

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Diplomová práce

Bc. Vanda Fouňová

Zvony a zvonáři na Rokycansku

Bells and bellmakers in the Rokycany region

Praha, 2023

Vedoucí práce: doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Zdeňku Hojdovi, CSc. za vedení mé diplomové práce a za cenné připomínky, které mi poskytl. Velmi děkuji Bc. Janě Cinkeové z odboru školství a kultury, památky za spolupráci a zprostředkování informací a přístupů do jednotlivých objektů. V neposlední řadě velké díky patří majitelům a správcům objektů, kteří mi poskytli příležitost pořídit cennou fotodokumentaci k mé práci.

Abstrakt

Tato diplomová práce se především zaměřuje na zvony, jejich nápisy a umělecké provedení v oblasti Rokycanska. Výsledkem je tedy souhrnný soupis zvonů (katalog) od prvních, v pramenech doložitelných, záznamů až po současný stav inventáře, doplněný o fotodokumentaci. Část práce se taktéž věnuje zvonařství jako řemeslu, které se proměňovalo napříč staletími a trpělo bouřlivými válečnými konflikty, přičemž největší důraz je zde kladen na období rekvizic za první a druhé světové války. Doplnující kapitolu utvářejí zvonaři a zvonařské firmy, kteří vyráběli zvony pro jednotlivé objekty v regionu a jejich styl práce.

Abstract

This thesis mainly focuses on bells, their inscriptions and artistic execution in the Rokycan region. The result is a comprehensive list of bells (catalogue) from the first records that can be documented in the sources to the current state of the inventory, supplemented by photo documentation. Part of the work is also devoted to bell-making as a craft that has changed over the centuries and suffered from stormy war conflicts, with the greatest emphasis being placed on the period of requisitions during the First and Second World Wars. An additional chapter is made up of bellmakers and bell-making companies who produced bells for individual objects in the region and their style of work.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. 8. 2023.

.....

Jméno a příjmení

Klíčová slova

Zvony

Zvonaři

Epigrafika

Reliéfní výzdoba zvonů

Kampanologie

Rokycansko

Keywords:

Bells

Bellmakers

Epigraphic

Relief Decoration of Bells

Campanology

Rokycany region

Obsah

1. ÚVOD.....	1
2. PRAMENY A LITERATURA	4
2. 1. Archivní prameny.....	4
2. 2. Literatura.....	7
2. 3. Prameny tiskem vydané	8
2. 4. Internetové zdroje	9
2. 5. Fotodokumentace	9
3. ZVONAŘSTVÍ	10
3. 1. Historie a řemeslo.....	10
3. 2. Forma a odlévání zvonů	11
4. ZVONOVÁ SOUSTAVA.....	14
4. 1. Závěs	14
4. 2. Srdce	14
4. 3. Elektrifikace.....	15
5. TVAR ZVONŮ, PÍSMO, VÝZDOBA	16
6. HLAS NOVÝCH ZVONŮ.....	20
6. 1. Chránové družstvo v Pelhřimově.....	20
6. 2. Teorie a praxe při výběru nových zvonů.....	22
6. 3. Svěcení zvonů	22
7. ZTRÁTY A OBNOVY ZVONOVÉHO MATERIÁLU	24
7. 1. První světová válka	24
7. 2. Meziválečné období 1918-1939	28
7. 3. Druhá světová válka	29
7. 4. Situace po 2. světové válce	33
8. ZVONAŘI A ZVONAŘSKÉ DÍLNY.....	34
8. 1. Mistr Bartoloměj z Nového Města pražského	34
8. 2. Brikcí z Cimperka	35
8. 3. Rodina Schönfeldova	35
8. 4. Zvonařská dílna Pernerů v Plzni	36
8. 5. Dílna Pernerů v Českých Budějovicích.....	39
8. 6. Firma Richard Herold v Chomutově	40
8. 7. Kühnerovi, zvonaři v Praze	41
8. 8. Karel Bellmann „dvorní zvonař v Praze“	41

8. 9. Dílna Diepold v Praze	42
8. 10. Firma Oktáv Winter v Broumově	43
8. 11. Buřil, Švagerka a spol. Kukleny	44
8. 12. Zvonařská dílna Tomášková-Dytrychová s.r.o.	44
8. 13. Zvonařství Manoušek	45
KATALOG	48
I. KOSTELY	50
1. ČÍŽKOV	51
1. 1. Farní kostel sv. Jana Křtitele	51
1. 2. Kostel sv. Michaela Archanděla nad Dožicemi	52
2. DRAHOŇŮV ÚJEZD	53
2. 1. Kostel sv. Jakuba Většího	53
3. HLOHOVICE (Lohovice)	55
3. 1. Kostel Nejsvětější Trojice	55
4. HŘEŠIHLAVY	57
4. 1. Farní kostel Všech Svatých	57
5. CHOMLE	60
5. 1. Filiální kostel sv. Markéty	60
6. CHYLICE	61
6. 1. Hřbitovní kostel sv. Jakuba Většího	61
7. KAŘEZ	64
7. 1. Kostel sv. Jana Nepomuckého	64
8. KLADRUBY – VOJENICE	66
8. 1. Filiální Kostel sv. Jana Křtitele	66
9. LHOTA POD RADČEM (Lhota Dlouhá)	67
9. 1. Farní kostel sv. Filipa A Jakuba	67
10. LIBLÍN	69
10. 1. Filiální kostel sv. Jana Nepomuckého	69
11. LÍŠNÁ (Řebřík)	70
11. 1. Kostel sv. Petra A Pavla	70
11. 2. Kostel sv. Václava	71
12. MEŠNO	74
12. 1. Farní kostel Nejsvětější Trojice (starší)	74
12. 2. Farní kostel Nejsvětější Trojice (nový)	75
13. MIROŠOV	77
13. 1. Kostel sv. Josefa	77

14. MLEČICE	81
14. 1. Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie	81
15. MÝTO.....	86
15. 1. Farní kostel sv. Jana Křtitele	86
15. 2. Filiální kostel sv. Štěpána.....	92
16. OSEK.....	94
16. 1. Kostel Nanebevzetí Panny Marie	94
17. PŘÍVĚTICE.....	96
17. 1. Filiální kostel sv. Martina	96
18. RADNICE	97
18. 1. Farní kostel sv. Václava	97
19. ROKYCANY	101
19. 1. Děkanský kostel Panny Marie Sněžné	101
19. 2. Hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice	111
20. SKOŘICE	112
20. 1. Farní kostel sv. Václava	112
21. STRAŠICE.....	116
21. 1. Farní kostel sv. Vavřince.....	116
22. STUPNO	120
22. 1. Farní kostel sv. Vavřince.....	120
23. ÚJEZD U SVATÉHO KŘÍŽE.....	122
23. 1. Kostel Nalezení sv. Kříže	122
24. VOLDUCHY.....	124
24. 1. Filiální kostel sv. Bartoloměje.....	124
25. ZAJEČOV – NOVÁ VES	126
25. 1. Augustiniánský klášterní a farní kostel u sv. Dobrotivé	126
26. ZBIROH	129
26.1. Kostel sv. Mikuláše	129
27. ZVÍKOVEC	133
27. 1. Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie	133
II. KAPLE	140
1. BEZDĚKOV (u Radnic).....	141
1. 1. Kaple sv. Vavřince	141
2. BISKOUPKY.....	141
2. 1. Kaplička	141
3. BOREK.....	141

3. 1. Kaple sv. Václava	141
4. BŘEZINA	142
4. 1. Obecní kaple.....	142
4. 2. Zámecká kaple sv. Terezie z Lisieux	143
5. BUJESILY	143
5. 1. Obecní kaple.....	143
6. BUŠOVICE.....	144
6. 1. Zámecká kaple sv. Josefa.....	144
7. CEKOV	146
7. 1. Obecní kaple.....	146
8. DAROVÁ.....	147
8. 1. Obecní kaple.....	147
9. DOBŘÍV	147
9. 1. Obecní kaple.....	147
9. 2. Hřbitovní kaple Andělů Strážných	147
10. EJPOVICE	148
10. 1. Obecní kaplička sv. Jana Nepomuckého	148
10. 2. Kaple sv. Václava.....	149
11. HLOHOVIČKY	149
11. 1. Obecní kaplička	149
12. HRADIŠTĚ.....	150
12. 1. Obecní kaplička.....	150
13. CHEZNOVICE	150
13. 1. Obecní kaple.....	150
14. CHLUM.....	151
14. 1. Kaple sv. Ludmily.....	151
15. CHOMLE	151
15. 1. Obecní kaple.....	151
16. CHOTĚTÍN	152
16. 1. Obecní kaple.....	152
17. JABLEČNO	153
17. 1. Obecní kaple.....	153
18. JIŘINA	153
18. 1. Obecní kaple.....	153
19. KAKEJCOV	153
19. 1. Obecní kaple.....	153

20. KAMENEC	154
20. 1. Obecní kaple	154
21. KAŘEZ	154
21. 1. Obecní kaple	154
22. KLABAVA	155
22. 1. Obecní kaple	155
23. KLADRUBY	156
23. 1. Obecní kaple	156
24. KOLVÍN	157
24. 1. Obecní kaple	157
25. KORNATICE	157
25. 1. Obecní kaple	157
26. KŘÍŠE	158
26. 1. Kaple sv. Barbory a sv. Floriána	158
27. KVAŇ	159
27. 1. Obecní kaple	159
28. LHOTKA (u Radnic)	159
28. 1. Obecní kaple	159
29. LHOTKA (u Terešova)	160
28. 1. Obecní kaple	160
30. LHŮTA	160
30. 1. Obecní kaple	160
31. LITOH LAVY	160
31. 1. Obecní zvonička	160
32. LITOH LAVY – VRŠÍČEK	161
32. 1. Kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku	161
33. MEDOVÝ ÚJEZD	163
33. 1. Kaple sv. Jana Nepomuckého	163
34. MIROŠOV – MYŤ	164
34. 1. Kaple	164
35. MOKROUŠE	164
35. 1. Kaple	164
36. MOSTIŠTĚ	165
36. 1. Obecní kaple	165
37. NEVID	165
37. 1. Obecní kaple	165

38. NĚMČOVICE	165
38. 1. Obecní kaple	165
39. OLEŠNÁ (u Radnic)	166
39. 1. Obecní kaple	166
40. OLEŠNÁ (u Zbirohu)	166
40. 1. Obecní kaple	166
41. OSTROVEC	167
41. 1. Kaple	167
42. PADRŤ	168
42. 1. Obecní kaple	168
43. PLÍSKOV	168
43. 1. Kaplička	168
44. PRAŠNÝ ÚJEZD	169
44. 1. Obecní kaple	169
45. PŘÍKOSICE	169
45. 1. Hřbitovní kaple	169
46. PŘÍSEDNICE	170
46. 1. Kaple	170
47. PŘÍVĚTICE	170
47. 1. Kaplička	170
48. RADNICE	170
48. 1. Kaple Navštívení Panny Marie (Kalvárie)	170
48. 2. Hřbitovní kaple sv. Rozálie	172
49. RAKOVÁ	172
49. 1. Kaplička	172
50. SALZBERK	173
50. 1. Kaplička	173
51. SEBEČICE	173
51. 1. Kaple sv. Markéty	173
52. SEDLEC	173
52. 1. Obecní kaplička	173
53. SEDLECKO	174
53. 1. Obecní kaple	174
54. SIRÁ	174
54. 1. Kaplička	174
55. SKLENÁ HUŤ	175

55. 1. Zvonice	175
56. SKOMELNO	175
56. 1. Kaple	175
57. SMĚDČICE	176
57. 1. Kaple sv. Václava.....	176
58. STŘAPOLE	176
58. 1. Kaple	176
59. SVINNÁ.....	177
59. 1. Kaple	177
60. TĚNĚ	177
60. 1. Kaple sv. Václava.....	177
61. TEREŠOV.....	177
61. 1. Kaple sv. Vojtěcha.....	177
62. TEREŠOVA HUŤ.....	178
62. 1. Kaplička	178
63. TĚŠKOV	179
63. 1. Kaple	179
64. TROKAVEC	179
64. 1. Zvonice.....	179
65. TŘEBNUŠKA	180
65. 1. Obecní kaplička.....	180
66. TŘÍMANY	180
66. 1. Kaple	180
67. TÝČEK	180
67. 1. Obecní kaplička.....	180
68. TYMÁKOV.....	181
68. 1. Kaple sv. Václava.....	181
69. VEJVANOV	181
69. 1. Kaplička	181
70. VESELÁ	182
70. 1. Kaple Svaté Rodiny	182
71. VÍSKY	182
71. 1. Kaple	182
72. VITINKA.....	182
72. 1. Kaplička	182
73. VITINKA – NOVÝ DVŮR	183

73. 1. Kaplička	183
74. VOLDUCHY	183
74. 1. Betlémská kaple.....	183
75. VRANOV	184
75. 1. Obecní kaplička.....	184
76. VRANOVICE	184
76. 1. Obecní kaple.....	184
77. VŠENICE.....	185
77. 1. Obecní kaplička.....	185
78. ZAJEČOV	185
78. 1. Obecní kaplička.....	185
79. ZBIROH	185
79. 1. Zámecká kaple Nanebevzetí Panny Marie	185
III. OSTATNÍ	187
1. ČILÁ.....	188
1. 1. Obecní domek	188
2. HLOHOVICE.....	188
2. 1. Obecní márnice	188
3. HOLOUBKOV	188
3. 1. Obecní domek	188
4. HRÁDEK.....	189
4. 1. Hasičské skladiště čp. 120.....	189
5. HŮRKY	189
5. 1. Obecní dům čp. 50.....	189
6. CHLUM.....	189
6. 1. Kovárna čp. 7.....	189
7. KAMENNÝ ÚJEZD.....	190
7. 1. Obecní kovárna	190
8. KAŘÍZEK.....	191
8. 1. Obecní dům	191
9. PODMOKLY	191
9. 1. Budova obecní školy	191
10. PŘÍKOSICE	192
10. 1. Hasičské skladiště	192
11. STRAŠICE.....	192
11. 1. Dílna masovek a kuchyňského nářadí.....	192

12. SVOJKOVICE	192
12. 1. Obecní domek	192
13. TYMÁKOV	193
13. 1. Márnice na hřbitově	193
14. VOLDUCHY	193
14. 1. Škola	193
ZÁVĚR	194
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	197
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	202

1. ÚVOD

*„Chválu Bohu vzdávám, lid, kněžstvo svolávám,
pomřelých lituji, mračna zapuzuji, svátky zvelebuji.“*

(Chválenice, farní kostel sv. Martina)

Nápis na zvonu z farního kostela v Chválenicích do značné míry vystihuje, že zvony byly spjaty s každodenním životem duchovních i obyvatel jednotlivých farností. Bezpochyby právě zvony jsou dominantou kostelních věží a zvonnic. Každý zvon má svůj příběh, začínající již myšlenkou na jeho pořízení a funkcí, kterou bude vykonávat. Vzhledem k tomu, že byly odlévány z materiálu vysoké kvality, jakým zvonovina zajisté je, jejich cena byla vysoká, a tudíž se na financování z velké části podíleli patroni kostelů a pořádaly se po osadách farní sbírky. Významnou událostí proto bylo i svěcení zvonu/zvonů, kdy lidé poprvé spatřili dílo, na které přispěli a věřili, že přetrvá na věky. Mnohdy tomu tak skutečně bylo, v jiných případech podlehly zvony přírodním živlům nebo válkám.

Již ve své bakalářské práci, *Soupis zvonů okresu Plzeň-sever vzniklých před rokem 1914, s důrazem na epigrafiku a výtvarnou výzdobu*, jsem se tématu zvonů věnovala a sbírala zkušenosti v oblasti campanologie. Diplomová práce s podobným přístupem nahlíží na oblast Rokycanska, ve které se zvonový inventář snažím zrekonstruovat formou katalogu od prvních doložitelných zmínek v archivních pramenech a literatuře po současný stav. Na rozdíl od předchozí práce se nyní zaměřuji i na období válečných rekvizic, které, jak je patrné, do značné míry „vyplenily“ množství objektů. Terénní průzkum, který mi byl umožněn a pořízená fotodokumentace dokazuje, že počet zachovaných zvonů v sakrálních objektech je omezen většinou na jeden až dva z původních např. čtyř (a více). Od 80. let 20. století se projevují snahy o postupné obnovy, které zde dokumentuji. Práce tak poskytuje vhled do proměn zvonového inventáře formou přehledného katalogu, který by mohl sloužit jako podklad pro budoucí campanologická bádání, místní historiky a vlastníky jednotlivých objektů.

Práce je členěna do dvou hlavních částí, textové a katalogové. Textová část se zabývá historií zvonářství, které je úzce spjato s počátky křesťanské církve a jejím rozšířením po Evropě. Již tehdy malé zvonky svolávaly kněží k modlitbám. Během 14. a 15. století se

zvonařství ustaluje jako řemeslo, které vykonávali konváři a rouraři. Později mistři jako Bartoloměj Pražský nebo Brikcí z Cimperku. V 17. století je historie českých zvonařů narušena v důsledku pobělohorských demografických změn a do země přivádí zahraniční mistry, kteří zde zakládají své dílny a na dalších tři sta let udávají trendy ve výrobě a uměleckém zpracování zvonů.

Zdokonalování nejen procesů, ale i forem pro odlévání zvonů vedlo k vývoji receptur, které se staly tajemstvím jednotlivých dílen a dodnes se některé původní postupy udržují. Po odlití se zhotovovalo srdce z kujného železa, které bylo vyráběno na míru tak, aby při obíjení nepoškozovalo vnitřek zvonu a zaručovalo co nejlepší hlas. Součástí zvonové soustavy byl i závěs; hlavice, která představovala nosný prvek a současně i protiváhu při rozhoupání zvonu.

Tak jako se experimentovalo s technikami a formami odlévání, zdokonalovala se i epigrafika a umělecká výzdoba na zvonech. V průběhu staletí se motivy a texty měnily v návaznosti na dobový styl a přání zadavatelů. Písmo volně přecházelo z gotické minuskule v humanistickou majuskulu (kapitálu) a výzdoba se přesunula i na plášť zvonu. Čistě náboženské motivy jsou v renesanci prokládány šlechtickými znaky či městskými erby a ornamentální pásy při horních okrajích zdobí například lovecké výjevy nebo rostlinné motivy.

Úpadek přináší až první polovina 20. století; dva válečné konflikty, které se podepsaly nejen na lidských životech, ale i na sakrálních objektech. Ztráty byly o to horší, neboť v letech 1918–1940 bylo mnoho zabraných zvonů nahrazeno novými. Tyto nově vyrobené zvony posléze spadaly do první vlny rekvizic jakožto historicky „bezcné“. V následujících desetiletích probíhaly obnovy jen pozvolna v důsledku nedostatku financí, snižujícího se počtu věřících obyvatel a politické nepřízně vůči církevnímu životu.

Poslední textová kapitola se zabývá zvonaři a firmami, kteří dodávali své zvony na Rokycansko již od 14. století (Mýto). Jejich okruh a místo působení jsou poměrně pestré; Praha, České Budějovice, Klatovy, Chomutov, Kutná Hora, Plzeň, Lublaň, Rakovník, Brno, Broumov a Brodek u Přerova. Někteří odlili větší množství zvonů a zvonků, od jiných lze doložit pouze jeden až dva exempláře.

Samotný katalog je pro přehlednost rozčleněn do tří sekcí; *kostely, kaple, ostatní stavby*. Zvony jsou řazeny chronologicky od nejstarších po nejnovější pro každý objekt zvlášť. Informace zde obsažené se vztahují především k výzdobě a technickým parametrům,

dále doplněné o přepis či transliteraci nápisů, jméno zvonáře a datum výroby. Součástí je fotodokumentace pořízená během terénního průzkumu.¹

¹ Fotodokumentace byla pořizována se souhlasem správců jednotlivých objektů a v rámci přístupových možností ke zvonům.

2. PRAMENY A LITERATURA

2. 1. Archivní prameny

V prvé řadě při sestavování soupisu či evidence zvonového materiálu v dané lokalitě je nutno vyhledat si všechny objekty, v mém případě farní a filiální kostely, ve kterých se zvony nachází nebo nacházely. Samozřejmě se snažím zmapovat i objekty, které se do současnosti z nějakého důvodu nedochovaly. Příčiny jejich zániku mohou být různé. Mohlo se jednat o požár, přírodní neštěstí, válečný konflikt, vysídlení obce nebo o úmyslné zrušení. A právě tyto otázky nás přivádějí k prvním pramenům, jimiž jsou **farní a obecní kroniky**. Pokud se budu jejich výzkumem zabývat, naleznu je zpravidla uloženy ve státních oblastních nebo okresních archivech. V posledních letech se v tomto směru projevila velká digitalizační snaha a je možné některé kroniky nalézt již i na internetových stránkách, kupříkladu portál Portafontium.

Farní kroniky jsou základním pramenem k poznání dějin jednotlivých farností. V literatuře mohou být také označovány jako pamětnice nebo knihy pamětní. Byly povinně vedeny v každé farnosti a jejich úkolem bylo uchovávání informací pro paměť. Není tedy nikterak zvláštní, že některé kroniky obsahují celá folia věnovaná výhradně zvonům vyrobeným pro kostel. Bohužel, takových případů pro pozdní období je pomálu. Častěji jsou to skromné zápisy uvádějící potřebu pořízení zvonu do kostela, rok, kdy byl zvon ulit a od koho. Někdy se můžeme setkat s „kronikářem“, který byl „výmluvnější“ a uváděl důvod potřeby pořízení nového zvonu (roztaven při požáru, puknutí, přelítí etc.), letopočty, zvonaře, donátory, přepis nápisů na zvonu, popis výtvarné výzdoby, míry a váhu. V takovémto případě se jedná o cenný pramen. Samozřejmě musíme brát v potaz i možnost „příkrášlování“ skutečnosti ze strany písaře a pramen kriticky přezkoumat. Svou cenu kroniky jako takové projeví i ve 20. století. Konkrétně ve dvou časových obdobích. Za první a druhé světové války, kdy se setkáme s fenoménem válečných rekvizic.

Válečné rekvizice jsou kapitolou, jíž je nutno věnovat zvláštní pozornost. Na rozdíl od předchozích válečných konfliktů, které se na zvonech podepsaly jen malou měrou (občasné vypalování kostelů) se první a následně druhá světová válka vyznačují téměř systematickou likvidací zvonového materiálu. Zde se nabízí otázka, proč právě zvony? První světová válka, dlouhodobý opotřebovovací konflikt, který s sebou přinášel mnoho materiálních nedostatků a rostoucích poptávek po surovinách, kupříkladu pro zbrojní průmysl. Právě nedostatek barevných kovů zapříčinil první rekvizice zvonů, které se vyráběly ze zvonoviny (78 % mědi

a 22 % cínu). První etapa rekvizic započala roku 1915. Byla pořízena dokumentace včetně fotografií a sádrových odlitků. Vlastní odvoz zvonů ovšem proběhl až o rok později (8.srpna 1916). V potaz byla brána historická hodnota zvonů, proto byly ze začátku taveny nejmladší „kusy“. Z doby trvání konfliktu vyplývá, že pouze jedna etapa nebyla materiálově dostačující, byly tedy naplánovány další dvě. Druhý svoz proběhl 22. května 1917, jemuž se vyhnuly pouze nejvzácnější zvony. Na třetí etapu plánovanou pro rok 1918 již nedošlo. Jak je patrné, právě z válečných rekvizic se nám dochovalo nejvíce informací o zvonech. Předměty, které do té doby bylo pouze slyšet, byly vyjmuty z věží a zdokumentovány v tzv. **Ohlašovacích listech pro bronzové zvony**. Jedná se o pramen s velkou výpovědní hodnotou a díky fotografiím lze informace navzájem porovnat. Část zvonů, které za první světové války zrekvírovali, přečkala a byla navrácena do původních objektů. V meziválečném období se tak setkáváme se snahou vyplnit uprázdněná místa ve věžích zvony novými. Samozřejmě jejich dokumentace je daleko detailnější a jako pramen daleko lépe využitelná. Již jako běžná záležitost je zaznamenávána váha a základní tónina zvonu.

Dvě dekády po první světové válce přichází další globální konflikt, a to druhá světová válka. Jako v předchozím případě, nedostatek neželezných materiálů zapříčinil nutnost poohlédnout se po náhradním zdroji. V březnu roku 1940 vychází v Německé říši zákon o čtyřletém hospodářském plánu,² bronzové zvony a měděné části budov budou poskytnuty pro potřeby zbrojního průmyslu. Rekvizice vedly k provedení **plošného soupisu zvonů**, které byly následně přesunuty do centrálních skladišť. Zde i navzdory limitovaným lidským zdrojům, nedostatku času a dalším komplikacím, vznikaly sbírky fotografií, obtahů, sádrových odlitků a rozsáhlé kartotéky s evidenčními kartami (Deutsches Glockenarchiv, dnes součástí muzejního archivu Germanisches Nationalmuseum v Norimberku).³ Pokud bychom měli porovnat evidenci za první a za druhé světové války, tak detailnější zpracování obsahuje dokumentace druhoválečná. Nejen množstvím fotografického materiálu, ale i uhlovými obtahy nápisů, reliéfů a popisy zvonů. K mnou evidované oblasti okresu Rokycany se dalo využít fondů Západočeského muzea v Plzni, které obsahuje sbírky odlitků a obtahů, ale i dobový fotografický materiál.⁴ Dále Národní archiv v Praze (dále NA) a zde uložené fondy

² Anordnung zur Durchführung des Vierjahresplans über die Erfassung von Nichteisenmetallen.

³ LUNGA, Radek – ROHÁČEK, Jiří. *Umlčené hlasy: rekviziční dokumentace zvonů českého, moravského a slezského pohraničí z let 1942-1943 = Zum Schweigen gebrachte Stimmen : Requisitionsdokumentation der Glocken der böhmischen, mährischen und schlesischen Grenzgebiete aus den Jahren 1942-1943*. Překlad Stefan BARTILLA. Druhé, doplněné vydání. Praha: Artefactum, 2021. 3 svazky (2063 stran). Epigraphica & sepulcralia. Monographica, 4.

⁴ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonařství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006.

Státní památkové správy (SPS)⁵ a Ministerstva hospodářství a práce – dodatky, obsahující ohlašovací listy pro bronzové zvonky, lístkový katalog zvonů a soupis zvonů.⁶

Samozřejmě kroniky a rekviziční protokoly nejsou jediným zdrojem dostupným pro kampanologické bádání. V prvním oddělení NA uložená část Archivu pražského arcibiskupství (dále APA) obsahuje tzv. „**farářské relace**“. Tento badatelsky cenný pramen vznikl z nařízení konzistoře, která předepsala jednotlivým farářům odpovědět na 42 stanovených otázek. Jako přílohy k dotazníku faráři přikládali inventáře, soupisy majetků atd. První dotazníky vznikly v roce 1677, druhé kolo proběhlo roku 1700. Jedná se o pramen s vysokou výpovědní hodnotou i pro studium zvonů, neboť i ty jsou v dotazníku zmíněny. Konkrétně otázka číslo 19 je věnována zvonům v konkrétních kostelech. Vyplňován býval počet zvonů v objektu, datum ulití, jména nebo velikosti zvonů etc.

Pokud hovoříme o archivních pramenech vztahujících se ke zvonům nesmíme opomenout také zmínku o třech fondech nacházejících se v Archivu Národního muzea (dále ANM), jejichž přínos je nezanedbatelný. Prvním z nich je **Eichlerova topografická sbírka**. Jedná se o dotazníky (zasílané farářům, patrimoniálním úřadům a magistrátům v Čechách) a průvodní materiály, které shromáždil v rozmezí let 1825-1832 profesor malostranského gymnázia Josef Eichler, jako základní pramen pro vypracování české topografie. Duchovenský dotazník předtištěný jménem arcibiskupské konzistoře měl celkem 14 otázek obecného rázu. Souvislost se zvony bychom mohli nalézt v jedné z otázek, kde se Eichler zajímá o soupis památek, knihoven, pomníků, a právě i historických nápisů, které jsou se zvony úzce spjaty. Celkem bylo roku 1825 rozesláno 1044 dotazníků a 2242 tabulek. Bohužel Eichler své dílo Topografie Čech nikdy nedokončil. Materiály jsou trvalou součástí sbírek ANM a jsou rozříděny podle historických krajů. Kraje jsou dále abecedně řazeny do složek dle názvů jednotlivých dominií nebo královských měst. Základním pilířem všech složek je Eichlerův dotazník. Odpovědi jsou v některých případech strohé v jiných naopak obsáhlejší v závislosti na výmluvnosti respondentů. Jde o významný pramen vztahující se k období 1. poloviny 19. století.

Druhým zdrojem je osobní **fond Antonína Podlahy** (1865-1932), světícího pražského biskupa a historika, jenž je znám soupisovými díly *Posvátná místa království českého* a spoluprací na *Soupisu památek historických a uměleckých království českého*. Pozůstalost A. Podlahy byla do ANM předána roku 1990 z Literárního archivu PNP. Fond kromě

⁵ NA, SPS, karton 664, 666, 668, sig. 30 Památná místa. Zde: Lístkový katalog zvonů a Soupis zvonů.

⁶ Dále také NA, fond ZPU, karton 46, sig. 21, Válečná sbírka zvonů, všeobecná korespondence 1915–1916 a 1917.

biografického materiálu, korespondence, torzovitých útržků souvisejících s publikační činností obsahuje i materiály ilustračního charakteru. Četné jsou fotografie, oficiální portréty, ale především záběry z různých akcí, kterými byly kupříkladu slavnosti svěcení kostelů nebo právě zvonů.

Dalším fondem ANM pro oblast studia kampanologie je **Pachlova sbírka nápisů na zvonech**. Josef Karel Pachel jakožto praktikant při zemském stavebním ředitelství v Praze si ve 20. letech 19. století založil sbírku otisků nápisů na historických zvonech v některých kostelech v Čechách (převážná většina pochází z Prahy). Roku 1905 byla Pachlova pozůstalostní sbírka věnována ANM, kde k ní bylo připojeno přibližně 40 starších opisů snažících se napodobit písma originálů. Sbírkou se skládá z papírových svitků, na nichž jsou negativní otisky nebo opisy zvonových nápisů, pořizované s největší pravděpodobností přímo z originálních zvonů.⁷

2. 2. Literatura

V případě literatury zaměřující se na zvonovou tematiku platí, že i skromnější publikace obsahují v úvodních kapitolách alespoň stručný historický vývoj zvonařství v Čechách a základní přehled technologických postupů výroby a výzdoby, které se od středověku do větší míry nezměnily. V této kapitole bych ráda rozvedla několik vhodných publikací, z kterých jsem při sepisování práce čerpala.

Tématem diplomové práce jsou samozřejmě primárně zvony a zvonaři na Rokycansku. Ovšem pro doplnění historického kontextu je nutné alespoň stručně shrnout stavební vývoj objektů, to jest kostelů a kaplí, ve kterých jsou zvony zavěšeny. Z toho důvodu je vhodné sáhnout po některém ze soupisových děl Antonína Podlahy⁸, která vždy obsahují alespoň krátký historicko-stavební vývoj nebo po publikaci popisující jednotlivé umělecké památky. Zde je záhodno zmínit a porovnat dvě díla. Zdeněk Wirth vydal v Praze roku 1957 své *Umělecké památky Čech*⁹ obsahující stručné architektonické popisy. Dvacet let poté (1977-1982) Emanuel Poche s kolektivem autorů vydává první svazek *Uměleckých památek Čech*,¹⁰ následovaný dalšími třemi svazky. Na rozdíl od Wirthovy publikace se jedná o obsáhlé a novější dílo, které je vhodné spíše využít pro sběr informací. Samozřejmě lze požit i

⁷ ANM, Pachlova sbírka nápisů na zvonech, karton 1–3.

⁸ PODLAHA, Antonín: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Rokycany*. Praha 1900.

⁹ WIRTH, Zdeněk: *Umělecké památky Čech*. Praha 1957.

¹⁰ POCHÉ, Emanuel - kol. autorů. *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977.

regionální tisky, jako jsou lokální drobné publikace vztahující se k jednomu objektu, či brožury.

Tolik k obecným informacím, dále se přesouváme k samotným zvonům. Již mnohokrát zmiňovaný Antonín Podlaha a jeho 9. díl *Soupisu památek historických a uměleckých v politickém okresu Rokycany* (Praha 1900) nebo *Posvátná místa Království českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém, řada první Arcidiecéze Pražská. Díl IV. Vikariáty: Kolínský a Rokycanský* (Praha 1910). Podlaha ve svých dílech udává nejen soupisy duchovních pro jednotlivé farnosti, ale i historii, a především hmotné památky nacházející se např. v kostelech, mezi něž můžeme zahrnout i zvony. Na stránkách uvádí přepisy nápisů, fotografie nebo obtahy. Mezi údaji lze nalézt roky ulití případně přelití zvonů, a co se stalo se zvonem původním, zvonáře a v některých případech i donátora. U jiných mohou být informace spíše skoupé, omezené na možný počet zvonů v kostele a roky výroby. Údaje z Podlahových soupisů můžeme občas nalézt i v novějších farních kronikách, do kterých byly přepsány.

Pod taktovkou Tomáše Chvátala a Luděka Krčmáře, roku 2006 vyšla samostatná publikace pojednávající o rekvizičních fotografiích ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni.¹¹ Množství obrazového materiálu, obsáhlých rejstříků a prepisů s technickými údaji je doplněno o epigrafické a ikonografické údaje. Tématu nápisů na zvonech se ve svém článku *Nápisy na středověkých zvonech* věnuje i Miroslav Flodr.¹² Text vyšel ve Sborníku prací Filosofické fakulty brněnské univerzity v řadě historické roku 1973. To ovšem není jediná Flodrova práce zabývající se kampanologií. O deset let později v Brně vychází *Technologie středověkého zvonářství* rozebírající slévačské postupy zvonářů.¹³

2. 3. Prameny tiskem vydané

Dále bych ráda zmínila edici, která vznikla za spolupráce kampanologa Radka Lungy a epigrafika Jiřího Roháčka. Soubor tří svazků s názvem *Umlčené hlasy* je rozšířeným a upraveným druhým knižním vydáním původně elektronické publikace (Praha: Artefactum 2020) Ústavu dějin umění Akademie věd České republiky, v. v. i., zaměřené na zpřístupnění

¹¹ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk. *Obrazy z dějin českého zvonářství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006.

¹² FLODR, Miroslav. *Nápisy na středověkých zvonech*. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské univerzity: řada historická. Brno 1973.

¹³ FLODR, Miroslav. *Technologie středověkého zvonářství*. Brno 1983.

rekvizičních záznamů zvonů z Říšské župy sudetské (1940-1943) z fondů oddělení dokumentace Ústavu dějin umění. Nejedná se sice o dílo přímo vhodné k použití pro oblast Rokycanska, ovšem lze jej využít jako zdroj inspirace pro formování vlastní soupisové práce.

Na závěr bych ještě uvedla tiskem vydaný rukopis Vavřince Kříčky z Bitýšky († 1570) uložený v Národní knihovně v Praze. *Návod k lití a přípravě děl, kulí, hmoždířů, zvonů, konví ke zvedání vody, k vodotryskům a p. čtenými kresbami opatřený.*¹⁴ Jedná se o popis pracovních postupů pro Kříčkova pokračovatele. Rukopis doprovází detailní technické kresby s popisy a je rozdělen do čtyř oddílů: zbrojní materiál, konstrukce pump, konstrukce a výroba zvonů a cimbálů a oddíl slévačský.

2. 4. Internetové zdroje

Dalším z možných zdrojů jsou webové stránky místních spolků, sdružení a úřadů. Které je vhodné využít pro bádání v časovém rozmezí posledních dvaceti let. Pro svou práci jsem využila články související se svěcením nových zvonů, které jsou doprovázeny obrazovými přílohami. Taktéž lze využít elektronickou formu Památkového katalogu, kde jsou naskenovány karty památkově chráněných zvonů.

2. 5. Fotodokumentace

Fotodokumentace je jedním z klíčových prvků každé evidenční práce. Archivní prameny a literatura jsou schopny vyplnit část informací, ovšem fotografie a osobní návštěva kostela je vždy na místě. Každý popis je záhodno doplnit o obrazovou přílohu. Osobním obhlédnutím objektu se taktéž ujistíme o aktuálním stavu zvonového fondu. Některé zvony mohou být popsány v pramenech, ale reálně se již nemusí nacházet ve věži. Fotografie by v ideálním případě měly obsahovat celkový pohled na zvon z obou stran, detail písma, výtvarnou výzdobu, korunu a její uchycení, případně i foto vnitřní strany zvonu se srdcem. Samozřejmě takto zhotovená fotodokumentace je ideálním výsledkem, bohužel na místě můžeme zjistit jisté problémy. Nosnost trámů není dostatečná, chybějící žebřík, zadržovaný výstup nebo nedostatek prostoru pro fotoaparát. V takovém případě upřednostňujeme vlastní bezpečí a pořídíme fotografie jen ze strany, ke které se dostaneme.

¹⁴ KŘIČKA Z BÍTYŠKY, Vavřinec. *Návod k lití a přípravě děl, kulí, hmoždířů, zvonů, konví ke zvedání vody, k vodotryskům a p. čtenými kresbami opatřený.* Praha 1947.

3. ZVONAŘSTVÍ

3. 1. Historie a řemeslo

O prvních odlévaných zvonech určených pro sakrální stavby lze hovořit až s počátkem křesťanské církve. K jejich šíření po Evropě docházelo především prostřednictvím benediktinských klášterů, ve kterých se zvony vyráběly (zejména od dob Karla Velikého). Jejich prostřednictvím byli mniši svoláváni k modlitbám. Vzhledem k tomuto konkrétnímu využití nebyl kladen důraz na kvalitu hlasu zvonu. Zhruba od 7. století se zvony pozvolna přesouvají do kostelů, kde se stávají od 10. století jejich běžnou součástí. Vzhledem k jejich širšímu využití začíná být kladen důraz na kvalitu a dosah hlasu.¹⁵ S rozvojem měst a řemesla od 12. století se zvonařství postupně rozvíjí a výroba se přesouvá i mimo kláštery. V tomto období nelze zvonařství považovat za stabilní druh řemesla, práci vykonávali putující zvonaři, kteří nabízeli své služby. Ke stabilizaci řemesla dochází až na přelomu 13. a 14. století, kdy se ve městech utvářejí cechy řemeslníků. Výrobou zvonů se zabývali konváři a rouraři.

Během 14. století se zvyšuje produkce zvonů, z nichž se některé dochovaly do současnosti. Bohužel přesný počet lze velmi těžko určit, neboť většina zvonů z tohoto období dataci zcela postrádá, nebo se v ní vyskytuje množství chyb, zapříčiněných povětšinou negramotností zvonaře, případně jeho nedůsledností při lepení liter nápisů, ve kterých někdy vypadly římské číslice z datace. Další příčinou zhoršeného datování je samotné stáří zvonu, korozní produkty ztěžují čitelnost nápisů a tím i jejich bližší určení. V současnosti se nejstarším dochovaným zvonem může pyšnit Cheb. Pochází z roku 1286¹⁶ (v této době Chebsko ještě není součástí zemí Koruny české) a je vystaven v regionálním muzeu v Chebu. Kromě zvonů se vyráběly i další liturgické předměty, nádoby a křtitelnice. Je pravděpodobné, že zvony jsou v této době již rozšířené a nacházejí se ve většině kostelů na našem území.

Prvním negativním zásahem do rozvoje zvonařství na počátku 15. století byly husitské války (1419–1434), které měly na svědomí přerušení bohatší produkce. Dochází k poškozování kostelů, což mělo vliv i na zvony samotné. Samozřejmě výroba se zcela nezastavila, neboť jsou doklady o působících zvonařích.¹⁷ S přibýváním sakrálních objektů a dalšími možnostmi použití¹⁸ zažívá zvonařství v 16. století rozkvět. Nejvíce zvonařských

¹⁵ RYBIČKA, Antonín. *O českém zvonařství*. Praha 1886, s. 4.

¹⁶ PETRÁŇ, Josef a kol. *Dějiny hmotné kultury I/1*. Praha 1985, s. 403.

¹⁷ RYBIČKA, Antonín. *O českém zvonařství*. Praha 1886, s. 8. Dále také WINTER, Zikmund. *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v 14. a 15. století*. Praha 1906.

¹⁸ Dochází k vyhrazení zvonů pro určité liturgické úkony. Kupříkladu umíráček, poledník a zvony svolávající ke mši atd.

mistrů a posléze zvonařských dílen je koncentrováno při velkých/větších městech (Praha, Plzeň, Kutná Hora, České Budějovice, Brno, ...), kde dochází ke zvyšování produkce (někdy na úkor kvality zvonu – velkovýrobní) a později i k zavádění některých inovativních dekorových prvků (Tomáš Jaroš – zvon Zikmund, otisky mincí, zdobená ucha koruny, množství textů).¹⁹ Za inovátora v tomto směru lze považovat pražského zvonaře Brikcího z Cimperka, který se ujímá dosavadních nevyužitých ploch na plášti zvonu a využívá je, aniž by výrazněji ohrozil kvalitu hlasu. On a jeho následovníci jsou považováni za vynikající zvonaře.

V 17. století zaznamenáváme nově příchozí zvonaře ze zahraničí. Děje se tak pravděpodobně v důsledku pobělohorských demografických změn v českých zemích. Po Bílé hoře lze u nás sledovat úbytek výroby zapříčiněný sníženou poptávkou po zvonech; pokud se odlévá, tak v původem německých nebo na Moravě převážně rakouských dílnách. Mezi nově příchozími jsou zvonaři z Lotrinska, do té doby stále působící jako putovní, oceňovaní pro kvalitu práce. Dostávají se do konkurenčních sporů s usazenými dílnami, které se snaží jejich činnost omezovat. Tak vznikají dílny lotrinských zvonařů na našem území (rodiny Michelinů, Pricqueyů).²⁰ Kvalita zvonoviny zůstává na velmi dobré úrovni, ovšem styl si zachovávají vlastní. Dochází k poklesu umělecké úrovně, mění se užívané textové formulace, které se neustále rozrůstají na úkor výzdoby. V nápisech se lze dočíst o zasvěcení, donátorech případně i příčinách vzniku. Zhoršení podlehla i akustika zvonů, na kterou přestává být kladen důraz.

V druhé polovině 18. století vydává Marie Terezie tzv. ohňový patent (21. srpna 1751), který stanovoval základní protipožární zásady při stavbě domů a také přikazoval, aby v každé obci byl zvon, kterým se mělo zvonit na poplach. Toto nařízení vedlo ke zvýšené produkci zvonů. Jednalo se o menší zvonky, bez výzdoby a komplexnějších nápísů, později zavěšované do zvoníček či kapliček na návsích. Během 19. století se zvonařství nikterak významně nemění.

3. 2. Forma a odlévání zvonů

Základem pro výrobu zvonů je hliněná forma, do které si každý zvonař přidává další složky (sláma, kravské chlupy, mokrý papír, grafit atd.). Důležitá je kvalita hlíny s určitými

¹⁹ Jarošův pomocník Vavřinec Kříčka z Bitýšky – napsal spis o odlévání zvonů, jeden z mála historických spisů o postupu výroby zvonů.

²⁰ FLODR, Miroslav. *Lotrínští zvonaři a České země*. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Studia minora Facultatis philosophicae Universitatis Brunensis. C, Series historica 28, 1981, s. 157–175.

vlastnostmi, proto měl každý zvonař svůj vyzkoušený zdroj, ze kterého se hlína používala pro výrobu opakovaně. Proces začíná tvarováním jádra zvonu, kdy se hlína nanese na formu a pomocí šablon, které již odpovídají vnitřnímu tvaru zvonu, se upraví. Po zaschnutí se jádro potíralo směsí, která tvořila izolaci mezi následující vrstvou. Nanesením jemnější hlíny se vytvořil tzv. falešný zvon, na který se po dotvarování lepily reliéfy a výzdoba.²¹ K tomu se používal vosk nebo ocelové prvky. Ocelové reliéfy byly považovány mezi zvonaři za velmi cenné a v rodinách se dědily, často byly vyráběny na zakázku řezbáři, nebo byly kopírovány ze starších zvonů. Koruna zvonu se vyráběla zvlášť a ke zvonu se přidávala před odléváním. Forma byla z vosku a její tvar neměl vliv na hlas zvonu, tudíž umožňovala variabilitu ve výzdobě. Poslední nanášenou vrstvou byl plášť, který se jemně vmačkával k falešnému zvonu tak, aby se obtiskly všechny reliéfy a nedošlo k jejich poškození. Tloušťka vrstvy se pohybovala mezi 5–10 cm a na závěr byla vyztužena kovovými obručemi, přes které se nanasla ještě jedna silná vrstva pláště a celá forma se vypálila.²²

Po zhotovení formy se přistupovalo k tavení zvonoviny. Zpočátku se užívalo pecí šachtových, od 15. století plamenných. Topilo se v nich dřevem, v pozdějším období koksem a teplota se regulovala měchy. V současnosti se užívá pecí elektrických. Vzhledem k tomu, že zvonovina je slitina (měď a cín), taví se každá její složka zvlášť. Tavba probíhá pomalu (7–10 hodin), aby se materiál nespálil.²³ Následně se složky promísí, zbaví nečistot a pokračuje se litím. Zvonovina se nalévá do formy, přičemž závisí na postupu a rychlosti, neboť se kov musí nechat dobře usadit ve formě. Tím proces končí a následně zvon chladne.²⁴ Až po vyjmutí z formy a zkoušce zvuku je patrné, zda byla výroba úspěšná. Pokud tomu tak není, celý proces se opakuje.²⁵

Po vychladnutí se povrch zvonu dočistí. Odděleně kovář vyráběl srdce ze železa měkkého než zvonovina, aby nedocházelo k poškození zvonu při úderech. Tvar a hmotnost srdce závisely na parametrech zvonu a způsobu jeho zavěšení. Uvnitř zvonu bylo připevněno na „ucho“, zhotovené k tomuto účelu při odlévání zvonu, koženým páskem (bandalír). Ten

²¹ MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006, s. 45.

²² KYBALOVÁ, Ludmila – LUNGA, Radek – VÁCHA, Petr. *Pražské zvony. S úvodní studií o zvonařství, výrobě zvonů a dějinách jejich výtvarné výzdoby*. Praha 2005, s. 19–28.

²³ Nejehtlivější na teplotu je cín, u něhož nejčastěji dojde ke spálení. Díky tomu ztrácí některé vlastnosti, barvu a je porézní.

²⁴ Doba chladnutí závisí na velikosti zvonu a na klimatických podmínkách. Malé zvonky mohou vychladnout za několik dní, velké až za několik týdnů.

²⁵ MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006, s. 45–59.

vyžaduje častější kontrolu, protože má vzhledem k měkčímu materiálu kratší životnost. Také může dojít k prověšení bandalírů a změně úhozového okruhu.²⁶

²⁶ Úhozový okruh je místo úderu srdce do vnitřní strany pláště zvonu, je přesně vypočítán zvonařem pro dokonalý zvuk.

4. ZVONOVÁ SOUSTAVA

4. 1. Závěs

Zvonová hlavice představuje nejen nosný prvek, ale také protiváhu, díky které se zvon bezpečně pohybuje a správně funguje. Zpravidla je zhotovována z vyschlého tvrdého dřeva, vhodné je kupříkladu dubové. Lze jej nahradit ocelí (od 2. poloviny 19. století), v tomto případě se nejedná o hlavu, ale o tzv. závěs.²⁷ Jedná se o levnější a menší variantu nosníku. To s sebou přináší několik nevýhod. Ocel je těžší než dřevo, a proto jsou úderu příliš rychlé. Zvuk nevyzní naplno a dochází k rychlejšímu opotřebení zvonu. Má také kratší životnost (kolem 60 let), oproti dřevěné hlavě, která při pravidelné údržbě vydrží staletí. Ke zvonové hlavici je zvon přichycen pomocí železných prutů, jejichž počet se pohybuje od dvou do čtyř. Pohyb je zajištěn ložisky mezi hlavou a zvonovou stolicí. Od konce středověku má hlava stejný tvar a zvony jsou zavěšovány stejným způsobem i v současnosti.²⁸

4. 2. Srdce

Srdce je nedílnou součástí zvonu. Na našem území se nejčastěji setkáváme se dvěma způsoby zavěšení. Se *srdcem létajícím*, které je vykované z jednoho kusu měkkého železa a zpočátku bývá zavěšené na železném oku. Později se tento způsob zavěšení mění a využívá se kožených řemenů. V některých případech se přidávaly „pojistné plechy“, jejichž účelem bylo ochránit srdce před pádem v důsledku opotřebení kůže. Srdce se hýbe zároveň se zvonem a udeří do něj při dosažení nejvyššího místa obratu. Tím mu zaručuje kvalitní „hlas“.

Obr. č. 1. Příklad uchycení létajícího srdce (Farní kostel Všech svatých, Hřešihlavy).

²⁷ MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006, s. 90.

²⁸ Tamtéž, s. 91–93.

Druhým způsobem zavěšení je *srdce padající*. Jedná se o méně náročnou variantu, ovšem nelze u ní zaručit kvalitu zvuku a může dojít i k poškození zvonu.²⁹ Skládá se z ocelové tyče, na kterou je připevněna koule ze slitiny kovů, která je zavěšena pouze na otočném čepu. Při pohybu zvonu visí stále svisle a udeří do něj při dosažení nejnižšího místa obratu.³⁰

Na kostelních věžích se můžeme dále setkat s bicími kladivy, která svými údery oznamovala čas. Bila zvenčí do věnce zvonu a často docházelo k poškození výzdoby a někdy i k vylomení hrany. Z toho důvodu byly zvony postupně nahrazovány cimbály.³¹

Obr. č. 2. Hodinový cimbál (Zvíkovec).

Obr. č. 3. Zvon s bicím kladivem (Mlečice).

4. 3. Elektrifikace

Od 30. let 20. století dochází k částečnému nahrazování ručního zvonění pohony na elektřinu („vyzváněče“). Jednalo se zprvu o elektromotory vybavené pouze mechanickým snímačem, jejichž hlavním problémem byla špatná kontrola pohybu zvonu a jejich poruchovost. „Zásadní slabinou všech minulých i (některých současných) však byla rozběhová fáze... Zůstával však stále problém s dlouhým doběhem, kdy srdce zvonů nepravidelně bila ještě dlouhé minuty po vypnutí.“³² Někdy byly instalovány mechanické zachycovače srdcí, aby se zmírnily nepravidelné údery. Tento problém řeší až elektronická „brzda“, která se na našem území objevuje v průběhu 90. let 20. století. V současnosti je zvonění řízeno chytrým mikroprocesorem. Ten konstantně snímá několik faktorů během pohybu zvonu a dle toho upravuje funkci motoru (sílu úderu srdce, výkon).³³

²⁹ Nelze zaručit optimální sílu úderů.

³⁰ MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006, s. 98–103.

³¹ Tamtéž, s. 104–106.

³² Tamtéž, s. 108–109.

³³ Do paměti ovládacího systému lze uložit všechny technické údaje o zvonu, což je výhodou u historických zvonů, jejichž vyvážení je problematické. Tamtéž, s. 112.

5. TVAR ZVONŮ, PÍSMO, VÝZDOBA

V prvopočátcích (5.–7. století) převládaly zvony především tepané, v některých případech čtvercového tvaru, jelikož jejich výroba byla snazší. Jejich zvuk proto nebyl příliš akusticky výrazný, což ovšem v dané době příliš nevadilo, neboť byly užívány především v kláštorech ke svolávání k modlitbám.³⁴

S rozšířením zvonů (10. století) do kostelů a měst bylo potřeba zdokonalení tvaru, který by poskytl hlasitější zvuk. Jako vyhovující se jevil tvar soudkovitý či úlovitý s klenutým čepcem. Následovalo přechodné období, kdy se zhotovovaly zvony homolovitého tvaru, které postupně přecházely do gotizující formy.

Období **gotiky** (14.–16. stol.) s sebou přináší změny ve tvaru těla zvonu, které se nyní v dolní části více rozšiřuje a zvony celkově nabývají na velikosti. K uchycení slouží víceramenná závěsná koruna ve tvaru kříže, někdy již zdobená prostými reliéfními pletenci. Co se nápisového pásu týče, ten se nacházel pouze v horní části zvonu a skládal se z jednoduché modlitby ke Kristu či Panně Marii „*AVE MARIA GRATIAE PLENA ...*“ nebo ze jmen čtyř evangelistů „*MATHEUS, MARCUS, LUCAS, IOHANNES*“. Užívá se jak gotická majuskula, tak přibližně od roku 1400 i gotická minuskule. Lze se setkat i s kombinacemi větších a menších liter př. „*Ave Maria gratiae plena ...*“.³⁵ Jméno zvonáře se na zvonu objevuje spíše sporadicky, totéž platí pro dataci. Nápis jsou latinské, až později ke konci 15. století se začínají objevovat české a německé legendy. Také se stupňuje jejich „výřečnost“ a umělecká hodnota.³⁶

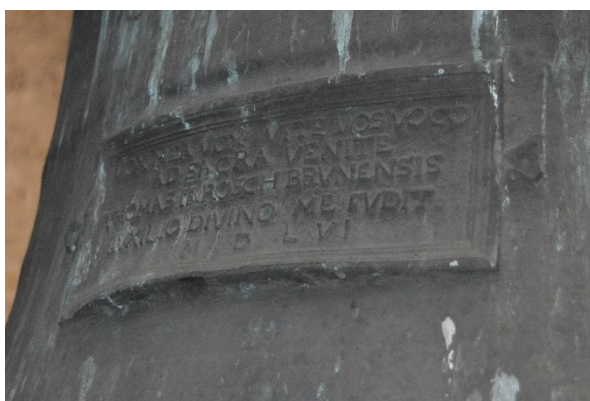
Obr. č. 4. Stupno. Zvon z r. 1484 s latinským gotickým minuskulovým nápisem sevřeným mezi dvoulinkami. Ramena koruny s pletenci.

³⁴ RYBIČKA, Antonín. *O českém zvonařství*. Praha 1886, s. 6–7

³⁵ Tamtéž.

³⁶ MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006, s. 76–77.

Renesance (16.–poč. 17. stol.) udává nový směr co se týče tvaru zvonu, zužuje se a technika odlévání je dokonalejší. Naplno se využívá prostoru na plášti pro uměleckou výzdobu. Nápisy již nejsou stručné – z jednoho až dvou řádků – zaujímají nyní celý horní okraj zvonu a nachází se i na plášti a věnci. Jazykově jsou texty různorodé, převládá němčina s češtinou, ale ani latina nevyumizela. Gotická minuskule plynule přechází v humanistickou majuskulu (kapitála). Texty mají velkou výpovědní hodnotu „*Urozený pan Mauric Chanovský z Dlouhý vsi a na Dožicích etc. pro čest a chválu kaplu tuto jménem s. Michala archanděla Božího na budoucí památku svou z vlastního nákladu, i tento zvon, udělati dal, aby lidé po zvonění sejdouce se k chválám Božím v tomto místě Pánu Bohu za jeho Božská dobrodiní děkovali a v potřebách svých jméno jeho svaté vzývali; kterýžto zvon udělal Brikcí zvonář z Cimperku na Novém Městě Pražském leta 1575 v středu ... sv. Bartoloměje apoštola Páně; z toho bud' Pánu Bohu čest vzdávána*“.³⁷ Plášť je bohatě zdobený reliéfy světců a biblickými výjevy. Ovšem výjimkou nejsou ani šlechtické znaky, městské erby či znaky zvonářů a jiné.³⁸ Uspořádání ramen koruny je symetrické v poměru 2 + 1³⁹ se středovým sloupkem, do kterého je z vnitřní strany uchyceno srdce.

Obr. č. 5. Štítek na plášti (Mýto).

Obr. č. 6. Reliéf Ukřižovaného (Újezd u Svatého Kříže).

Baroko (17. stol.) nepřináší změny co se týče tvaru zvonu. Koruna též zůstává uspořádána v poměru 2 + 1 a je zdobena obličejí. Nápisový pás se fixuje při horním okraji zvonu. Jazykově se vyskytují kombinace čeština, latina, němčina (někdy vše na jednom zvonu). Samozřejmě jazykové kombinace závisely na původu zadavatele a zvonářské dílny. Př. „A

³⁷ Transliterace nápisu na zvonu z kostela sv. Michaela archanděla nad Dožicemi, které se nachází v blízkosti Čížkova. PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém, Řada první: Arcidieceze Pražská*. Praha 1910. sv. 4, s. 157–159.

³⁸ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk. *Obrazy z dějin českého zvonářství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 60–63.

³⁹ Jedná se o šestiramennou korunu, kdy ramena (ucha) tvoří uspořádání po dvou a po jednom; tedy interval 2, 1, 2, 1.

fulgure et tempestate libera nos Domine Jesu Christe Anno Domini 1658. Zu der Ehre Gottes läutet man mich, die Lebendigen zum Gebet berufe ich, die Todten beweine ich. Stephan Pricquey von Klattau goss mich 1658. Ludmila Marketa Přichovská urozená z Kokořova“.⁴⁰ Obsah nápisů je pestrý a má ustálenou formu (zvonář, datace, důvod ulití/přelití). Užívá se humanistická majuskula a fraktura.

Pozdně barokní a klasicistní zvony (18. a 19. století) mají již ustálený tvar. Na počátku 18. století se nápisy lehce mění. Nápisový pás (většinou minimálně dvouřádkový) je těsně přimknut k hornímu okraji a písmena jsou poměrně drobná, lemovaná linkami. Zdola se nachází mělký rostlinný reliéf. Postavy světců na plášti jsou drobné, ovšem velice detailně provedené, a nachází se v blízkosti nápisového pásu. Povrch pláště tudíž působí prázdňe. Kontrastně se mohou vyskytovat zvony s bohatou reliéfní výzdobou, která zaplňuje plášť zvonu. Význam nápisu zde ustupuje do pozadí, většinou je zkrácen na nezbytné minimum a je umístěn ve spodní části zvonu.⁴¹

V druhé polovině 19. století dominuje historizující pojetí výzdoby, které přetrvává ještě do 20. století. Setkáváme se s některými tradičními motivy, jako jsou například akanty a kružbové arkády. Výtvarná kompozice se ustálila na jednodušších motivech. Jedním z prvků, který zůstává téměř nezměněn, je pásová ornamentální výzdoba zvonového věnce. Právě těchto zvonů se dochovalo nejméně, protože vzhledem ke svému „mládí“ patřily do první vlny rekvizic za první světové války. Zvony, které byly ulity v meziválečném období, nesou tradiční rozvržení reliéfní výzdoby. Nedílnou součástí je pás při horním okraji pláště s nápisem či ornamenty sevřenými mezi linkami. Na bocích jsou rozmístěny reliéfy s nápisy, konkrétně na čelní a zadní straně. Věnc je oddělen linkami.⁴²

⁴⁰ Nápis na zvonu v kostele sv. Martina ve Chválenicích. PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém, Řada první: Arcidiecese Pražská*. Praha 1910. sv. 4, s. 168.

⁴¹ KYBALOVÁ, Ludmila – LUNGA, Radek – VÁCHA, Petr. *Pražské zvony. S úvodní studií o zvonařství, výrobě zvonů a dějinách jejich výtvarné výzdoby*. Praha 2005, s. 87.

⁴² Tamtéž, s. 97.

Obr. č. 7. Mešno, kostel Nejsvětější Trojice, zvon z roku 1820.

V současnosti se technologie odlévání zvonů příliš nezměnila. Nápisy jsou většinou umístěny při horním okraji, jména světců a jejich reliéfy se nachází v prostoru pláště. Výzdoba je spíše prostší. Obsahově se v textech setkáváme s datem, zvonařem a zadavatelem/zadavateli (případně se jmény sponzorů/firem). Klasická víceramenná koruna již není samozřejmostí a může být nahrazena korunou talířovou – jedná se o levnější a méně náročnou variantu. Umožňuje také snadnější manipulaci se zvonem při jeho údržbách (při poškození věnce srdcem se zvon pouze pootočil).⁴³

Obr. č. 8. Mirošov, kostel sv. Josefa. Příklad uchycení talířové koruny.

⁴³ MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006, s. 85–87.

6. HLAS NOVÝCH ZVONŮ

I když jsou zvony považovány za dílo přetrvávající staletí, dochází k jejich poškozování a ztrátám, převážně vnějšími vlivy. Jejich umístění v kostelních věžích a zvonících je vystavuje většímu působení nepříznivých klimatických podmínek. Časté byly také požáry, způsobené úderem blesku, válečnými konflikty nebo přenosem ohně z jiné budovy. Neméně závažné je i znečištění zvonů ptactvem v nechráněných věžích.

Pořizování nových zvonů bylo vždy velkou událostí, neboť se jednalo o poměrně nákladnou záležitost, která vyžadovala finanční účast patrona kostela nebo farníků. Do kostela byl přizván mistr zvonář, aby posoudil kostelní věž a dle toho určil počet a velikost zvonů. Věži byla též přizpůsobena tónina zvonů, aby dostatečně vynikl jejich hlas a souzvuk. Tento postup je zachován až do první světové války. Po válce v důsledku nedostatku materiálu a vysokým cenám zvonoviny docházelo ke zhoršení kvality odlévaných zvonů. Velkým přínosem bylo založení Chrámového družstva v Pelhřimově.

6. 1. Chrámové družstvo v Pelhřimově

16. listopadu 1922 založil děkan Msgre. František Bernard Vaněk (1872–1943) Chrámové družstvo pro Republiku československou v Pelhřimově. Důvodem pro jeho vznik bylo zajištění kvalitních a odborných prací a produktů pro kostely.⁴⁴ Družstvo navázalo spolupráci s malíři, kameníky, sochaři, řezbáři, dalšími umělci a architektky. Odborné práce konzultovalo s Památkovým úřadem a jeho činnost byla natolik rozsáhlá, že navázalo spolupráci i se zahraničními firmami ve Francii, Německu, USA a Palestině. Do okruhu činnosti družstva náleželo i zprostředkování oprav a odlévání nových zvonů. Dohlíželo na kvalitu, a tak z původních šestnácti zvonářských firem v zemi spolupracovalo pouze se třemi, u kterých bylo toto kritérium zaručeno.⁴⁵

Zlom nastává během druhé světové války. Materiálu je nedostatek a zaměření družstva není pro válečné účely nikterak významné. Tuto situaci se sdružení snažilo řešit výrobou dřevěných protéz, což v minimální míře zaručilo jeho přežití. Těžkou ranou bylo zatčení

⁴⁴ Formy a schránky na hostie, korouhve, svícný, pokladničky, mešní konvičky, kalichy, monstrance, kaditelnice, věčné lampy apod. a zároveň provádělo i opravy těchto předmětů. Dále také harmonia, varhany, bohoslužebná roucha, koberce a chrámové zařízení. Zprostředkovávalo i instalaci věžních hodin, elektrického osvětlení a ozvučení chrámů.

⁴⁵ KVÁŠOVÁ, Miroslava. *Chrámové družstvo*. In: Vlastivědný sborník Pelhřimovska. Pelhřimov, č. 12, 2001, s. 47–54.

předsedy Msgre. Vaňka Gestapem v roce 1942 a jeho následné úmrtí v koncentračním táboře v Dachau (1. dubna 1943).

V roce 1945 dochází k plné obnově činnosti, tento stav trval až do roku 1948, kdy je družstvo postupně politickým režimem utlačováno. Dochází k jeho sloučení nejdříve s Charitou Praha (1951), jsou mu odebrána veškerá práva rozhodovat o zakázkách a z výroby se vytrácí církevní tematika. Následně se stává součástí Okresního stavebního podniku Pelhřimov (1960) a k úplnému zániku dochází roku 1962, kdy je založen Jihočeský podnik pro údržbu památek.⁴⁶

Obr. č. 9. Hlavičkový papír Chrámového družstva v Pelhřimově (NA, ZPU, k. 46, sig. 21).

V meziválečném a poválečném období byly postupně zrekvírované zvony nahrazovány. Hrazeny byly z veřejných sbírek a darů farníků, neboť peníze obdržené ve válečných úpisech nestačily. Podle výše získané částky byly pořizovány buď levnější ocelové zvony nebo dražší ze zvonoviny. Nové zvony obce objednávaly buď přímo u zvonářů, nebo prostřednictvím Chrámového družstva, které vypisovalo výběrová řízení. Pokud se ve věži zachoval jeden a více zvonů, byl na místo vyslán odborník, který měl za úkol zjistit ladění. Dle toho byly následně provedeny výpočty pro pořízení nových zvonů. Pokud byla věž prázdná, přijel zvonářský mistr, aby posoudil stav zvonové konstrukce a chrámové věže a dle toho vypočetl velikost a váhu nového zvonu. Ne vždy dokázal zvonář sladit zvuk nového zvonu se starým, tudíž se přikročilo k přelití starého zvonu. V roce 1924 děkan Vaněk a Msgre. Müller prostřednictvím Chrámového družstva vyzývali duchovní správce, aby se při pořizování nových zvonů radili a v případech, že nebylo možné zvony sladit, aby je prodali či směnili s jinou obcí. Tímto způsobem se podařilo mnoho zvonů zachránit.⁴⁷

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ DOBRODINSKÝ, Jaroslav. *Památková ochrana zvonů*. In: Zprávy památkové péče XV/1955. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955, s. 103.

6. 2. Teorie a praxe při výběru nových zvonů (1918–současnost)

Důvody pro pořízení nových zvonů jsou: a) doplnění chybějícího zvonu ve věži k stávajícím, b) ulití nového zvonu do uprázdněné věže, c) pořízení nového zvonu do nové sakrální stavby. Již prvotní myšlenka o pořízení nového zvonu by měla být konzultována s kampanologem, který doporučí vhodné parametry, včetně ladění. V ideálním případě probíhá spolupráce i s projektantem nových staveb a zvonařskou firmou, která práce provede. V úvahu by měly být brány i okolní zvony z hlediska akustického souzvuku.⁴⁸

Tento postup je pouze ideálním návrhem, realita je však odlišná. Zadavatel kontaktuje dílnu, která vypracuje návrh nabídky a ta bývá většinou přijata. Ne vždy jsou tyto nabídky výhodné – nekvalitní materiál, neodborné posouzení akustiky stávajících zvonů a neochota začlenění nového zvonu mezi původní.⁴⁹ Tím se opakovala situace 20. let 20. století, kterou se snažilo řešit Chránivé družstvo v Pelhřimově.

6. 3. Svěcení zvonů

Posledním krokem před zavěšením zvonu do věže je jeho posvěcení. Průběh obřadu měl vždy slavnostní charakter a přesný postup.⁵⁰ Zvony byly ozdobeny a vystaveny na volném prostranství nebo v kostele. Obřadu se účastnilo vždy velké množství obyvatel. Každý zvon nese jméno světce a má svého kmotra/kmotru, který je členem farnosti. Tímto se zvon stává církevním předmětem.

Příkladem lze uvést svěcení zvonů ve Zvíkovci, které popisuje kronika následovně: „...Když povoz s novými zvony se blížil ke Zvíkovci, bylo vyzváno všemi zbylými zvony. Lidé [se] sbíhali a s pohnutím vítali nové zvony, které byly ihned fotografovány a uloženy v zámecké kolně. V sobotu odpoledne dovezeny zvony, ke Krovům, kde členové rodiny Krovů za pomoci některých občanek vůz i zvony k zítřejší slavnosti ozdobili. V neděli, dne 12. srpna 1934 prožívali obyvatelé Zvíkovce nejkrásnější a nejpamátnější den, svěcení nových zvonů. Zvony byly tři. O půl 10. hod. vezeny byly zvony v slavném průvodu. V čele průvodu šla školní mládež, Sbor dobrovolných hasičů z Chlumu, družičky, hudba, duchovenstvo za ním ozdobený

⁴⁸ LUNGA, Radek – SOLAŘ, Jaroslav. *Kostelní věže a zvonice. Kampanologie, navrhování, poruchy, rekonstrukce a sanace*. Praha 2010, s. 48.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Ten je zaznamenán v liturgické knize římskokatolické církve – Benedikcionálu, který obsahuje různé liturgické texty a žehnání. Postup se u jednotlivých církví liší.

vůz se zvony, za ním kmotry zvonů, výbor kostelní, ženy a nakonec muži. Počet všech účastníků byl více než půl druhého tisíce. Světitele důstojného pana kanovníka Msgra. Zahradníka, arc. vikáře z Rokycan uvítala družička a podala mu kytici. Vele důstojný pan Mudra z Nuslí měl nádherné kázání, přičemž jedno oko nezůstalo suché.

Slavné svěcení vykonal jmenovaný pan kanovník za přísluhy staříckého pana faráře Strnada, dále důstojného pána pana Msgra. Brázdy z Drahoňova Újezda, pánů farářů Lachouta z Mlečic, Kabourka z Hlohovic, Sáňky z Radnic. Při svěcení přednesl místní chrámový sbor rozšířený o pana V. Topinku varhaníka z pražského ústavu „Palata“, paní profesorku Matějkovou a její dvě dcerušky a jiné letní hosty, tři překrásné sbory vztahující se k svěcení.

Nakonec poděkoval pan prof. Matějka, synovec zdejšího faráře všem, kteří přispěli ke zdaru slavnosti. Po něm vele důstojný pan světitel poděkoval místnímu staříckému panu faráři, který po svém působení 52letém zanechal po sobě památku nejkrásnější. Potom zahrála hudba národní hymny a za slavnostní střelby, počaly nové zvony stoupati do výše.

Po slavnostních bohoslužbách pozváni byli hosté od paní Růžičkové, choti velkostatku, jako kmotry největšího zvonu k slavnostnímu obědu do zámku. Když o třetí hodině odpoledne rozlaholily se všechny nové zvony, všichni byli překvapeni jejich krásným laděním a zvukem. Zvony dodala firma Manoušek z Brna, jež přezkoušelo Chrámové družstvo z Pelhřimova.⁵¹

Obr. č. 10. Svěcení zvonů ve Stupně 2. května 1939. (SOkA Rokycany).

⁵¹ SOkA Rokycany. *Kronika obce Zvíkovec 1918–1938*, s. 35–36.

7. ZTRÁTY A OBNOVY ZVONOVÉHO MATERIÁLU

Zvony jsou vyráběny tak, aby vydržely a fungovaly staletí, proto jejich poškození nebo i zničení můžeme povětšinou připsat vnějším faktorům. Časté byly přírodní katastrofy, kdy došlo k požáru kostelní věže po úderu bleskem. Při požáru se zvony buď roztavily, nebo spadly a pukly.

Během husitských válek (1419–1434) dochází k poškozování kostelů a církevních objektů a tím i zvonů. Stejně tak během třicetileté války (1618–1648). Zcela nezávisle na technickém stavu jsou systematicky likvidovány zvony ulité za husitských válek, na kterých se nachází husitské motivy. Nadále sloužily k přelití nových zvonů. Největšími ranami pro kampanologii byly ale bezpochyby rekvizice probíhající během první a druhé světové války.

7. 1. První světová válka

Po vypuknutí první světové války se předpokládalo, že konflikt nebude trvat více jak pár měsíců, ovšem spor se protáhl na neuvěřitelné čtyři roky. Boje nepřinesly pouze ztráty na životech, ale zapříčinily i stoupající nedostatek surovin pro válečné účely. Aby se průběžně doplňovaly potřeby pro armádu, začaly být zaváděny povinné odvody, tzv. rekvizice. Jedním z předních nedostatků, který se po začátku konfliktu projevil, byl nedostatek barevných kovů, zprvu získávaných formou nařízených sbírek.⁵² To se ovšem ukázalo jako nedostačující a záhy se přešlo k nařízeným rekvizicím. C. k. ministerstvo vojenství nařizovalo sbírky již od roku 1915 a v seznamech předmětů, které se mohly věnovat, byly uváděny i zvony. Zvony vyráběné ze zvonoviny – měď s podílem cínu – byly považovány za vyhovující alternativní zdroj barevných kovů. Jelikož v té době se v kostelech, až na výjimky, nacházely alespoň čtyři velké zvony a minimálně dva malé zvonky o celkové hmotnosti i několika tun, jednalo se vskutku o bohaté zásoby. V prosinci roku 1914 vydalo c. k. místodržitelství pro Království české nařízení k provedení plošného soupisu zvonů, tzv. Katastru zvonů, který měl být hotov do konce následujícího roku. V lednu 1915 byl tedy obratem rozeslán česko-německý formulář nesoucí název „Katastr zvonů pro Čechy“⁵³ s rubrikami pro informace: Místo, okres a tabulka určená pro zvony s údaji: rok ulití, zvonaře, váhu, výšku, nápisy a ladění. To vše mělo vyhodnotit památnost některých zvonů a jejich případné zachování jakožto umělecké či hudební památky.

⁵² Sbírký po obci vykonávaly školní děti pod dohledem učitelů. Sbíraly se kovy, lněné oblečení, kaučuk atd.

⁵³ NA, fond Zemského památkového úřadu, kart. 46.

Samotný průběh rekvizic se odvíjí od vyhlášek a nařízení vydaných v letech 1915–1918 vedených v říšském Zákoníku pro království a země v říšské radě zastoupené, které upravovaly odvody materiálů. Kromě mědi se rekvizice vztahovaly i na hliník, olovo, cín, nikl a železo. Po vyčerpání zásob se přistupovalo ke konfiskaci domácích předmětů, či součástí z budov. Snímaly se zvony, hromosvody i krytiny střech, měděné kliky a kování u dveří a v neposlední řadě i varhanní píšťaly⁵⁴. K rekvizicím zvonů se přistoupilo od srpna 1916, snímat se mělo nejprve ve větších lokalitách a zvonovina měla být zaplácena 4 K za 1 kg, srdce a závěsy nebyly vyžadovány, ty zůstávaly na místech. Válka nekončila a jedna vlna rekvizic nebyla dostačující, proto se roku 1917 přistoupilo k druhé. Opět byly vyhotoveny seznamy, tentokrát s uvedením vlastníka zvonů, průměru, hmotnosti a nápisů, na mnohých byla zmíněna i umělecká výzdoba, kterou se především chtělo poukázat na jejich historickou a uměleckou hodnotu. Bylo taktéž nutné odůvodnit jejich potřebu pro obec, z toho vyplývají snahy uchránit co nejvíce zvonů před zkázou. V Národním archivu je dochována korespondence farářů s c. k. zemským konzervátorským úřadem⁵⁵ se snahami mnohé historické zvony uchránit. K odvodům byly tehdy požadovány minimálně dvě třetiny hmotnosti zvonů v rámci vikariátu.

Před snímáním byly zvony potřebné pro obec a zvony památné (historicky a umělecky cenné) označeny ve farních seznamech zelenou barvou.⁵⁶ Tyto zvony měly být zachovány z rozhodnutí ministerstva kultu a vyučování. Za památné byly považovány zvony vyrobené před rokem 1700. Ministerstvo kultu a vyučování dále rozhodovalo o změnách kategorií zvonů. Snímáním byla pověřena c. a k. vojenská velitelství, která jednala s představenými kostelů. Náklady na sejmutí hradila vojenská správa. Následovalo vážení, vyhotovení dvou potvrzení (farář/vlastník a vojenská správa), kde byl uveden počet rekvírovaných zvonů a nacenění zvonoviny. Částka byla poskytována formou válečných úpisů a po skončení války měla být vyplacena a použita ke koupi zvonů nových. Odvoz zvonů zajišťovala vojenská správa. Bohužel, jak se později ukázalo, ne vždy byla dodržována kategorizace a docházelo ke snímání i hodnotných „kousků“, mnohdy to zapříčinily nesouhlasící seznamy či svévolný přístup zúčastněných. To vše vedlo k chybám, které způsobily trhliny v dějinách vývoje zvonářského řemesla. Některé sejmuté zvony se podařilo od zániku uchránit, jiné byly příliš rychle odvezeny a zničeny. Snímání na vesnicích mělo na starost tzv. Glockenkommando – vojenské skupiny přidělené do venkovských oblastí. Zvony, které se pro jejich velké rozměry

⁵⁴ Nařízení z 29. října 1917 číslo 417. Cínové píšťaly byly nahrazovány zinkem.

⁵⁵ NA, fond Zemského památkového úřadu, karton 46.

⁵⁶ VÁCHA, Petr. *Rekvizice zvonů v Čechách v 1. světové válce*. In: *Zprávy památkové péče*, ročník 74/2014, č. 4, s. 311.

či hmotnost nepodařilo vcelku sejmout, byly rozbíjeny nebo shazovány z oken věží. V rámci rozloučení místních obyvatel se zvony se s nimi naposledy zazvonilo, poté byly sejmuty a odvezeny.⁵⁷

Jak již bylo zmíněno, po první rekvizici nedošlo k naplnění poptávky válečného průmyslu, proto se přistoupilo k druhé vlně, a to nařízením číslo 227 z 22. května 1917 od ministerstva zemské obrany.⁵⁸ Zde se podmínky pro klasifikaci změnily. Byly požadovány všechny zvony s průměrem od 25 cm. Z tohoto požadavku byly vyjmuty signální zvony na železnici, lodní a umělecky hodnotné zvony. Peněžní náhrada byla stejná jako v roce 1916, a to 4 K za 1 kg zvonoviny. Práh pro historicky cenné zvony byl posunut o 100 let, tzn. místo roku 1700 byly za historické považovány jen zvony do roku 1600, čímž se snížil počet chráněných zvonů. Ke konci roku 1917 byla naznačena třetí vlna rekvizic, kdy byl podán návrh na zachování pouhých dvou exemplářů zvonů od jednoho zvonáře. Tento zákrok by vedl k nedozírným ztrátám na zvonovém fondu, k čemuž ovšem nedošlo, neboť válka skončila.⁵⁹

Rekvizice s sebou přinesly potřebu nějakým způsobem objekty, které měly nadobro zaniknout, zvěčnit a zachovat alespoň v reprodukované formě. Dokumentaci měla pořizovat místní muzea pod dohledem c. k. zemského konzervátorského úřadu. Pro tento účel byla sestavena speciální archeologická komise (18. 9. 1916), působící při České akademii věd a umění, která se měla zabývat organizací dokumentace pro pozdější soupis památek. Mezi členy komise patřil Antonín Podlaha, Josef Mauder (předseda komise), Karel Chytil, Karel Guth (úředník c. k. zemského konzervátorského úřadu pro království České v Praze, spravoval agendu týkající se zvonů od roku 1915), Adolf Borovský, Josef Vítězslav Šimák a Karel Hellich.⁶⁰ Zprávy o činnosti komise byly zveřejňovány v časopise *Památky archeologické*. Vznikající dokumentace měla obsahovat tuhové obtahy nápisů, sádrové odlitky reliéfů a fotografie celkového pohledu na zvony. Velké množství fotografií je dnes uloženo ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni⁶¹ a odlitky pražských zvonů jsou k nalezení v Muzeu hlavního města Prahy. Některé zvony se touto dokumentací podařilo zařadit mezi historicky či umělecky významné a zabránit tak jejich odvozu. Dokumentace

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ NA, fond Zemského památkového úřadu, karton 46.

⁵⁹ VÁCHA, Petr. *Hellichova dokumentace zvonů z let 1916–1918 (k 70. výročí úmrtí Jana Hellicha)*. In: *Vlastivědný zpravodaj Polabí*. Ročník 34/2000, s. 88–89.

⁶⁰ VÁCHA, Petr. *Rekvizice zvonů v Čechách v 1. světové válce*. In: *Zprávy památkové péče*, ročník 74/2014, č. 4, s. 312. Dále také VÁCHA, Petr. *Hellichova dokumentace zvonů z let 1916–1918 (k 70. výročí úmrtí Jana Hellicha)*. In: *Vlastivědný zpravodaj Polabí*. Ročník 34/2000, s. 88–116.

⁶¹ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonářství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006.

probíhala ideálně v první fázi ve věžích kostelů, následně k ní byla příležitost po sejmutí a v některé ze sběrů, kde byly zvony shromáždovány před odesláním do vídeňského arzenálu. Sběry se nacházely ve velkých městech s dobrým železničním spojením – Praha, Čáslav, Chomutov, České Budějovice, Plzeň, Josefov, Mladá Boleslav, Liberec, Litoměřice, Planá, Příbram ... Tato rekviziční dokumentace se stala základem mnoha výstav a publikací věnujících se buď zvonům, nebo konkrétním zvonářům.⁶²

Po první světové válce byly na našem území zničeny cca 3/5 celkového součtu zvonů a hodinových cimbálů, tj. kolem 10 000 kusů. Rekvizice neprobíhaly ve všech lokalitách souměrně, některá místa byla postižena více než jiná. V některých objektech se za zachování dvou menších mladších zvonů měnil zvon velký a podstatně starší, ale díky tomu se dochovaly i ukázky děl 18. a 19. století⁶³, které spadaly do nejméně rekvírované kategorie. Po válce probíhaly snahy o navrácení neroztavených zvonů zpět do původních objektů. Ne všechny zvony z vídeňského arzenálu (Wiener Arsenal) se podařilo dohledat a jen pár kousků se podařilo identifikovat jako zvony z Čech.⁶⁴

Rekvizice probíhající na Rokycansku	Odebráno
1915	1
1916	16
1917	18
Nezjištěn přesný rok	11

Tabulka č. 1 znázorňující počet zrekvírovaných zvonů za první světové války.

V oblasti dnešního okresu Rokycany jsou průběhy rekvizic někdy podrobně popisovány ve farních a obecních kronikách. K těmto zápisům je ovšem potřeba přistupovat s rezervou a vyselektovat informace, které lze porovnat s jinými dostupnými zdroji, ale i tak se jedná o svědectví zachycující atmosféru panující při snímání zvonů z věží kostelů. Jako příklad uvádím popis rekvizice v Líšné: „Dne 22. listopadu 1916 odbýváno v Hořovicích z rozkazu vojenského velitelství protokolární řízení se shromážděným duchovenstvem hořovického vikariátu v příčině rekvizice zvonů. Dne 24. ledna 1917 rekvírován v Líšné velký zvon. O půl 11 hodině dopoledne přivezli vojáci náčiní, složili [ho] v kostele a se všemi zvony zazvonili. Na to jich několik vystoupilo na věž, aby zvon odmontovali. Asi co půl druhé hodiny byl zvon

⁶² VÁCHA, Petr. *Rekvizice zvonů v Čechách v 1. světové válce*. In: Zprávy památkové péče, ročník 74/2014, č. 4, s. 313.

⁶³ VÁCHA, Petr. *Hellichova dokumentace zvonů z let 1916–1918 (k 70. výročí úmrtí Jana Hellicha)*. In: Vlastivědný zpravodaj Polabí, ročník 34/2000, s. 89.

⁶⁴ VÁCHA, Petr. *Rekvizice zvonů v Čechách v 1. světové válce*. In: Zprávy památkové péče, ročník 74/2014, č. 4, s. 313

spuštěn a zůstal pod lipou před kostelem do rána. Téhož dne odpoledne odebrali se vojáci k svatému Petru a tam sejmut menší zvon s obrázkou sv. Petra ... a sv. Pavla. ... Dne 25. ledna o půl 8 hodině byl líšenský zvon naložen na saně a odvezen na Františkov a tam složen na několik hodin, než přivezli zvon z Drahoňova Újezda. Pak teprv, kdaž i zvon ze Zborova přibrán, zavezeny všechny na dvůr fary Cerhovické a konečně na nádraží do Hořovic. Dne 28. srpna téhož roku [1917] rekvírován i poledník. A tak zůstal líšenským věrný pouze dávný a první jich přítel umíráček, aby se až do roku 1924 sám radoval s radujícími a plakal s plačícími.⁶⁵ Zvony se po sejmutí odvážely na vlaková nádraží, odkud byly přepravovány do sběrný v Plzni ve Škodových závodech.

Kronika města Rokycany z let 1907–1918 (III. díl) poskytuje vhléd do průběhu příprav soupisu k vytvoření seznamu zvonů v jednotlivých farnostech (viz. Rokycany): „Pražská kníž. arcibiskupská konsistoř vyžaduje [pozn. autora: jedná se o událost roku 1915] od všech kostelů, klášterů, kaplí soupis zvonů, má býti udán průměr, váha, stáří, nápisy, lze-li zvonu postrádati, zda by sejmutí působilo obtíže a podobně. A připomíná v přípise k farním úřadům: Nelze nijak zamezit, by zabráný byly všechny postrádatelné zvony kostelní, až nastane toho nezvratná potřeba, a vyjmouti možno jen ty, kterých pro bohoslužbu samu je nezbytně potřebí, jakož i ty, které dlužno zachovati pro jejich velkou umělecko-dějinnou cenu. Za odebrané zvony bude dána náhrada, a vojenská správa sama opatří snímání zvonu. Spíše zabráný budou zvony novější než zvony staré. Soupisem zjištěno v pražské arcidiecézi 3798 zvonů, ve vikariátu rokycanském 116 zvonů.“⁶⁶

7. 2. Meziválečné období 1918-1939

V následujících dvou desetiletích byly postupně zrekvírované zvony nahrazovány. Hrazeny byly z veřejných sbírek a darů farníků, neboť peníze obdržené ve válečných úpisech nestačily. Podle výše získané částky byly pořizovány buď levnější ocelové nebo dražší ze zvonoviny. Nové zvony obce objednávaly buď přímo u zvonářů, nebo prostřednictvím Chrámového družstva v Pelhřimově, které vypisovalo výběrová řízení. Firem, které nabízely své služby, bylo několik. Richard Herold z Chomutova odlil v letech 1924–1937 pro kostely na Rokycansku 23 zvonů. Firmou Oktáv Winter z Broumova byly ulity v rozmezí let

⁶⁵ SOkA Rokycany. *Kronika obce Líšná 1928–1929 I. díl*, s. 123–124.

⁶⁶ SOkA Rokycany. *Kronika města Rokycany 1907–1918 III. díl*, s. 165.

1920–1924 čtyři zvony. Buřil a Riss⁶⁷ z Hradce Králové odlili během roku 1928 jeden zvon, dále byly dodávány zvony od firmy Rudolf Perner z Českých Budějovic⁶⁸, a to v letech 1929–1940 (třináct zvonů). Pouze jeden zvon (z roku 1929) lze doložit z dílny Ference Walsera z Budapešti, Karla Šilhavého z Pardubic (z roku 1923) a od Roberta Pernera z Plzně (rok 1926). V menším množství jsou zastoupeny firma Manoušek a spol. z Brna (1926–1934, pět zvonů), Arnošt Diepold z Prahy (1921–1923, čtyři zvony) a Václav Červený a synové z Hradce Králové (1923–1925, dva zvony). Dále bylo ulito od neurčených autorů v rozmezí let 1918–1939 dvanáct zvonů.

Pokud se ve věži zachoval jeden a více zvonů, byl na místo vyslán odborník, který měl za úkol zjistit ladění. Dle toho byly následně provedeny výpočty pro pořízení nových zvonů. Pokud byla věž prázdná, přijel zvonářský mistr, aby posoudil stav zvonové konstrukce a chrámové věže a dle toho vypočetl velikost a váhu nového zvonu.⁶⁹ V některých farnostech se podařilo doplnit všechny chybějící zvony, jinde se takového úspěchu nedočkali. Ze statistického hlediska lze říct, že v meziválečném období počet zvonů stoupl, a tím nabídl možnost dalšího decimování, ze kterého se většina farností dodnes nevzpamatovala.

7. 3. Druhá světová válka

1. září 1939 vypukla druhá světová válka a již v březnu 1940 je vydáno nařízení k shromáždění barevných kovů v rámci čtyřletého hospodářského plánu.⁷⁰ Na jeho provedení dohlížel Hermann Göring. Jednalo se především o bronzové zvony a měděné prvky na budovách. Náklady se hradily z říšské pokladny. Za soupisy a následné rekvizice byl odpovědný říšský místodržitel Konrad Henlein. Farním úřadům byly zasílány ohlašovací listy (Meldebogen), které se vyplňovaly ve třech provedeních. Do formulářů se vyplňovaly údaje typu: obec, název kostela, vlastník zvonu, hmotnost a průměr, datace atd. Jednu kopii dokumentu si ponechával vlastník a zbylé dvě se zasílaly nadřízenému církevnímu úřadu. Listy a seznamy s historicky cennými zvony, řazenými do kategorie D, byly posílány do Říše.

⁶⁷ Dříve Buřil, Švagerka a spol., továrna na kovové zboží, elektrotechnické závody, slévárna kovů, zvonárna z Hradce Králové.

⁶⁸ Rudolf I. Perner a syn Rudolf II. Perner.

⁶⁹ Ne vždy dokázal zvonář sladit zvuk nového zvonu se starým, tudíž se přikročilo k přelítí starého zvonu. V roce 1924 děkan Vaněk a Msgre. Müller prostřednictvím Chrámového družstva vyzývali duchovní správce, aby se při pořizování nových zvonů radili a v případech, že nebylo možné zvony sladit, aby je prodali či směnili s jinou obcí. Tímto způsobem se podařilo mnoho zvonů zachránit. DOBRODINSKÝ, Jaroslav. *Památková ochrana zvonů*. In: *Zprávy památkové péče XV/1955*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955, s. 103.

⁷⁰ Anordnung zur Durchführung des Vierjahresplans über die Erfassung von Nichteisenmetallen.

Zvony v pohraničí byly rekvírovány a odesílány do sběren za pomoci řemeslnických svazů hospodářské komory (Kreishandwerkerschaft). Svazy také zpracovávaly seznamy rekvírovaných zvonů zasílané místodržiteli do Berlína (pozdější Glockenarchiv v Norimberku)⁷¹. Pro přehlednost se zaváděly kategorie, do kterých byly zvony zařazovány. Jednalo se o skupiny A, B, C a D, přičemž kritéria, podle kterých se výběr prováděl, vypracoval Říšský úřad pro kovy, tzv. Reichsstelle für Metalle. Samotná klasifikace pak spadala pod církevní úřady spolupracující s památkovou péčí. Zvony zařazené do kategorie A byly většinou nejmladší výroby (1800–1939) a díky tomu byly snímány jako první. Kategorie B obsahovala tzv. první rezervu a kat. C již měla zahrnovat zvony umělecky či hudebně ceněné. Poslední byla kategorie D vyhrazená pro umělecky a historicky nejhodnotnější zvony, určené k bezprostřednímu zachování. Takto označené zvony se neměly snímat a byly ponechávány na svém místě ve zvonících.

Pokud úkolem nadřízených církevních úřadů bylo provádění klasifikací, úkolem památkářů bylo pořizování dokumentace. Ta se ideálně pořizovala na okresních shromaždištích, kde v záloze byly ponechávány kategorie B a C. Dokumentace měla být podrobná, tvořily se popisy, pořizovaly fotografie nebo zvukové záznamy.⁷² V zimě roku 1941 dochází prostřednictvím řemeslných svazů k sejmutí většiny zvonů kategorie A. Jednalo se o první vlnu rekvizic na našem území. Ze sběrných míst byly zvony dopravovány do hutí, např. Kaiserwerke Lünen – Westfalia AG či podniků v Hamburku, kde byly obratem roztaveny. V rozmezí let 1942–1943 se přistoupilo k druhé vlně rekvizic, pro kterou byly určeny zvony kategorií B a C.

Každý zvon byl před odesláním označen rekviziční značkou, díky které se dalo spolehlivě identifikovat odkud pochází. Na prvním místě se vždy nacházelo číslo říšské župy následované číslem okresu (sídlo řemeslnického svazu), posledním identifikátorem bylo číslo obce a písmeno kategorie zvonu (A, B, C, D).

Rekvizice zvonů v Protektorátu Čechy a Morava započaly vládním nařízením vydaným 26. listopadu 1941.⁷³ Plněním bylo pověřeno ministerstvo průmyslu, obchodu a živností spolupracující zároveň s ministerstvem školství a národní osvěty. Snímání se mělo týkat bronzových zvonů bez ohledu na jejich funkci. Výjimku tvořily zvony určené k signalizaci a zvony nacházející se ve veřejných muzeích. V každé farnosti měl být zachován jeden zvon, zpravidla se jednalo o některý z menších. Okresními úřady byly farnostem zasílány tzv.

⁷¹ Germanisches Nationalmuseum Nürnberg, Deutsches Glockenarchiv.

⁷² Druhotná dokumentace se pořizovala i v říši, než byly zvony roztaveny.

⁷³ Nařízení č. 414/1941. In: Sbírká zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava. Vydáno 9. prosince 1941.

ohlašovací listy pro bronzové zvony. Do formuláře měl vlastník vyplňovat informace o roku ulití zvonu, průměru, výšce, hmotnosti, zvonaři, ladění, nápisech, použití a důvod jeho předchozího zachování. Okresní úřady následně vyplněné listy zaslaly ve třech vyhotoveních památkovému ústavu v Praze.

Následné dělení zvonů do příslušných kategorií zajišťovaly památkové ústavy. Jednalo se o označení A, B, C a D. Kategorie D byla historicky a umělecky nejhodnotnější, tudíž zvony takto označené zůstávaly zpravidla na místě.⁷⁴ Skupina A zahrnující „nejmladší“ zvony (první polovina 20. století), určená k okamžitému roztavení, byla již v původních objektech vyznačena zelenou barvou, kategorie B žlutou a C červenou. Na plášti zvonu se zaznamenalo místo původu, okres a vlastník. Další označení dostaly zvony až v ústřední sběrně v Praze (Zentralsammelstellen).⁷⁵ Takto označeny měly být zvony do února 1942 a ohlašovací listy zaslány ministerstvu průmyslu, obchodu a živností. Zde se dořešily případné nesrovnalosti, došlo k revizi a zpětnému odeslání okresním úřadům.

Nr.	Ø	H	G	W	Kategorie	Notizen
1.	346	84	65	117	A	in Klatz, vogy
2.	412	66	54	121	A	in Klatz, vogy
3.	425	59	46	121	B	in Klatz, vogy
4.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
5.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
6.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
7.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
8.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
9.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
10.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
11.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
12.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
13.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
14.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
15.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
16.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
17.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
18.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
19.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy
20.	412	59	46	121	B	in Klatz, vogy

Obr. č. 11. Ohlašovací list pro bronzové zvony, Mýto okres Rokycany. (NA, SPS, karton 666).

Samotné snímání zvonů zajišťovaly obce a následně i jejich přepravu do centrální sběrně, která se nacházela v Praze 8 – Libeň, přístav Maniny. Za zrekvírované zvony se vystavovaly stvrzenky. Následný odvoz z Prahy do Hamburku v Německu probíhal lodní dopravou⁷⁶, vedenou Říšským úřadem pro železo a kovy. První byly odváženy zvony kategorie A, B a C byly ponechány jako záloha. Během dvou měsíců (červenec–srpen) roku

⁷⁴ V tomto případě se neuplatňovalo pravidlo zachování nejmenšího zvonu.

⁷⁵ Jednalo se o značku Protektorat/Prag a identifikační číslo. Tedy P/P 0001 atd.

⁷⁶ Přepravu zajišťovala Českomoravská Plavební akciová společnost labská.

1942 odplulo pět lodí převážejících 9801 zvonů (hmotnost 1562,926 tun).⁷⁷ Náklad byl v Hamburku dělen mezi dvě kovožpracující firmy, a to Norddeutsche Affinerie a Zinnwerke Wilhelmsburg GmbH.⁷⁸

Kategorie	Počet
A	106
B	4
C	45
D	22
Neklasifikováno	10

Tabulka č. 2 zaznamenává počet zvonů klasifikovaných do jednotlivých kategorií za 2. světové války na Rokycansku.

Po skončení války zůstalo v Praze na Maninách kolem 2184 zvonů⁷⁹ a hodinových cimbálů, převážně kategorie B a C. Tyto zvony byly postupně navraceny do původních objektů. Obecně je uváděno, že pro potřeby válečného průmyslu bylo použito kolem 13 000 až 14 000 zvonů z Čech a Moravy.⁸⁰

Rekvizice na Rokycansku	Odebráno	Navraceno roku 1945
1942	79	-
1943	2	10

Tabulka č. 3 obsahující počet rekvírovaných a navracených zvonů za druhé světové války.

Mezi „šťastnější“ objekty v dokumentované oblasti patřil kostel Všech svatých v Hřešihlavech. Zde byly zvony pro úctyhodné stáří (1498 a 1533) za první světové války zachovány. V prosinci 1941 byl doručen duchovnímu správci formulář pro soupis bronzových zvonů. Oba zvony měly být opět zachovány (zařazeny do kategorie D), ovšem je doloženo, že zvon z roku 1533 byl následně překlasifikován do kategorie C a zrekvírován. V roce 1945 byl

⁷⁷ LUNGA, Radek. *Rekvizice českých zvonů za 2. světové války*. <http://pamatky.bcb.cz/Zvony/Rekvizice-ceskych-zvonu-za-2-svetove-valky>.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ WIRTH, Zdeněk. *Pražský kalendář 1946. Kulturní ztráty Prahy 1939-1945*. Praha 1945, s. 4.

⁸⁰ LUNGA, Radek – VÁCHA, Petr. *Památková ochrana zvonů – ohlédnutí po pěti desetiletích*. In: *Zprávy památkové péče*, ročník 69/2009, č. 1, s. 3.

zvon nalezen farářem Janem Koudelkou na sběrném místě v Praze na Manínách a navrácen zpět do kostela.⁸¹

Ve výjimečných případech se některé obce snažily vyhnout rekvizicím pomocí „podvodu“. Ku příkladu ve Lhotce u Radnic, kde zvonek z kaple během druhé světové války ukryli a nechali odlít menší zvonek z méně kvalitního materiálu. Oba tyto zvonky rekvizici přečkaly, původní byl zavěšen zpět do kaple a duplikát je uschován na obecním úřadě.⁸² Naopak v obci Olešná chtěli zachránit tamní zvonek tím, že udali do protokolu malou váhu (cca 5 kg). Okresní úřad v Rokycanech však na místo vyslal úředníka k přezkoumání pravdivosti zaslanych údajů. Při této kontrole bylo zjištěno, že zvonek váží 25 kg, a proto byl okamžitě sejmout a odvezen.⁸³

7. 4. Situace po 2. světové válce

V letech 1945 až 1950 dochází k poválečnému obnovování zvonového fondu. Stejně jako po první světové válce i nyní se projevují jisté rozdíly mezi jednotlivými lokalitami. Mezi faktory ovlivňující tehdejší situaci se řadí především množství finančních prostředků, stále se snižující počet věřících obyvatel a politická nepřítelství vůči církevnímu životu.⁸⁴ Také dochází ke znárodnování zvonářských dílen a jejich centralizaci v Brně. Souhrn všech těchto faktorů byl nejspíše příčinou snížené výroby a zhoršující se kvality oprav. Některé objekty zůstávaly po delší dobu nevyužívány, což se týkalo i zvonů, kterými se nezvonilo. Paradoxně to byla pro některé zvony „záchrana“, neboť jejich stav byl tak žalostný, že užíváním by došlo k jejich zničení. V 60. letech se na Moravě lze opět setkat s putujícími zvonáři, kteří odlévali zvony svépomocí přímo na místech, čímž se vyhýbali dohledu a výrobní socialistické struktuře.⁸⁵ Koncem 80. let již naplno fungovala firma rodiny Dytrychů a pražská Manouškova dílna na Zbraslavi. Od roku 1990 se zvony řadí mezi nejvíce ohrožené památky, jelikož dochází k jejich krádežím.⁸⁶ Mezi lety 1945–2016 bylo na Rokycansku odlito pouze osmnáct zvonů.

⁸¹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Hřešihlavy 1975–1986, I. díl*, s. 130-131.

⁸² VÁVROVÁ, Dagmar. *Drobná sakrální architektura mikroregionu Radnicko*. Plzeň 2014, s. 43.

⁸³ SOKA Rokycany. *Kronika obce Olešná 1915–1960*, s. 106.

⁸⁴ LUNGA, Radek – VÁCHA, Petr. *Památková ochrana zvonů – ohlédnutí po pěti desetiletích*. In: *Zprávy památkové péče*, ročník 69/2009, č. 1, s. 4–5.

⁸⁵ Tamtéž, s. 5.

⁸⁶ K problematice krádeží zvonů např. VÁCHA, Petr. *Krádeže zvonů po roce 1989*. In: *Zprávy památkové péče*, ročník 69/2009, č. 1, s. 17–18.

8. ZVONAŘI A ZVONAŘSKÉ DÍLNY

Na Rokycansku lze doložit zvony již ve 14. století, které byly ve většině případů dílem starších pražských mistrů. Ovšem z této doby je zachován pouze jeden v kostele sv. Jana Křtitele v Mýtě. Autor zde není udán, při horním okraji je gotickou minuskulou nápis „*t o rex t glorie t veni t cvm t pace t helf t goth t maria t beynoth.*“ Situace se začíná měnit ke konci 15. a v první polovině 16. století, kdy lze zaznamenat nárůst počtu odlévaných zvonů a jejich míra dochování se taktéž zvyšuje. Zvonaři uvádí svá jména jako součást nápisů, což umožňuje spolehlivější lokalizaci místa, ze kterého zvon vzešel. Dílny jednotlivých mistrů se v následujících staletích rozrůstaly a stabilizovaly. Poskytly tím základ pro kovolijecké firmy a rodinné podniky, které se v rozmezí 18. až 20. století snažily navázat na jejich tvorbu. Dvě nejznámější rodinné firmy v současnosti nesou jejich odkaz.

Následující přehled je pouze stručným shrnutím historie a vývoje některých zvonařských mistrů, rodinných dílen a firem, které na Rokycansko dodávaly své zvony. Především se jedná o ty, jejichž jména jsou v oblasti hojněji zastoupena. Jsou řazeni chronologicky podle let, ve kterých probíhala jejich činnost. Kromě již zmíněné historie jednotlivých zvonařů jsou podkapitoly doplněny o příklady jejich práce pro jednotlivé obce s datacemi. Zvonaři, jejichž tvorba se omezuje na jeden až dva (výjimku tvoří Valentin Lissiack) zvony jsou uvedeni v souhrnné tabulce (řazení abecedně) s údaji o počtu, datu ulití a obci ve které se nachází.

8. 1. Mistr Bartoloměj z Nového Města pražského

Mistr Bartoloměj nebo také *Bartoloměj Pražský* (od r. 1495–cca 1533) byl pražským zvonařem jehož činnost lze doložit v Praze od konce 15. století. V této době se také oženil s vdovou po zvonaři Jírovi, Magdalénou. Tímto sňatkem získává plně vybavenou zvonařskou dílnu situovanou ve Zvonařské ulici (dnes Jungmannova ulice).⁸⁷ Zvony vzešlé z jeho tvorby nesou podpis „*Bartholomeus de Nova Civitate pragensis*“ nebo „*magistrum Bartholomeum in Nova Civitate pragensi*“ a latinské nápisy odděloval heraldickými liliemi. Výzdoba je spíše prostší. Typem písma užívaným v nápisech je gotická minuskula. Během svého působení v dílně vyrobil na svou dobu nadstandartní množství zvonů (asi kolem 150).

⁸⁷ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonařství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 88.

Zvony od Bartoloměje lze nalézt i ve zvonici kostela Všech svatých v Hřešihlavech (1498); v kostele sv. Jana Křtitele v Mýtě (1517); v kostele sv. Petra a Pavla v Líšné (1524) a v kostele sv. Mikuláše ve Zbirohu (1524). Zvon z Hřešihlav byl do zvonice přenesen až druhotně v roce 1879 ze zrušeného staroměstského kostela sv. Mikuláše v Praze. Nápis na zvonech jsou zpravidla stejné, mají stejný pevný základ, který se mění pouze v dataci a ve jménech svatých. Nápis je přimknut k hornímu okraji a plocha pláště je téměř bez zdobení (většinou jen drobný reliéf světce).

8. 2. Brikcí z Cimperka

V 16. století je zvonařské řemeslo na vzestupu a toto období kromě již zmiňovaného mistra Bartoloměje reprezentuje i mnohem známější *Brikcí z Cimperka* (odlévá 1550–1599). Zvony doložené pod vlastním jménem se začínají objevovat až roku 1553, kdy se navrácí z cest a ujímá se zvonařské dílny po otci Ondřeji. Dílna je v té době situována v Široké ulici na Novém Městě pražském. V roce 1558 se oženil s Voršilou (po ovdovění se druhou manželkou stala Alžběta z Volfenburka).⁸⁸ Kromě zvonů se zabýval i výrobou křtitelnic, svícňů a cimbálů. Na zvonech užívá češtinu i latinu, prostor pláště je bohatě zdoben reliéfy. V roce 1571 získává přízvisko z Cimperka (a Stanimonte), které na zvonech hojně užívá společně se znakem (zvon postavený na skále s českým lvem a heslem *Deus adjutor, protector meus*). Roku 1599 umírá na mor.⁸⁹

Příkladem Brikcího zvonařského umění jsou i dva zvony pro kostel sv. Michaela archanděla nad Dožicemi z let 1558 a 1575 (zvon z r. 1558 pukl r. 1828); zvon z doby kolem r. 1590 v Chylicích a z r. 1599 v kostele sv. Jana Křtitele v Čížkově.

8. 3. Rodina Schönfeldova

V rozmezí druhé poloviny 17. století a první poloviny 18. století působila na Starém Městě Pražském zvonařská dílna *Fridricha Michaela Schönfelda* (odléval od roku 1668–1690). Na zvonech, které vyšly z jeho dílny lze nalézt české, německé i latinské nápisy, ovšem jeho jméno je vždy uváděno v němčině „*Goss mich Fridrich Michael Schönfeld in der Altstadt Prag.*“⁹⁰ Roku 1684 odlil zvon pro kostel sv. Václava v Radnici, který se bohužel

⁸⁸ WINTER, Zikmund. *Zvonaři čeští v XVI. věku*. In: Zlatá Praha, roč. 25/1908, č. 47, s. 515.

⁸⁹ Tamtéž, s. 516.

⁹⁰ RYBIČKA, Antonín. *O českém zvonařství*. Praha 1886, s. 32.

nedochoval, neboť roku 1884 pukl a byl přelit. Dalším jeho dílem je zvonek pro obecní kapličku v Klabavě ulitý v roce 1687 s jednoduchým nápisem a iniciálami.

Dílnu po otci převzal syn *Antonín Schönfeld* (nar. 1674) a jeho činnost lze doložit v rozmezí let 1696–1720. Na zvonech lze zaznamenat téměř výhradně latinu, i podpis je latinský „*Vetero Pragae me fudit Ant. Schönfeldt.*“⁹¹ Roku 1707 odlil zvonek pro obecní zvoničku v Zaječově, který byl během druhé světové války v obci jako jediný zachován.

8. 4. Zvonařská dílna Pernerů v Plzni

Na počátku 18. století přichází do Plzně z Brixenu v Tyrolsku *Jan Perner* (1667–1760) s manželkou Annou Marií (1668–1746). Zde 9. června 1702 získává měšťanské právo a o tři roky později kupuje dům ve Velešlavínské ulici, kde zřizuje první zvonařskou dílnu. V roce 1722 se rodina přestěhovala do domu čp. 88 v Pražské ulici.⁹² Na zvonech z tohoto období jsou nápisy latinské, německé i české. Podpis lze najít německý „*Iohannes Perner gos mich in Pilsen.*“ Roku 1715 ulil zvon pro kostel sv. Václava ve Skořicích, vyznačující se stylem, který se v následujících desetiletích stane pro dílnu typickým. Nápis na zvonu je dvouřádkový, situovaný při horním okraji, sevřený mezi jednoduchými linkami a složený z drobnějších liter. Pod ním ornamentální pás z mělkých rozvilin. Plášť zdobí velice detailní postavy sv. Václava a Ludmily na oblacích. Formy na reliéfy vyrobil plzeňský zlatník a sochař *Mauricius Kotínek* (1665–1742). Na rozdíl od předchozích forem vyřezávaných ze dřeva či modelovaných z hlíny, tyto byly zhotoveny vytepáním do měděného plechu, který nabízel mnohem detailnější obraz.⁹³ Dalším jeho dílem je 120 kg zvon z roku 1732 pro kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Zvíkovci. *Jan Perner* umírá v prosinci roku 1760 ve věku devadesáti tří let.

V roce 1741 přebírá po otci zvonárnu *Josef Perner* (1714–1768). Výroba se za jeho působení rozšiřuje i na hodinové cimbály, roury a vodní stroje. Typologie zvonů se za jeho působení nijak nezměnila, jediným novým prvkem je ozdobná kartuše na plášti s německým podpisem „*Durch das Feuer bin Ich geflossen Ios. Perner hat mich gossen.*“⁹⁴ Roku 1756 ulil zvonek pro kapli sv. Josefa v Bušovicích, na které je podpis „*Ios. Perner goss mich in Pilsen*

⁹¹ Tamtéž.

⁹² SILOVSKÝ, Ladislav. *Slavné plzeňské firmy a podnikatelé*. Plzeň 2019, s. 86.

⁹³ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonařství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 88.

⁹⁴ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonařství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 93.

A^o 1756. “ Tento zvon byl však zrekvírován za první světové války. O dva roky později odlévá zvon do hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice v Rokycanech. V roce 1760 dodal umíráček pro kostel Nejsvětější Trojice v Hlohovicích s latinskou legendou „*SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM*“ a německým podpisem, který byl později označen jako kulturní památka a stále se nachází na místě. Další zvonek je z r. 1762 pro kapličku v Hlohovičkách, nese stejnou latinskou legendu jako zvonek pro Hlohovice. Josef umírá v roce 1768 a zanechává po sobě vdovu Annu Alžbětu rozenou Strohlovou (1727–1797) a dva syny.⁹⁵

Starší ze synů *Josef II. Perner* se sice řemeslu vyučil, ale nedokončil mistrovské zkoušky, proto nemohl dílnu po otci převzít. Roku 1768 opouští Plzeň a vydává se na tovaryšský vandr, během kterého pracoval ve zvonárnách v Mnichově, Stuttgartu a Mannheimu. V roce 1772 se vrací zpět do Čech a nechává se zaměstnat v dílně Antonína Pögla v Českých Budějovicích. Později se oženil s Pöglovou neteří a převzal dílnu. Tím dal vzniknout českobudějovické větvi Pernerů (viz. kapitola Dílna Pernerů v Českých Budějovicích).⁹⁶

V roce 1769 se vdova po Josefovi Pernerovi Anna Alžběta provdává za *Jakuba Viléma Seitze* (1744–1793), který v plzeňské dílně do té doby pracoval jako tovaryš. Jednalo se o sňatek „z nutnosti“, díky kterému byla schopna udržet zvonárnu ve vlastnictví rodiny.⁹⁷ Seitz byl úspěšným a hojně vyhledávaným zvonařem. Stará budova dílny již nebyla schopna pojmout množství zakázek, a tak si roku 1773 pronajal a zrekonstruoval městskou slévárnu děl (mezi Saskou a Pražskou branou). Zde mimo zvonů vyráběl i doplňkové kovové zboží (pumpy, stříkačky etc.). Zvony vzešlé za jeho působení umělecky nenavazovaly na tradici pernerovské dílny. Nápisový pás posouvá k dolnímu okraji a zkracuje jej. Prostor pláště bylo tedy možné zaplnit ozdobnými reliéfy a figurami svatých, které svými detaily byly na vysoké umělecké úrovni.⁹⁸ Typickým znakem pro jeho díla je šestiramenná koruna, jejíž ramena/ucha jsou zdobena „nosatými obličejí“. Jako signaturu užíval překřížená děla se zvonkem a heslo „*Durch Feuer und Hitz bin ich geflossen, Jacob Wilhelm Seitz hat mich zu Ehren Gottes gegossen.*“⁹⁹ Roku 1773 odlil zvon pro kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Zvíkovci; z r. 1777 pochází dva zvony, jeden pro kostel sv. Markéty v Chomli a druhý pro kapli sv. Jana Nepomuckého v Medovém Újezdu. Další zvony odlil v letech 1779–1783 pro Bujesily, Hřešihlavy a Mlečice.

⁹⁵ SILOVSKÝ, Ladislav. *Slavné plzeňské firmy a podnikatelé*. Plzeň 2019, s. 87.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Mladšímu synovi Petru Pavlovi Prokopovi bylo v té době pět let.

⁹⁸ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonařství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 93.

⁹⁹ Protekl jsem skrz oheň a žár, Jakub Vilém Seitz mě ke cti Boží odléval.

Po vyučení a dovršení plnoletosti přebírá dílnu *Petr Pavel Prokop Perner* (1764–1848). Roku 1795 si bere za manželku Elišku Walterovou z Nepomuku, která u Pernerů pracovala jako služebná. Dílně se dařilo i během napoleonských válek (1803–1815). Petr Pavel byl nadaný zvonář.¹⁰⁰ Jeho zvony na sobě nesou některé prvky Seitzovy výzdoby, ale s vlastními úpravami. Roku 1797 odlil zvonek pro kostel Nalezení sv. Kříže v Újezdu u Svatého Kříže. Koruna je hladká, nápisový pás je při horním okraji a zdola k němu těsně přiléhá ornament se slunečnicovými festony. Užívanou signaturou jsou tři majuskulní P v příčném břevnu doplněná datací. Umírá roku 1848 a je pohřben v rodinné kapli u Ježíška v Plzni.

Od roku 1825 přebírá zvonárnu syn *Václav Perner* (1803–1869). Kromě zvonů vyrábí i hasičské stříkačky a pumpy.¹⁰¹ Do kompozice a výzdoby, kterou zavedli jeho předkové vnáší modernější prvky, kterými byly palmové ratolesti a kruhy spojované články.¹⁰² Jeho zvony se v rozmezí let 1830–1856 objevují v kostelech a kaplích v Dožicích (1839), Hlohovicích (1833), Chotěnině (cca 1830), Chylicích (1856), v obecní škole v Podmoklech (cca 1830), Volduchách (1835) a ve Zvíkovci (1852). Václav umírá roku 1869 a v říjnu t. r. dochází k rozdělení majetku mezi jeho šest potomků¹⁰³

Mladší syn Václava P., *Robert Perner* (1839–1903) přebírá firmu po návratu z cest v roce 1861.¹⁰⁴ V důsledku potřeby financování přesunu dílny do nových prostor na Poděbradově třídě (dnes Pražská), prodává rodinou kapli u Ježíška a zvonárnu mezi Saskou a Pražskou bránou. Roku 1868 je zaznamenáno, že zde zaměstnával mimo jiné i mědítepce. Robert byl zkušeným zvonářem, ale už ne tak zkušeným obchodníkem. V rámci snah o zmodernizování firmy dostal doporučení na spolupráci s mědikovcem *Arnoštem Juránkem*. Nová firma začala pracovat roku 1871 pod značkou *Juránek & Perner*¹⁰⁵. Pro obecní kapličku v Jiřině ulili roku 1876 malý zvonek; z r. 1888 je zvonek pro kapli Navštívení Panny Marie na Vršíčku a dva zvony do hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice v Rokycanech. Spolupráce však netrvala ani dvacet let a v roce 1888 se pro vnitřní neshody firma rozpadá. Robert nadále podniká sám pod názvem *R. Perner, továrna na zboží kovové a zvonářství v Plzni*.¹⁰⁶ V rozmezí let 1889–1902 ulil zvony pro Vojenice (1895), Mešno (tři zvony z r. 1902),

¹⁰⁰ SILOVSKÝ, Ladislav. *Slavné plzeňské firmy a podnikatelé*. Plzeň 2019, s. 87.

¹⁰¹ RYBIČKA, Antonín. *O českém zvonářství*. Praha 1886, s. 66.

¹⁰² S touto výzdobou poprvé uvedl zvonek z roku 1831 pro františkánský kostel v Plzni. SILOVSKÝ, Ladislav. *Slavné plzeňské firmy a podnikatelé*. Plzeň 2019, s. 88.

¹⁰³ Tamtéž, s. 89.

¹⁰⁴ V rámci učňovského vandru pracoval v továrně na kovové zboží v Bruntálu ve Slezsku, dále navštívil Metallmaschinenwarenfabrik ve Vídni. Nějaký čas působil jako soustružník u železniční stanice v Lublani. Tamtéž.

¹⁰⁵ Celý název zněl Mědikovecká a zvonářská továrna Juránek & Perner měděné a kovové zboží.

¹⁰⁶ SILOVSKÝ, Ladislav. *Slavné plzeňské firmy a podnikatelé*. Plzeň 2019, s. 89–90.

Mlečice (1892), Osek (1895) a Rokycany (1889). 26. ledna 1903 po dlouhé nemoci umírá bez syna, který by převzal firmu.

Již v roce 1895 v dílně pracoval manžel Robertovy dcery Luisy *Jiří Zykmund* (1863–1944). Po dobu jeho působení zůstává název firmy Perner Robert, stejné označení nesou i zvony „*Lil Robert Perner zvonař v Plzni.*“¹⁰⁷ Příkladem tohoto období je i zvonek pro kapličku v Těškově z roku 1904 a zvonek vyrobený v roce 1926 pro obecní domek ve Svojkovicích.

Posledním vlastníkem zvonařské dílny byl od roku 1941 syn druhé dcery Roberta Pernera, *Karel Robert Šulc* (1904–1996). Název se opět mění na *Robert Perner, dílna na vyrábění měděného a kovového zboží a zvonařství.* Dílna zaniká po znárodnění v roce 1950.¹⁰⁸

8. 5. Dílna Pernerů v Českých Budějovicích

Českobudějovickou rodovou linií zakládá *Josef II. Perner* (1747–1804), který se roku 1772 usazuje v Českých Budějovicích. V roce 1776 se oženil s dcerou Franze Hermanna (městský rada) a koupil dům v Kněžské ulici. Jako signaturu na zvonech uváděl „*Josephus Perner Budvicii*“ nebo „*Joseph Perner in Budweis*“ a dataci. Dalšími pokračovateli rodu byli *Johann Karl Perner* (1778–1834), jeho syn *Johann Adalbert Perner* (činný v letech 1822–1843), po něm následoval *Anton Perner* (nar. 1824).¹⁰⁹

Roku 1883 se do výroby zapojuje i syn *Rudolf Perner I.* (1858–1933), který rozšiřuje výrobu o hasičské stříkačky a vodní čerpadla. V Suchém Vrbném u Českých Budějovic rodina zřídila dvě pece na tavbu zvonoviny a k r. 1906 měla kolem třiceti zaměstnanců. Objednávky byly četné, jak z Čech, tak ze zahraničí.¹¹⁰ Zvony byly signovány „*Rudolphus Perner Budvicii*“ či „*Rudolf Perner Budweis.*“ Po první světové válce firma naplňovala poptávku po zvonech, které byly zabaveny pro válečné účely. V roce 1929 odlil 40 kg zvon pro kapli sv. Josefa v Bušovicích „*Ku cti 1000letého jubilea sv. Václava*“; z r. 1931 pak pochází zvon dodaný kostelu sv. Jakuba Většího v Drahoňově Újezdu. Zvýšené množství zakázek přineslo firmě finanční prostředky na rozšíření a modernizování zvonárny.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 90.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 91.

¹⁰⁹ <http://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/pernerove>. Citováno: 20. 7. 2023 [aktualizace: nezjištěna].

¹¹⁰ Tamtéž.

Tak jako jeho otec před ním, tak i *Rudolf Perner II.* (1899–1982) v roce 1922 nastoupil do firmy jako pomocník a později roku 1929 jako majitel. Zvonárnu vedl až do konce druhé světové války, ale v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva odchází r. 1946 do Bavorska. Zvonárna tak krátce po znárodnění zaniká. Během let 1937–1940 odlil tři zvony pro kostel sv. Josefa v Mirošově (1939) s podpisem „*Fecit magister Rudolphus Perner Budvicii*“, další tři pro kostel ve Skořicích (1940) a ve Stupně (1938), jeden zvonek do obecní kovárny v Kamenném Újezdu (1937) a pro kapli v Těních (1937).

Roku 1947 v Pasově Rudolf zakládá novou dílnu, kterou následně vede jeho syn *Rudolf III.* (1929–1973). Po jeho smrti v roce 1973 se do vedení na krátký čas navrácí Rudolf II. s pomocí syna *Maxmiliána*. Roku 2013, kdy výroba skončila, vedl podnik *Rudolf IV. Perner* (nar. 1969), který do jeho čela nastoupil r. 1991.¹¹¹

8. 6. Firma Richard Herold v Chomutově

Počátky slévárenské tradice rodu Heroldů sahají již do poloviny 16. století. Roku 1790 zakládá *Julius Herold* dílnu¹¹² na odlévání zvonů a dalšího kovového zboží v Chomutově, která ve druhé polovině 19. století získává pobočku v Litoměřicích (pod vedením *Františka Herolda*, dílnu v Chomutově spravuje *Julius Herold ml.*). Ta později zaniká a zůstává pouze dílna v Chomutově, kterou od roku 1906 vede *Richard Herold* (1877–1945). Vyráběly se zde zvony vysoké kvality a dobrého zvuku, které se nejčastěji vyvážely do Německa.¹¹³ Nápisy jsou obsahově různorodé. Jazykově české, německé i ojediněle latinské. Používané litery jsou větší, a tudíž nápisy působí delším dojmem, i když se jedná o převážně kratší texty. Výzdoba je spíše jednodušší.

Firma R. Herold Chomutov slila roku 1924 několik zvonů pro kostely: Čížkov (jeden), Lhota pod Radčem (jeden), Mirošov (dva), Mlečice (dva) a Mýto (dva). Později r. 1925 dodala tři zvony do kostela sv. Václava v Radnicích, jeden do hřbitovní kaple sv. Rozálie a jeden do kaple Navštívení Panny Marie. Pro kostel Navštívení Panny Marie na Vršíčku r. 1926 ulila jeden zvon „*ke cti a chvále Rodičky Boží Marie Panny*“; z r. 1926 jsou taktéž dva zvony „sv. Josef“ a „sv. Anna“ pro kostel Panny Marie Sněžné v Rokycanech. Roku 1930 byly do zámecké kaple Nanebevzetí Panny Marie ve Zbirohu objednány dva malé zvonky s latinskými nápisy; r. 1937 církev českobratrská zakoupila dva zvony pro kapli ve

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² RYBIČKA, Antonín: *O českém zvonařství, studie kulturní*. Praha 1885, s. 57.

¹¹³ KONEČNÝ, Stanislav. *Zvony v Poličce a na Poličsku*. Polička 1999.

Volduchách. Všechny tyto zvony byly za druhé světové války zařazeny do kategorie A k okamžité rekvizici.

8. 7. Kühnerovi, zvonáři v Praze

Jan Jiří Kühner (1727–1789) se narodil *Janu Václavovi Kühnerovi* a Marii Elizabetě. Po vyučení působil jako zvonář na Malé Straně v Praze. Na zvonech vzešlých z jeho dílny je charakteristickým rysem úchytová koruna jejíž ramena/ucha zdobí plastické ženské obličejy a florální motivy u nápisového pásu. Nápisys jsou většinou stručně české, německé nebo latinské s podpisem „*J. G. Kühner fudit me Pragae*“ nebo „*J. G. Kühner goss mich der Stadt Prag*.“¹¹⁴ Pro kostely a kaple na Rokycansku odlil tři spíše menší zvonky označené pouze iniciálami I. G. K. (Johann Georg Kühner); r. 1764 pro Kařízek; z r. 1779 pro Strašice a z r. 1780 pro Drahoňův Újezd.

Zvonárnu po otci přebírá kolem roku 1788 *Jan Václav Kühner* (1755–1802). Oženil se s Annou Marií později Kühnerovou, která dílnu po smrti manžela nějakou dobu vedla, než ji převzal Karel Bellman, který v dílně působil jako tovaryš. Později si vzal Kühnerovu dceru Annu. V roce 1801 Jan Václav dodal zvon pro kostel sv. Jakuba Většího v Drahoňově Újezdu a pro sv. Jakuba Většího v Chylicích. Oba zvony jsou zdobeny florálním ornamentálním pásem a latinskými nápisy s chronogramy.

8. 8. Karel Bellmann „dvorní zvonář v Praze“

Pražský dvorní zvonář *Karel I. Bellmann* (1783–1855) pocházel původem z pruského Königsbergu (Kaliningrad/Královec), kde se narodil zvonáři *Albrechtu Bellmannovi* a Florentině. V roce 1809 přichází do Prahy a jako tovaryš se usazuje u zvonáře *Jana Václava Kühnera* († 1802). Roku 1810 se žení s Kühnerovou dcerou Annou (1794–1864) a přebírá dílnu, kterou do té doby spravovala vdova Anna Marie Kühnerová († 1816). Zvony z tohoto ranného období jsou až do roku 1816 signovány jménem „*Kühner*.“ Zde si Karel osvojil styl a formu odlévání, které následně upravil a „zušlechtil.“ Výsledkem byla ozdobná úchytová koruna jejíž ramena/ucha byla zdobena ženskými obličejy.¹¹⁵

¹¹⁴ RYBIČKA, Antonín: *O českém zvonářství, studie kulturní*. Praha 1885, s. 34.

¹¹⁵ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonářství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 114–115.

Produkce dílny se postupem let zvyšovala, Karel byl jmenován c. a k. dvorním zvonařem (k. und k. Hofglockengiesser). Mimo nové zvony jeho dílna přelávala i stávající či puklé zvony. Na přelitých zvonech zpravidla zachovával původní nápisy a reliéfy, které doplňoval o nové. Dílna byla situována na Novém Městě Pražském v dnešní Jungmannově ulici.¹¹⁶ Kovolijeckému řemeslu se vyučili i synové *Josef* (nar. 1817) a *Karel Ferdinand* (nar. 1820). V roce 1855 Karel I. Bellmann umírá na následky zranění.

Po otcově smrti vedení dílny přebírá *Karel Ferdinand Bellmann* (1820–1893), který se však více než výrobě zvonů věnuje od r. 1856 obchodu s barvami a knihtiskárně. Proto zvonárnu v roce 1869 předává mladší sestře *Anně Bellmannové* (1825–1893). Zvonárna však dlouho nefungovala, již r. 1873 z ní bylo rozprodáno veškeré vybavení a definitivně zaniká.¹¹⁷

Karel Ferdinand Bellmann dodal či přelil na Rokycansku několik zvonů; jeden r. 1856 pro kostel ve Zvíkovci; z r. 1860 do sv. Vavřince ve Stupně s legendou „*Nach dem Brande am 19. April Anno 1854 haben die Bergwerks – und Fabriks-Besitzer Johann David von Starck'schen Erben diese Glocke umgiessen lassen Anno 1860. Gegossen in Prag von Karl Bellmann, k. k. Hofglockengiesser.*“ Dalším je zvon ulitý v roce 1862 do Mlečic a jeden z 60. let 19. st. pro Líšnou.

8. 9. Dílna Diepold v Praze

Po zániku Bellmannovy dílny v roce 1873 část vybavení zakoupil *Josef Diepold* (1821–1887), který měl dílnu v prostorách bývalé černé kuchyně v Anežském klášteře v Praze. V souvislosti s nákupem forem se výzdoba Diepoldových zvonů podobá těm Bellmannovým.¹¹⁸ V roce 1874 a 1878 odlévá zvonek „sv. Václav“ a 310kilový zvon pro kostel sv. Václava v Líšné s podpisem „*Ulit Josefem Diepoldem*“ a „*od Josefa Diepolda v Praze*“; z r. 1885 pochází zvon pro sv. Václava v Radnicích s napsím „*... přelit jest tento zvon od Josefa Diepolda zvonaře v Praze*“; r. 1886 taktéž vyrobil dva zvony pro kostel v Mlečicích.

Josefovým nástupcem ve vedení zvonárny byl syn *Arnošt Diepold* (1861–1917), který se v hojně míře zabýval přeléváním starších zvonů, které buď pukly nebo byly obětí požáru

¹¹⁶ Dům u tří zvonků, kde Bellmannova dílna sídlila v 16. století patřil i Brikcímu z Cimperka.

¹¹⁷ RYBIČKA, Antonín: *O českém zvonařství, studie kulturní*. Praha 1885, s. 37–38.

¹¹⁸ CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonařství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006, s. 116.

kostela.¹¹⁹ Na nových zvonech zanechává původní nápisy, ale reliéfní výzdobu přizpůsobuje trendům své doby. Tento příklad platí i pro zvon přeléváný r. 1891 pro kostel sv. Jana Křtitele v Mýtě, kde při horním okraji ponechal původní nápis z roku 1491, ovšem pod něj připojil ornamentální pás s květy a českými lvy v kvadrilobech (čtyřlístech).¹²⁰ V roce 1897 odlil zvon pro Volduchy; kolem r. 1900 zvonek do Lhotky; z r. 1900 a 1921 jsou dva zvony pro Zbiroh s podpisem „*Ulil Arnošt Diepold v Praze*“; z r. 1902 zvonek do kapličky v Kvani; z let 1921, 1922 a 1923 byly postupně odlity zvony pro Dobřív, Lhotu pod Radčem a Strašice.

8. 10. Firma Oktáv Winter v Broumově

Oktáv Winter (1882–1950) se narodil do rodiny slévače *Františka Wintera*. Vyučil se zvonařem a zkušenosti získával doma i v cizině. V roce 1899 ulil v Broumově první zvon. O čtyři roky později byl oceněn Obchodní a živnostenskou komorou. Po první světové válce (1922) vystavěl v Broumově novou továrnu, neboť poptávka po zvonech rychle stoupala. Svě zvony vyváže do celé Evropy. Podle záznamů na zvonech užíval signaturu se svým jménem, rokem odlití a pořadovým číslem zvonu „*OKTÁV WINTER ZVONĚŘ V BROUMOVĚ ČECHY*.“ Během hospodářské krize (1929) uzavřel dílnu. Vzhledem k německé národnosti byl po druhé světové válce vystěhován do Německa. I zde odléval zvony, a to ve Strassu, poblíž Ulmu.

Roku 1920 odlil zvon pro kostel Nejsvětější Trojice v Mešně, který byl během druhé světové války zachován a stále se nachází na místě. Z r. 1924 je i velký, střední a menší zvon z kostela u sv. Dobrotivé poblíž Zaječova, s českou legendou „*Boha chválím, živé volám, mrtvé oplakávám*“ nebo „*Sv. Václave a Augustine, orodujte za nás*.“ I tyto zvony pro svou „nízkou“ historickou hodnotu byly 23. prosince 1941 zařazeny do kategorie A.

Obr. č. 12. Reklama firmy *O. Winter* v Broumově ve *Věstníku katolického duchovenstva* (NA, ZPU, karton 46, sig. 21).

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Kvadrilob nebo také čtyřlíst je užíván jako architektonický prvek v období gotiky. Lze jej nalézt na sochách, u raně barokních oken nebo i jako půdorys centrály. Bývá sestaven ze čtyř kruhových oblouků (ve středu někdy bývá čtverec či kosočtverec).

8. 11. Buřil, Švagerka a spol. Kukleny

Firmu zakládá roku 1919 *Antonín Buřil* v Kuklenách u Hradce Králové. Továrna původně vyráběla kovové zboží a vedla zámečnickou dílnu. Kolem roku 1922 měla již cca 60 zaměstnanců. Firma se rozrůstá o budovy a přístavby, dále 2. listopadu 1925 získává povolení od okresní politické správy k odlévání zvonů. Zvony se zprvu vyráběly jen pro přilehlé okolí Kuklen, ale díky užití kvalitní zvonoviny a výbornému zvuku se začaly dodávat i do vzdálenějších oblastí (Rokycansko). Svou výrobou začali konkurovat zvonářským podnikům tuzemským i zahraničním a získali mnoho ocenění (1925, 1926). V roce 1926 se mění název na Buřil a Riss v Kuklenách.¹²¹ O dva roky později dodávají 115 kg zvon do kostela Nejsvětější trojice v Hlohovicích (1928). Roku 1930 dochází k úpadku firmy, pravděpodobně v důsledku hospodářské krize a zastavení výroby. Bývalé prostory slévárny a soustružny získává závod Tatra a od roku 1932 zde zřizuje opravnu automobilů.

8. 12. Zvonařská dílna Tomášková-Dytrychová s.r.o.

Zakladatelem rodinné firmy byl *Josef Dytrych* (1912–1965), který svůj první zvon odlil 1. května 1950. Jednalo se o zvon, který pukl v létě 1949 v Brodsku u Přerova. Všechny své zkušenosti získal samostudiem dostupné literatury a praktickými pokusy s odléváním. Zkonstruoval si vlastní tavící pec a ta po drobných úpravách slouží doposud. Po odlití několika kvalitních zvonů navazují spolupráci se Státním ústavem památkové péče a ochrany přírody.¹²² Spolu s manželkou *Laetitií* začali rozvíjet výrobu v Družstvu invalidů Vsetín. Po ulití kopie zvonu (1961) od Brikiého z Cimperka z roku 1572, který měl náročnou výzdobu, byl Josef Dytrych přijat do Svazu českých výtvarných umělců (1963). Po jeho smrti firmu přebírá jeho manželka *Laetitie*. V osmdesátých letech se do vedení dílny postavila dcera *Marie Tomášková-Dytrychová*, která zvonárnu rozšířila a tím se zvýšil i počet odlévaných zvonů.

V současnosti vede firmu *Leticie Vránová-Dytrychová*, která pokračuje již ve více než sedmdesátileté tradici výroby. Jako signaturu užívá „*Odlila rodina Dytrychova v Brodsku u Přerova*“ a větvičku tuje. V roce 2010 firma odlila sanktusový zvonek pro kostel sv. Michaela archanděla nad Dožicemi. O dva toky později byl dodán zvon do kostela sv. Štěpána v Mýtě.

¹²¹ DOMEČKA, Ludvík – SÁL, Ladislav František. *Královéhradecko*, 1. díl, 1. část. Místopis soudního okresu královéhradeckého. Hradec Králové 1928, s. 99.

¹²² Kolaudace zvonů prováděl Jaroslav Dobrodínský (1901–1973).

8. 13. Zvonařství Manoušek

Jeho počátky sahají do 19. století, kdy se roku 1881 narodil *Rudolf Manoušek starší* (1881–1951). Po vyučení v adamovských železárnách pracuje v továrnách a slévárnách v Rakousku, Německu, Francii a Holandsku. Po návratu v roce 1906 zakládá vlastní továrnu u Brna. Z finančních důvodů pracuje pro zvonárnu *Hiller, vdova & syn*. Zůstává zde pouze dva roky, poté nastupuje do továrny *Bedřicha Valáška v Brně*, která se v té době nacházela na pokraji krachu. Využívá tak příležitosti a k původní výrobě připojuje odlévání zvonů. Po stabilizaci výroby firmu odkupuje a přejmenovává na *R. Manoušek & spol.* V následujících deseti letech získává několik ocenění a věnuje se konstrukci zvonového žebra. Zvony získávají dokonalejší zvuk a jméno Manoušek je zárukou kvality. Jako jediný zvonař si osvojuje techniku restaurování puklých zvonů a zdokonaluje ji.¹²³

Řemeslu se věnuje i jeho syn *Rudolf mladší* (1909–1994), který si roku 1934 otevřel vlastní slévárnu. Po druhé světové válce (1948) byla dílna znárodněna a Rudolf se stěhuje do Prahy. Do roku 1967 pro něj platí zákaz odlévání zvonů. Téměř okamžitě po jeho ukončení (1967) zakládá novou zvonárnu na Zbraslavi. Zde pokračuje ve zdokonalování restaurátorských postupů svého otce, se kterými mu následně pomáhá i jeho syn *Petr Rudolf* (nar. 1957). Dílnu přebírá roku 1988 po otcově úrazu, čímž začíná třetí generace zvonařů, kteří dokáží opravit jakékoliv poškození zvonů a doplnit chybějící části tak, že je zachován původní zvuk. Petr Rudolf je tak jediným držitelem restaurátorské licence. Firma prosperovala do povodní v roce 2002, kdy byly celá dílna zaplavena. Zničeny byly, stroje, archiv i již připravené zvony. České instituce se do obnovy dílny nezapojily – pomoc nabídla konkurenční dílna Royal Ejsbouts v holandském Astenu, která mu poskytla část svých prostor. Zde odlévá zvony již 17 let. Na Zbraslavi se nyní nachází pouze muzeum rodu Manoušků a část dílny.¹²⁴

V roce 1926 dílna v Brně odlila zvon pro kostel sv. Bartoloměje ve Volduchách s podpisem „*R. Manoušek a spol Brno*“; z r. 1932 je umíráček pro zvonici při kostele Všech svatých v Hřešihlavech; r. 1934 R. Manoušek ulil tři větší zvony do kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Zvíkovci. Po přestěhování dílny do Prahy byl ulit r. 1971 zvon pro kostel sv. Mikuláše ve Zbirohu s přípisem „*Ulili Rudolf a Květa Manouškovi Zbraslav n. Vlt.*“ Další tři zvony byly dodány do kostela ve Zvíkovci r. 1985 a dva v r. 2000 do sv. Václava ve

¹²³ Důkazem bylo zrestaurování klatovského zvonu „Vondra“, který pukl v roce 1940.

¹²⁴ HRUŠKOVÁ, Daniela. *120 let zvonařství rodu Manoušků*. Praha: vlastním nákladem Petr Rudolf Manoušek, 2020.

Skořicích. Tyto zvony nesou znak (zvonek, pod ním klíč a květ) a přepis „*Ulil Manoušek Praha – Zbraslav.*“

Většina zvonů z ranější produkce dílny byla nenávratně ztracena během první a druhé světové války. Výroba ovšem pokračuje dál, a to nejen odléváním kostelních zvonů, ale i výrobou zvonkoher a lodních zvonů. Proto se s prací rodiny Manoušků lze setkat po celém světě.

Zvonař	Počet zvonů	Rok ulití	Lokalita
Albert Samassa z Lublaně	2	1884	Rokycany
Antonín Brikner	1	1734	Hrádek
Bartoloměj z Prahy	1	1621	Chylice
Bochumer Verein für Bergbau und Gußstahlfabrikation (BVG)	1	konec 19. století	Chylice
Ferenc Walser z Budapešti	1	1929	Kařez ¹²⁵
Firma Václav Černý a syn z Hradce Králové	2	1923, 1925	Líšná
Franc Antonín Frank	1	1765	Týček
František Franc z Prahy	1	1760	Březina
I. K. S.	2	1770, 1777	Sirá, Cekov
Jakub Konrád Döhner	1	1730	Zaječov
Jan Dietrich z Prahy	1	1752	Rokycany
Jan Jirí Sedlpaur z Paiernu	1	1717	Bušovice
Jan Konvář z Prahy	1	1514	Chomle ¹²⁶
Jan Kostelák	1	1516	Hlohovice
Jan Michael Franc Windhofer z Poříčí	1	1710	Strašice
Jan Pricquey z Klatov	1	1654	Zaječov
Jeroným Pražský	1	1474	Mlečice
Karel Šilhavý z Pardubic	1	1923	Tymákov
Konvář z Klatov	1	1677	Drahoňův Újezd

¹²⁵ Do kostela v Kařezu přenesen v roce 1956.

¹²⁶ Později přesunut do kostela v Radnicích.

Martin Hillger	2	1612	Rokycany
Matěj Špic z Prahy	1	1546	Vojenice
mistr Bartoš	1	?	Osek
mistr Konvář z Rakovníka	1	1603	Zvíkovec
mistr Ondřej z Prahy	1	1541	Mlečice
mistr Štěpán	1	1533	Zbiroh
Silvius Grenz z Lince	1	1733	Rokycany
Škodovy závody Plzeň	1	20. léta 20. století	Smědčice
Štěpán Pricquey z Klatov	2	1677, 1680	Chylice, Mešno
Tomáš Jaroš z Brna	1	1556	Mýto
V. Jungbauer z Vídně	2	1867	Radnice
Valentin Lissiack z Prahy	4	1728, 1745, 1747, 1747	Padrť, Pískov, Radnice, Radnice
Vít Dietrich z Prahy	1	1764	Zaječov
Zachariáš Dietrich ml. z Prahy	1	1756	Mýto

Tabulka č. 4 s přehledem zvonářských mistrů na Rokycansku méně zastoupených.

KATALOG

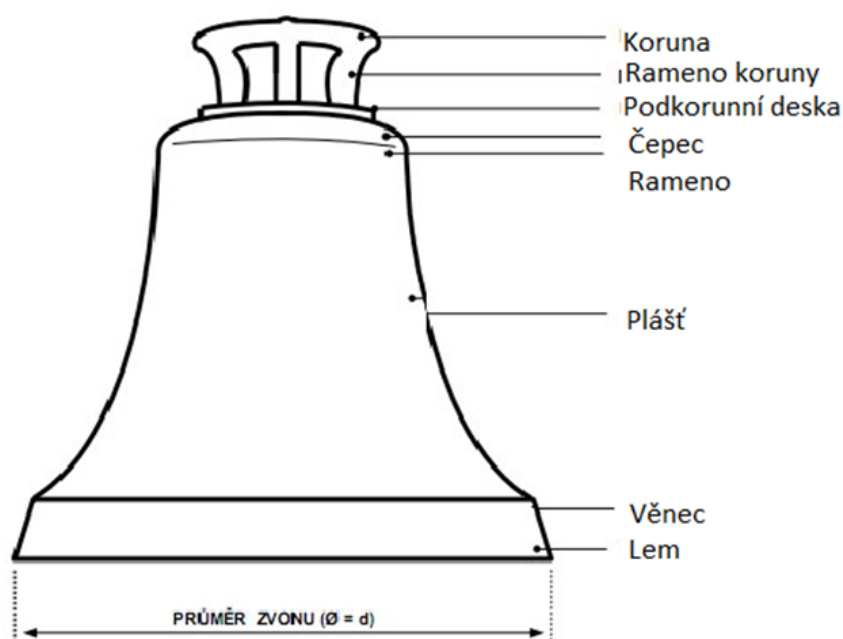
Katalogová část diplomové práce, která se soustředí na samotný zvonový inventář oblasti Rokycanska, je dělena do tří sekcí: 1. *kostely* (32 objektů), 2. *kaple* (83), 3. *ostatní objekty* (14). Každá sekce je dále řazena abecedně podle českého názvu obce či města, ve kterém se sakrální či jiný objekt nachází (pokud je mimo obec/město je uveden pod nejbližší správní jednotkou ke které náleží).

K významnějším objektům je připojeno stručné stavebně-historické shrnutí a výtah z pramenů související se zvony.¹²⁷ V tomto odstavci jsou informace zpravidla o průběhu rekvizic za první a druhé světové války, o pořizování nových zvonů, svěcení nebo o požárech.

Hlavní součástí je soupis zvonů, které se v jednotlivých objektech nacházely a jsou řazeny chronologicky od nejstarších po současné. U každého zvonu je, pokud to bylo možné, uváděn popis umělecké výzdoby, jméno zvonáře, technické parametry (průměr, výška, váha, ladění, materiál) a přepis či transliterace nápisů. Zachované zvony jsou doplněny o přiloženou fotodokumentaci.

Objekt	Počet zvonů
Kostely	216
Kaple	104
Ostatní	16

Tabulka č. 5 s celkovým přehledem množství dohledaných zvonů pro jednotlivé sekce.

Obr. č. 13. Popis jednotlivých částí zvonu.

¹²⁷ SOKA Rokycany. Farní a obecní kroniky. Dále také NA, fond SPS.

I. KOSTELY

1. ČÍŽKOV

1. 1. Farní kostel sv. Jana Křtitele

Původní kostel je v místech připomínán již k roku 1384. Barokní přestavba proběhla v letech 1727–1735 dle plánů stavitele Carla Antonia Canevalle. Věž byla přistavěna později, z té doby pochází i zvonová stolice.¹²⁸

1	kostel sv. Jana Křtitele	asi poč. 16. století

Velký zvon od neznámého autora. Při horním okraji latinský nápis gotickou minuskulou.

o sancte iohannes baptista ora pro nobis

marcvs + lvcas + iohannes +

o sancta anna¹²⁹

2	kostel sv. Jana Křtitele	1526

Malý zvonek od neznámého autora.

O SANCTA MARIA MATER¹³⁰ GRACIÆ 1526

3	kostel sv. Jana Křtitele	1599

Střední zvon od Brikciho z Cimperku v Praze.

Dokazuje zajiste Buh lasky sve k nam nebo kdyz jsme my zasstie hryssni byli, tehda Kristus zemrzel za nas mnohem jiz spravedlivy ... Kraj jeho vysvobozeni budeme od hnievu skrze nieho sameho Pana našeho Jezise Krysta Amen

Slowutny Brykcy zwonarz z Cympergau w nowem miestie prazskem tento zvon udielal leta panie MDIC¹³¹

4	kostel sv. Jana Křtitele	1924

Zvon od Richarda Herolda z Chomutova. Při horním okraji nápis. 7. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Váha: 108 kg

Nedej zahynouti nám ni budoucím

¹²⁸ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 236.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ ANM, G – Eichlerova topografická sbírka, Plzeňsko.

¹³¹ Tamtéž.

1. 2. Kostel sv. Michaela Archanděla nad Dožicemi

1	kostel sv. Michaela archanděla	1558

Zvon od pravděpodobně od Brikcího z Cimperka z Prahy. Ulit nákladem Maurice Chanovského z Dlouhé Vsi a na Dožicích. V roce 1828 pucl.

2	kostel sv. Michaela archanděla	1575

Zvon od Brikcího z Cimperka z Prahy. Ulit nákladem Maurice Chanovského z Dlouhé Vsi a na Dožicích. Plášť zdobí reliéf znaku rodu Chanovských. Za první i druhé světové války zachován pro svou historickou hodnotu.

vrozeny pan Mauryc Chanowsky z dlauhy wsy a na / Dozicych etc pro czest a chwalu Bozy, Krysta kaplv tvto ymenem So Michala Archangela Bozyho, na budaucy památku / swau zwlastniho nakladu y tento Zwon udie / lati dal aby lyde po zwonieni segdauce se k chwalam / Bozym w tomto mistie panu Bohu a Cyrkwi krzestanske / oddanem za geo Bozska dobrodini diekowaly a w potrze / bach swych Gmeno geo Se wzywaly kteryzto Zwon ulit / bil Brykcy Zwonarz z Cynperku na Nowem Miestie / Prazskem Leta 1575 w Strzedu ochtab So Bartolomiege / Aposstola panie z toho bud panu Bohu czest a chwala wzdana

3	kostel sv. Michaela archanděla	poč. 19. století

Sanktusový zvonek od neznámého autora. Nedochován.

4	kostel sv. Michaela archanděla	1839

Zvon od Václava Pernera z Plzně. Přelit nákladem Ondřeje Albrechta (správce na statku Dožice). Plášť zdobí reliéf sv. Michaela. Nápis je umístěn v polokruzích na plášti. Rekvírován roku 1916.

Tento zvon byl leta Páně 1558 od urozeného Pána Maurice Chanovského z Dlouhé Vsi a na Dožicích etc. pro slávu Boží a čest sv. Michala archanděla kapli Dožické obětovaný, v roce 1828 porušen, pečlivostí pana Ondřeje Albrechta, správce na statku Dožickém, leta 1839 zádušním nákladem od Václava Pernera v Plzni přelity a od obyvatelů obce Dožické z lásky přivezeny¹³²

5	kostel sv. Michaela archanděla	2010

Sanktusový zvonek Maria z dílny Tomášková – Dytrychová z Brodku u Přerova. Ulit nákladem Marie Krejčové z Dožic.

¹³² Transliterace nápisu na zvonu z kostela sv. Michaela archanděla nad Dožicemi, které se nachází v blízkosti Čížkova. PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém, Řada první: Arcidiecese Pražská*. Praha 1910. sv. 4, s. 157–159.

2. DRAHOŇŮV ÚJEZD

2. 1. Kostel sv. Jakuba Většího

Kostel je zmiňován již v polovině 14. století jako farní. Původní gotická stavba byla barokně upravena roku 1764. Při barokní úpravě byla upravena i věž v západním průčelí. Z 19. století pak pochází hlavní oltář a kazatelna v novogotickém slohu. Kostel je nyní filiálním k farnosti Zbiroh.¹³³

1	kostel sv. Jakuba Většího	asi 1550

Pozdně gotický zvon od neznámého autora. Při horním okraji latinský nápis vyvedený gotickou minuskulou. Slova jsou dělena liliemi. Plášť hladký. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C. Veden jako kulturní památka (poř. č. 12).

Průměr: 59 cm, výška: 48,5 cm, váha: cca 150 kg, materiál: zvonovina

in honorem x domini nostri x ihesv x xrxj¹³⁴ x et x in honore x sanctissimi¹³⁵ x iacobi

¹³³ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 321.

¹³⁴ christi

¹³⁵ Slovo sanctissimi je zde uvedeno s c.

2 a 3 ¹³⁶	kostel sv. Jakuba Většího	?

Zvonky od neznámého autora. Sanktusová vížka.

4	kostel sv. Jakuba Většího	1677

Zvon od z Klatov. Přelit roku 1801.

5	kostel sv. Jakuba Většího	1780

Zvon od Jana Jiřího Kühnera z Prahy. Při horním okraji dvě řady akantových listů. Na plášti reliéf sv. Jana Křtitele. Zdola iniciály IGK (I. G. Kühner) 1780. Rekvírován za první světové války.

Průměr: 37 cm, výška: 32 cm

6	kostel sv. Jakuba Většího	1801

Zvon od Jana Václava Kühnera z Prahy. Při horním okraji visící festony. Na plášti znak Marie Magdalény a Františka Diviše Vratislava z Mitrovic.¹³⁷ Dále latinský nápis. Při dolním okraji nakloněné akantové listy. Z druhé strany pláště reliéfy Panny Marie a sv. Jakuba, dále nápis. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 84 cm, výška: 76 cm

ANNO 1677 SVM CLATOVIAE FVSA EX GRATIA ILLVSTRISSIMI D[OMI]NI COMITIS FRANCISCI ET MARIAE MAGDALENAE VXORIS DE WRATISLAW ANNO MDCCCI SVM PRAGAE REFVSA A MAGISTRO IOANNE KÜHNER

CLAVSO CELTIBERO BELLO CAMPANA REFVIXI ARVA CARENT CELITIS PAX PIA VESTRA VENIT

7	kostel sv. Jakuba Většího	1931

Zvon od Rudolfa Pernera I. z Českých Budějovic. Ulit jako náhrada za zvon zrekvírovaný za první světové války. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 68 cm, výška: 70 cm

Hlásám slávu Boží

¹³⁶ NA, APA, Farářské relace, B 13/4B 1677, Drahoňův Újezd.

¹³⁷ Štít polcený červeno-černě. Klenot: na přilbě korunované pohanskou korunou dva buvolí rohy, pravý černý a levý červený; černo-červená pokryvadla jsou zobrazována na způsob pláště.

3. HLOHOVICE (Lohovice)

3. 1. Kostel Nejsvětější Trojice

Kostel Nejsvětější Trojice byl postaven v letech 1727–1734 podle návrhu Františka Ignáce Préea. Výstavbu inicioval hospodářský úředník Ludvík Jiša. Zdejší kostel je presbytářem situován k západu a průčelím k východu. Vchází se do něj přízemím samostatně stojící barokní zvonice, která je součástí hřbitovní zdi. Jedná se o obdélnou jednolodní stavbu uprostřed hřbitova. Na střeše se nachází sanktusová věžička.¹³⁸

1	kostel Nejsvětější Trojice	1516

Zvon od Jana Kosteláka. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový český nápis vyvedený gotickou minuskulou sevřený mezi linkami (neúplný třetí řádek). První řádek uvádí drobný reliéf akantové větvičky a lva připravujícího se ke skoku (viz obrázek níže). Na plášti reliéf Madonny s Ježíškem a sv. Vavřince s roštěm. Na věnci dvě jednoduché linky. Za první světové války zachován pro svou historickou hodnotu (přivezen roku 1788 ze zrušeného kláštera sv. Mikuláše v Praze). 26. prosince 1941 zařazen do kategorie D. Zachován. Veden jako kulturní památka (poř. č. 18).

Průměr: 76 cm, výška: 70,5 cm, váha: 260 kg, materiál: zvonovina

tento zwon x dielan x ke cti x a k chwale x panv bohv x a milymv x swatymv x wawrzinczi

x tento x zwon dielal yan kostelak x tehdez byli kostelniczi gyik¹³⁹ platenik S dvchek x leta božího

patnastisteho ssestnasteho

Nákres reliéfu.¹⁴⁰

¹³⁸ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 380–381.

¹³⁹ V nápisu na zvonu se vyskytuje chyba ve jméně. Pravděpodobně se mohlo jednat o jméno gyrzik.

¹⁴⁰ PODLAHA, Antonín: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Rokycany*. Praha 1900.

2	kostel Nejsvětější Trojice	?

Zvon od neznámého autora. Na plášti reliéf stojícího sv. Václava s praporem v ruce. Dále sv. Václav na koni a znak Fürstenberků. Stav nezjištěn.

3	kostel Nejsvětější Trojice	1760

Pozdně barokní umíráček od Josefa Pernera z Plzně. Při horním okraji dvouřádkový nápis sevřený mezi linkami. Zdola ornamentální pás s rozvilinami. Plášť zdobí na jedné straně reliéf sv. Petra a Pavla, na straně druhé elipsovitý medailon s Pannou Marií a Ježíškem. Na věnci pět jednoduchých linek. Za první světové války zachován. Zařazen 26. prosince 1941 do kategorie C. Veden jako kulturní památka (poř. č. 19).

Průměr: 36,5 cm, výška: 34 cm, váha: 24 kg

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM

IOS : PERNER GOS MICH IN PILSEN 1 · 7 · 60

4	kostel Nejsvětější Trojice	1833

Zvon od Václava Pernera z Plzně. Ucha koruny zdobena nosatými obličejí. Při horním okraji nápis sevřený mezi kružbovým a květinovým pásem. Na plášti reliéf Nejsvětější Trojice, z druhé strany obraz Panny Marie Bolestné. Rekvírován za první světové války.

☞ *FECIT ... [PILSNE]NSIS 1833*

5	kostel Nejsvětější Trojice	1928

Zvon od firmy Buřil & Riss v Kuklenách. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 59 cm, výška: 55 cm, váha: 115 kg

Nedej zahynouti nám ni budoucím

4. HŘEŠIHLAVY

4. 1. Farní kostel Všetech Svatých

Kostel je v Hřešihlavech zmiňován již k roku 1384. Současná pozdně barokní stavba je z let 1768–1769. Půdorys je obdélníkový a skládá se z jednolodního presbytáře. Průčelí je mírně zvlněno a zakončeno hranolovou vížkou s jehlancem. Na severní a jižní straně presbytáře jsou přístavky – ve 20. letech 20. století zde byla přistavěna hrobka majitelky

panství Julie Rummerskirchové. Na jih od kostela je situována dřevěná zvonice z přelomu 18. a 19. století.¹⁴¹ V roce 2009 proběhla rekonstrukce krovů a střechy.

1	kostel Všech svatých	1498

Zvon sv. Mikuláš od mistra Bartoloměje z Nového Města Pražského. Koruna je šestiramenná, ucha zdobená motivem akantu. Při horním okraji dvouřádkový latinský nápis (gotická minuskule) dělený linkami, v meziřádku florální motiv převinutých lístků. Nápis je zdola zakončen dvoulinkami. V úvodu nápisu polovypuklina evangelisty sv. Marka. Slova dělena zdobnými x. Na plášti figurální reliéf sv. Mikuláše. Věvec a lem zakončen kolkolem dvoulinkami. (*Zvon do kostela darován roku 1879 ze zrušeného staroměstského kostela sv. Mikuláše v Praze = reliéf na plášti sv. Mikuláš*). Za první světové války zachován pro svou historickou hodnotu. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 34). Zachován.

Průměr: 120 cm, výška 118 cm, materiál: zvonovina

Anno x a nativitate ihiesv x cristi x milesimo x Qvatvorcentezimo x nonagezimo x hoctavo x hoc x opvs x Conflatvm x est x per x me x magistrum x bartho

lomeum x in nova x civitate x pragensi x ex x hoc x lavs x svmmo x redemtor x Cvivs x sacratisime x beate x marie x virginis x et x sancti x nicolai x episcopi¹⁴²

¹⁴¹ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 478.

¹⁴² ANM, G – Eichlerova topografická sbírka, Plzeňsko.

Menší zvon Panna Maria od mistra Bartoloměje z Nového Města Pražského. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový latinský (gotická minuskule) nápis z hora a zdola ohraničený dvoulinkami uprostřed rozdělen linkou. Slova jsou od sebe oddělena ozdobnými x, malým zvonkem, kurzivním proškrtnutým S a symbolem džbánu/karafy. Text je zakončen dvěma reliéfy kytiček. Es jsou v textu nahrazena písmenem c (př. cemper = semper). Na plášti figurální reliéf vousatého světce s kyjem. Na věnci a lemu jsou kolkolem zdobné dvoulinky. Za první světové války zachován pro svou historickou hodnotu. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později změněno na C. Rekvírován.¹⁴³ Navrácen. Veden jako kulturní památka (poř. č. 35). Zachován.

Na plášti nápis pravděpodobně z dob válečných rekvizic psaný bílou křídou/barvou ve třech řádcích pod sebou velkými písmeny – FARNÍ KOSTEL HŘEŠIHLAVY ROKYCANY

Průměr: 80 cm, výška: 70 cm

Anno x domini x millecimo x Qvincentecimo x XXX iii x illa ☞ Campana x fvca x ect S in x domo x magictri (reliéf džbánu/karafy) barthol x

ommo x in (reliéf džbánu/karafy) nova x Civitate x pragenci x ex x lavs (reliéf džbánu/karafy) da patri x omnipotenti x et S beate x marie x cemper

¹⁴³ Za druhé světové války zrekvírován. Zůstal však v Praze Na Maninách, kde jej vypátral místní farář Jan Koudelka. V roce 1945 se zasloužil o jeho navrácení. SOkA Rokycany. *Kronika obce Hřešihlavy 1975.1986, I. díl, s. 130-131*

3	kostel Všechn svatých	1779

Rokokový zvonek od Jakuba Viléma Seitze z Plzně. Koruna s jedním uchem. Při horní části dvě jednoduché linky, zdola květinové festony s rouškou provlečenou kroužky. Mezi nimi na jedné straně reliéf sv. Jana Nepomuckého, z druhé strany takéž sv. Jan Nepomucký. Na plášti dále rokajová kartuše s nápisem a znak (dvě zkřížená děla, kružidlo a úhelník, nad nimi zvon). Veden jako kulturní památka (poř. č. 36). V současnosti se zde již nenachází.

Výška: 30 cm, průměr: 30 cm, materiál: zvonovina

Jacob Wilhelm Seitz in Pilsen

4	kostel Všechn svatých	1932

Umíráček od R. Manouška z Brna. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 43 cm, výška: 32 cm

Marie . Kateřina

5. CHOMLE

5. 1. Filiální kostel sv. Markéty

K roku 1334–1350 je zde kostel sv. Markéty uváděn jako farní. Dnešní stavba však pochází až z 2. poloviny 15. století, kdy byl upraven do pozdně gotického slohu. Další přestavby proběhly v 19. a počátkem 20. století, kdy byla postupně přistavěna sakristie, sanktuárium a opraven exteriér.¹⁴⁴

Podle legendy stával u chrámu klášter, který spravovaly jeptišky. Během husitských válek byl kostel s klášterem vypálen. Před příchodem husitů však jeptišky daly velké kostelní zvony zakopat ve „Vejarovských vrších“, kde jsou údajně do dnes.¹⁴⁵ V roce 1911 byla zřízena funkce obecního zvoníka, jehož roční plat činil 24 K.¹⁴⁶

¹⁴⁴ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 514.

¹⁴⁵ SOKA Rokycany. *Kronika obce Chomle 1924–1996*, s. 3, 134.

¹⁴⁶ SOKA Rokycany. *Kronika obce Chomle 1888–1929*.

1	kostel sv. Markéty	1514

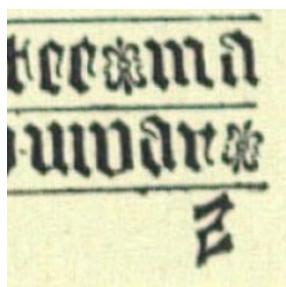
Zvon od Jana Konváře z Prahy. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový český nápis sevřený mezi linkami vyvedený gotickou minuskulou. Slova dělena liliemi. Plášť zdobí reliéf Panny Marie s Ježíškem. Veden jako kulturní památka (poř. č. 109). Přenesen do kostela sv. Václava v Radnicích (viz. Radnice). Zachován.

Průměr: 80 cm, výška: 70 cm, materiál: zvonovina

x tento x zvon x dielan x gest x ke czti x a x k chwale x panv x bohu x y x maticzce x bozi x a x swate x ma

rketie x leta x od x narozenie x syna x boziho x tisyczeho x pietisteho x sstrnasteho x ian konwar x

*z*¹⁴⁷

Výřez příkladu posunutého z.¹⁴⁸

2	kostel sv. Markéty	?

Malý zvonek od neznámého autora. V kostele se nacházel k roku 1677.¹⁴⁹

6. CHYLICE

6. 1. Hřbitovní kostel sv. Jakuba Většího

Hřbitovní kostel původně pocházející pravděpodobně již ze 13. století. V soupisu papežských desátků doložen k roku 1352. Ves Chylice zaniká kolem roku 1616, přičemž kostel se hřbitovem fungoval nadále. Během třicetileté války byl kostel poničen a věž zbořena. Zásadní oprava proběhla v letech 1675–1676 majitelem mirošovického panství Františkem

¹⁴⁷ Z odjelo pod řádek.

¹⁴⁸ PODLAHA, Antonín: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Rokycany*. Praha 1900.

¹⁴⁹ NA, APA, Farářské relace 1677, B 13/4B, Vojenice.

Divišem Vratislavem z Mitrovic. Jeho náhrobník se nachází v kostele pod kruchtou. Stavitelem byl Jan Bulla. Přistavěna byla věž a zeď kolem hřbitova. I interiéry se dočkaly nového vybavení. Současný vzhled byl kostelu dán při přestavbě roku 1773 a 1882.¹⁵⁰

Jedná se o jednolodní stavbu s obdélným presbytářem a sakristií na severní straně. Na jihu se nachází čtvercová předsíň. Na západním nároží je věž s cibulovou bání.¹⁵¹ Kostel je v současnosti filiálním k farnosti Mirošov.

1	kostel sv. Jakuba Většího	cca 1590

Zvon od Brikcího z Cimperka z Prahy. Za první světové války zachován pro svou památnost. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie D. Nenachází se na místě.

Průměr: 58 cm, výška: 69 cm, váha: 120 kg, ladění: f₃

2	kostel sv. Jakuba Většího	1621

Zvon od mistra Bartoloměje z Prahy. Přelit roku 1801.

ANNO 1621 SVM PRAGAE FVSA A MAGISTRO BAROLOMAEO ...

3	kostel sv. Jakuba Většího	1675

Zvon od neznámého autora. Stav k roku 1700.¹⁵²

4	kostel sv. Jakuba Většího	1677

Zvon od Štěpána Pricqueye z Klatov. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletenci. Při horním okraji pás z vavřínových věnců, pod ním nápis. Zdola dva ornamentální pásy s liliemi. Na plášti reliéf biskupa stojícího pod arkádou, dále zvonařova značka (S zvon P). Z druhé stany znak Mitrovických z Chlumu z obou stran ohraničen nápisem. Na dolním okraji tři jednoduché linky. Veden jako kulturní památka (poř. č. 47). Přenesen z kaple sv. Josefa v Mirošově. Zachován.

Průměr: 54 cm, výška 45 cm

*REQVIEM ETERNAM DONA EIS DOMINE ET LVX PERPETVA LVCEAT EIS
REQVIESCANT IN PACE o 1677*

*ILLMVS DNVS DNVS DYONISIVS FRANCVS ET ADAMVS FRANCVS ET ADAMVS
FRANCUS BERADUS WRATISLAW LIBERI BARONES DE MITROWITZ DNI IN*

¹⁵⁰ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O].* Praha 1978, s. 395.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² NA, APA, Farářské relace 1700, B 13/10, Mirošov.

*MIRASCHAV ET CHLVNZAN · MARIA MAGDALENA WRATISLAWIANA NATA BORINGIA
DE LHOTA DNA IN MIRESCHAV CHLVNZAN PIE DEFUNCTA VXOR DIONYSII
WRATISLAW*

5	kostel sv. Jakuba Většího	1801

Velký zvon od Jana Václava Kühnera z Prahy. Při horním okraji jednoduché girlandy. Na plášti z předu reliéf sv. Bartoloměje, z druhé strany reliéf sv. Jakuba Většího a nápisy. Na věnci barokní listy. V roce 1917 rekvírován.

Průměr: 85 cm, výška: 63 cm

☞ *ANNO 1621 SVM PRAGAE FVSA A MAGISTRO BARTOLOMAEO GVS*

ANNO 1801 SVM PRAGAE REFVSA A MAGISTRO IOANNE KVHNER

☞ *OPTATA PACE TRANSACTA. SIT HONOR CONSTANS MAGNO DEO*¹⁵³

¹⁵³ MDCCCI = 1801

6	kostel sv. Jakuba Většího	1856

Zvon od Václava Pernera z Plzně. Ucha koruny zdobená nosatými obličejí. Při horním okraji prázdný nápisový pás. Na plášti se nachází reliéf stojícího světce s krucifixem (mohlo by se jednat o sv. Jana Nepomuckého). Sloužil jako umíráček. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 58 cm, výška: 68 cm, váha: 118 kg, ladění: es₂

7	kostel sv. Jakuba Většího	konec 19. století

Zvonek od firmy BVG (Bochumer Verein für Bergbau und Gußstahlfabrikation)¹⁵⁴. Zachován.

Materiál: ocel

7. KAŘEZ

7. 1. Kostel sv. Jana Nepomuckého

Jedná se o nejmladší církevní stavbu na území Rokycanska. Vystavěn byl v letech 1940–1947. Pro jeho výstavbu se usnesly farníci z obcí Kařez, Cekov a Kařízek. V roce 1933 byl za tímto účelem založen Spolek pro postavení katolického kostela. Projekt byl financován

¹⁵⁴ Firma Bochumer Verein zahrnovala několik oceláren a dolů. Vznikla roku 1854 z továrny na litou ocel Mayer und Kühne. Firma se proslavila svými ocelovými zvony.

z veřejných sbírek, darů a půjčky. Dřevo poskytli bezplatně Josef Colloredo Mannsfeld a arcibiskupské lesy v Rožmitále. Cement dodala Královodvorská cementárna, vagon vápna dovezla firma Tomášek z Karlštejna a Královodvorská železárna darovala ze zrušené nemocniční kaple oltář, zařízení do sakristie, lavice, klekátka a malovaná okna. Z darů bylo pořízeno plátno do interiéru, obraz sv. Jana Křtitele, harmonium a předměty k bohoslužbě.¹⁵⁵

Po zrušení spolku v roce 1954 bylo o kostel i nadále pečováno a prováděly se opravy na náklady farníků. Dne 16. prosince 1956 byl posvěcen nový zvon o hmotnosti 32,5 kg původem z Maďarska. Svědčí o tom nápis na zvonu.

1	kostel sv. Jana Nepomuckého	1929

Zvon od Ference Walsera z Budapešti. Ulit z veřejné sbírky. Koruna talířová. Při horním okraji rostlinný ornament. Na plášti z jedné strany prostý reliéf Krista na kříži (není nikterak detailní), zdola maďarský majuskulní nápis. Z druhé strany nápis. Při dolním okraji linka a pod ní ornamentální pás. Vysvěcen a zavěšen 16. prosince 1956. Zachován.

Váha: 32,5 kg

ADJ URAM ÖRÖK NYUGODALMAT
A MEGHOLT MIVEKNEK
ÉS AZ ÖRÖK VILÁGOSSÁG FÉNYESKEDJÉK ...
A SZATYMAZI MIVEK
KÖZADAKOZÁSBÓL 1929.
ÖNTÖTTE WALSER FERENCZ
BUDAPEST.

¹⁵⁵ PRAŽSKÝ, Pavel. *Nahlédnutí do historie – Kostel sv. Jana Nepomuckého v Kařeze*. In: Kařez. Oficiální zpravodaj obce. 2021, číslo 3.

8. KLADRUBY – VOJENICE

8. 1. Filiální Kostel sv. Jana Křtitele

Kostel je poprvé dokládán k roku 1358. Během husitských válek fara s kostelem zaniká, ovšem později dochází k drobným opravám. Roku 1769 je kostel pro havarijní stav stržen a přestavěn v barokním slohu. Tuto podobu měl až do roku 1885, kdy byl zasažen bleskem a vyhořel. Při požáru zanikl i historický zvon z roku 1546. Opravy provedl architekt Josef Podhajský v letech 1890–1896.¹⁵⁶

Jednolodní podélná stavba má pravoúhle uzavřený presbytář a sakristii na severní straně. V průčelí se nachází masivní hranolová věž s ozdobnou cibulovou bání. Interiér je novobarokní.¹⁵⁷

1	kostel sv. Jana Křtitele	1546

Zvon od Matěje Špice z Prahy. Při požáru roku 1885 zanikl.

Leta Panie MDXLVI slit jest zwon ke cti a chwale Panu Bohu y vssi hrzissi nebeske skrze mistra Matiegee Sspice w Praze¹⁵⁸

¹⁵⁶ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 253.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ ANM, G – Eichlerova topografická sbírka, Plzeňsko.

2	kostel sv. Jana Křtitele	?

Od neznámého autora.

Joannes, Mathaeus, Lucas, Marcus

3	kostel sv. Jana Křtitele	?

Malý zvonek od neznámého autora. Při horním okraji enigmatický nápis vyvedený gotickou minuskulou. Stav nezjištěn.

Průměr: 20 cm, výška: 18,5 cm

+ *rmepmrnrnfppm*

4	kostel sv. Jana Křtitele	?

Menší zvonek od neznámého autora. V kostele se nacházel k roku 1677.¹⁵⁹

5	kostel sv. Jana Křtitele	1895

Zvonek od Roberta Pernerera z Plzně. Při horním okraji prázdný nápisový pás. Plášť zdobí reliéfní kartuše s datací 1895 a reliéf sv. Martina na koni, u nohou klečící žebrák. Z druhé strany nápis. Za první světové války zachován. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 36 cm, výška: 30 cm

ROBERT PERNER IN PILSEN 1895

9. LHOTA POD RADČEM (Lhota Dlouhá)

9. 1. Farní kostel sv. Filipa A Jakuba

Kostel připomínán již v roce 1352. Během třicetileté války byl silně poničen. Rozsáhlá přestavba proběhla v roce 1800 ve stylu klasicismu. Půdorys kostela je obdélníkový s hranolovou věží na severní straně. Okolo kostela se až do 19. století nacházel hřbitov.¹⁶⁰

Po rekvizicích všech velkých zvonů, byly dne 6. února 1918 zrekvírovány prospektové píšťaly z varhan o váze 20 kg.¹⁶¹ Funkci kostelníka doby vykonával Anton

¹⁵⁹ NA, APA, Farářské relace 1677, B 13/4B, Vojenice.

¹⁶⁰ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O]*. Praha 1978, s. 228–229.

Zajíček, který dal výpověď a nastoupil dřívější kostelník (obuvník) Vojtěch Šindl.¹⁶² V roce 1921 byl objednan jeden zvon prostřední velikosti u firmy Arnošta Diepolda z Prahy. Ze sbírky mezi farníky se vybralo 1145 Kč. Další náklady se uhradily z kostelního jmění. Zvon stál cca 13 000 Kč. Američtí osadníci na opakované žádosti farního úřadu nepřispěli žádnou částkou. Nový zvon byl vysvěcen 15. října 1922 odpoledne vikářem z Drahoňova Újezda.¹⁶³

1	kostel sv. Filipa a Jakuba	cca 17./18. století

Barokní zvonek od neznámého autora. Původní umíráček (vyřazen jako nepotřebný). Za první světové války zachován. 22. prosince 1941 zařazen do kategorie D. Stav nezjištěn.

Průměr: 34 cm, váha: 19 kg

2	kostel sv. Filipa a Jakuba	1737

Velký zvon Václav od neznámého autora. Ucha koruny zdobená listovými maskarony. Při horním okraji pás barokních ornamentů, pod ním nápisový pás a květinové festony. Na plášti při dolním okraji reliéf sv. Václava a císařské orlice. 31. ledna 1917 rekvírován.

Průměr: 83,5 cm, výška: 64 cm, váha: 347 kg

A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS IESV CHRISTE ANNO 1737

3	kostel sv. Filipa a Jakuba	cca 18. století

Zvon Panna Maria od neznámého autora. 31. ledna 1917 rekvírován.

Váha: 260 kg

4	kostel sv. Filipa a Jakuba	cca 18. století

Zvon sv. Filip a Jakub od neznámého autora. 28. srpna 1917 rekvírován.

5	kostel sv. Filipa a Jakuba	1922

Zvon Marie od Arnošta Diepolda z Prahy. Zvoněno jím ve všední dny. Zavěšen v dřevěné armatuře. 22. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 75 cm, výška: 60 cm, váha: 256 kg, ladění: C²

¹⁶¹ SOKA Rokycany. *Kronika fary Lhota pod Radčem 1787–1922*, s. 82.

¹⁶² V roce 1905 měla obec spor s farním úřadem. V únoru přestala obec vyzvánět klekání svým zřízencem ráno, v poledne a večer. Poněvadž dosud obec povinnost tuto konala vždy, nesvolil farní úřad, aby vyzváněl kostelník. Celý únor se nezvonilo. Pak obec svolila, že bude kostelník dostávat za zvonění užitek z jedné obecní louky. Nadřízené úřady vyslovily přání, aby obec se na vždy k tomuto zavázala, ale poněvadž činila veliké obtíže, ustoupilo se od závaznosti. In: SOKA Rokycany. *Kronika obce Lhota pod Radčem 1927–1931 I. díl*, s. 89.

¹⁶³ SOKA Rokycany. *Kronika fary Lhota pod Radčem 1787–1922*, s. 81–82, 87.

P. Mario

H. vzkříšení dej zas o Pane

6	kostel sv. Filipa a Jakuba	1924

Zvon Václav od firmy Richard Herold v Chomutově. Zvoněno jím poledne, o nedělích a o svátcích. Zavěšen v železné armatuře. 22. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 90 cm, výška: 80 cm, váha: 429 kg, ladění: a¹

Sv. Václave nedej zahynouti nám ni budoucím

7	kostel sv. Filipa a Jakuba	1924

Zvon Filip a Jakub od firmy Richard Herold v Chomutově. Sloužil jako umíráček. Zavěšen v železné armatuře. 22. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 70 cm, výška: 60 cm, váha: 171 kg, ladění: dis²

Sv. Filipe a Jakube orodujte za nás

10. LIBLÍN

10. 1. Filiální kostel sv. Jana Nepomuckého

V blízkosti zámku Liblín se nachází kostel sv. Jana Nepomuckého, postaveného v letech 1751–1752 majitelem panství Janem Alexandrem Ledeburem. Od roku 1754 dokládán jako farní. Jedná o jednolodní stavbu s půlkruhovým presbytářem s nízkou věžičkou v západním průčelí. Na jižní straně lodi je v patře dřevěná galerie spojené se zámkem zděným můstkem.¹⁶⁴

1	kostel sv. Jana Nepomuckého	2. polovina 19. století

Zvonek snad od Josefa Diepolda z Prahy. Koruna talířová. Při horním okraji pás s kosočtverci. Na plášti reliéf sv. Antonína Paduánského a nápis. Zachován.

HEILIGER ANTON von PADUA BITT FÜR UNS

¹⁶⁴ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O].* Praha 1978, s. 250.

11. LÍŠNÁ (Řebřík)

11. 1. Kostel sv. Petra A Pavla

Původní kostel je jako farní zmiňován již k roku 1348 a byl součástí vsi, která zanikla v 16. století. Roku 1728 došlo k barokní přestavbě dle projektu Filipa Spannbruckera.¹⁶⁵

Roku 1841 se v kostele zřítla klenba. O rok dříve byly zvony přeneseny do Líšné a umístěny v provizorní dřevěné zvonici, která stála před kostelem sv. Václava. V roce 1855 byly opět přeneseny do nové zvonice u sv. Petra a Pavla, kde jimi na první neděli adventní (2. prosince) opět bylo vyzváno k bohoslužbám. Dubové trámy z provizorní zvonice koupil v dražbě rolník Opatrný z čp. 20 („Špejchárek“) a využil je na stavbu kolny. Po zbourání kolny z nich udělal roubení studny.¹⁶⁶

Další přestavbou prošel kostel v roce 1874. Po vystavění kostela sv. Václava v Líšné (1869–1870) se bohoslužby konaly tam.

1	kostel sv. Petra a Pavla	1524

Zvon od mistra Bartoloměje z Prahy. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový latinský nápis vyvedený gotickou minuskulou sevřený mezi linkami. Slova dělena listy, zvonkem a konvicí Na plášti reliéf sv. Vavřince s roštem. Za první světové války zachován pro svou památnost. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie D. Přenesen

¹⁶⁵ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O]*. Praha 1978, s. 268.

¹⁶⁶ SOKA Rokycany. *Kronika obce Líšná 1928–1929 I. díl*, s. 99

do kostela sv. Mikuláše ve Zbirohu. Veden jako kulturní památka (poř. č. 212). Roku 1969 vrácen zpět do Líšné (kostel sv. Petra a Pavla). Zachován.

Průměr: 99 cm, výška: 77 cm, váha: 630 kg, materiál: zvonovina

Anno x domini ☉ M x ccccc x xxiiii x magister bartholomevs x me ☉ fecit x in x civitate x prage x cit ☉ lavs x

deo x patri x omnipotenti x et ☉ beate x marie x cemper x virginis x et x omnibvs x canctis x da ☉ pacem xx

2	kostel sv. Petra a Pavla	?

Menší zvon od neznámého autora. Na plášti z jedné strany reliéf sv. Petra, z druhé sv. Pavel. 24. ledna 1917 rekvírován.

11. 2. Kostel sv. Václava

Před tím, než byl v Líšné postaven kostel, stála na návsi před čp. 21 („u Černejch“) malá kamenná kaplička, na niž kámen byl svážen z Těchovína. Ještě před stavbou této kapličky stávala na jejím místě primitivní zvonička: dřevěný sloup se zvonkem a šindelovou stříškou, která byla zbořena po vystavění kostela (1874) a kamene z ní bylo použito na stavbu

nové pastušky.¹⁶⁷ Nejstarším a původním zvonkem ve věži kostela sv. Václava je „umíráček“, který byl původně zavěšen v dřevěné zvoničce. Tento zde zůstal i po rekvizicích za první světové války. V roce 1924 byly pořízeny dva nové zvony ze sbírek osadníků a za přispění obce. Menší zvon Vojtěch ve váze 166 kg byl přivezen do Líšné na saních dne 16. února 1924 z nádraží ve Zbirohu. Dovezl jej Josef Mudra starší, pomáhali: Mudra, Opatrný, Dvořák, Boubín, Kotva. Byl ihned na věž vynesena a v půl 4. hod. jím bylo poprvé zazvoněno k všeobecné spokojenosti osadníků. Cena zvonu ze zvonárny 3297 Kč doprava 80 Kč. Celkem 3377 Kč. Zvon byl posvěcen již v Hradci Králové v katedrálním chrámu Páně sv. Ducha, kapitulním děkanem Janem Nep. Soukupem. Druhý větší zvon ve váze 280 kg přivezl Josef Procházka na den sv. Blažeje (3. února) 1925. Cena materiálu byla 8 120 Kč (celkem 8 563 Kč). 4. února byl pomocí kladkostroje, zapůjčeného řezníkem ze Zbirohu Karlem Steinem, vytažen a vyzkoušen.¹⁶⁸

1	kostel sv. Václava	2. pol. 19. století

Umíráček od Karla Bellmanna z Prahy. Koruna čtyřramenná. Při horním okraji dvě jednoduché linky. Na plášti reliéf sv. Václava. Za první světové války zanechán, neboť se jednalo o jediný umíráček. 1. ledna 1942 zařazen do kategorie B. Zachován.

Průměr: 35 cm, výška: 26 cm, váha: kolem 30 kg, ladění: cis

¹⁶⁷ SOKA Rokycany. *Kronika obce Líšná 1928–1929 I. díl*, s. 99.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 122–126.

2	kostel sv. Václava	1874

Zvonek Václav (poledník) od Josefa Diepolda z Prahy. Při horním okraji ornamentální pás s kosočtverci. Plášť zdobí reliéf sv. Václava s nápisem a letopočet se zvonařovou značkou (ULIT JOSEFEM DIEPOLDEM R. 1874). Na dolním okraji (na věnci) palmety. 28. srpna 1917 rekvírován.

Váha: 200 kg

SW. WACLAWE ORODVJ ZA NAS

3	kostel sv. Václava	1878

Zvon od Josefa Diepolda z Prahy. Plášť zdobí z jedné strany reliéf Ukřižovaného, z druhé Panna Marie. Na dolním okraji ornamentální věnec složený jakoby z písmen C k sobě obrácených a písmenem M se střídajících (C C M C C M C C). 24. ledna 1917 rekvírován.

Váha: 310 kg

Tento zvon jest ulit za duchovní správy P. Pt. Václava Ebra faráře r. MDCCCLXXVIII od Josefa Diepolda v Praze. Sv. Panno Maria oroduj za nás.

3	kostel sv. Václava	1923

Zvon sv. Vojtěch od firmy Václav Červený a synové z Hradce Králové. Plášť zdobí reliéf sv. Vojtěcha a nápis. 1. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 26. března 1942 rekvírován.

Průměr: 65 cm, výška: 58 cm, váha: 166 kg, ladění: dis

+ Sv. Vojtěše, oroduj za nás.

Ulit ve zvonárně J. V. Červený, synové v Hradci Králové r. 1923 za starosty Josefa Mudry a faráře Františka Opatrného

2	kostel sv. Václava	1925

Zvon od firmy Václav Červený a synové z Hradce Králové. Při horním okraji nápis. Plášť zdobí reliéf sv. Cyrila a Metoděje a nápis. 1. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 26. března 1942 rekvírován.

Průměr: 80 cm, výška: 68 cm, váha: 280 kg, ladění: h

Ulit ve zvonárně V. Červený a synové v Hradci Králové r. 1925 za starosty Josefa Mudry a faráře Františka Opatrného / Světcům Cyrillu a Metoději zvuky moje chválu pějí

12. MEŠNO

12. 1. Farní kostel Nejsvětější Trojice (starší)

Kostel v obci stával již ve 14. století, kdy patronátní právo připadalo Bohuslavu ze Švamberka. Během husitských válek (1419–1434) příslušel k rožmitálské farnosti. Přibližně od roku 1550 bylo Mešno součástí mirošovského panství, které v té době vlastnil rod Gryspeků. Po konfiskacích v roce 1623 přešlo panství do držení Adama Vratislava z Mitrovic. V roce 1710 zde byla zřízena fara.

Kolem roku 1738 se kostel dočkal barokní přestavby a stal se farním pro Mešno, Nevid, Kornatice, Kakejcov a Příkosice. V roce 1749 Mešno zakoupila svatovítská kapitula v Praze.

Roku 1898 v noci z 2. na 3. května vypukl požár ve stodole Hynka Kace v blízkosti kostela. Plameny se rozšířily na šindelovou střechu, která se následně zřítily. Při tom spadly oba zvony a na klenutí nad sakristií se rozlily (zvonovina protékala trhlinami). S bouráním spáleniště kostela se započalo 3. prosince 1898. Poté se přikročilo k výstavbě nového kostela, který byl vysvěcen 9. listopadu 1902 kardinálem Lvem Skrbenským.¹⁶⁹

Projekt vypracoval stavitel Arnošt Živný (1841–1913), který mimo jiné byl znám dostavbou chrámu sv. Víta. Kostel byl postaven v duchu novogotiky. Loď má obdélný půdorys s trojboce uzavřeným presbytářem. Na západním průčelí je přistavěna hranolová věž.¹⁷⁰

1	kostel Nejsvětější Trojice	1680

Zvon ulitý Štěpánem Pricqueyem v Klatovech roku 1680. Rozbit při požáru 2. května 1898.

Mater Dolorosa, ora pro nobis ! Anno Domini 1680 Stephanus Pricquey, civis Clattoviensis me fudit

2	kostel Nejsvětější Trojice	?

Zvon od neznámého autora. Při horním okraji nápis gotickou minuskulí. Zanikl.

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta

3	kostel Nejsvětější Trojice	poč. 18. století

Zvon od neznámého autora. Na plášti reliéf sv. Jana Nepomuckého. Zanikl před rokem 1856.

¹⁶⁹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Mešno 1924–1995 I. díl*, s. 2, 40.

¹⁷⁰ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O]*. Praha 1978, s. 377.

4	kostel Nejsvětější Trojice	1856

Zvon od Václava Pernera z Plzně. Na plášti reliéf Ježíše, bolestné Panny Marie a sv. Jana Nepomuckého. U horního okraje nápis. Rozbit při požáru 2. května 1898.

Váha: 227 kg

Wenzel Perner aus Pilsen hat mich gegossen 1856

12. 2. Farní kostel Nejsvětější Trojice (nový)

Nový kostel vysvěcený v roce 1902.

1	kostel Nejsvětější Trojice	1898

Ulitý ze zvonoviny zvonů roztavených při požáru původního kostela roku 1898. Autor neznámý. Koruna šestiramenná. Při horním okraji ornamentální pás. Bez nápisu. Na plášti reliéf světce. Při dolním okraji tři jednoduché linky. Za první světové války zachován. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Zachován.

2	kostel Nejsvětější Trojice	1902

Zvon od Roberta Pernera z Plzně. Ulit na žádost metropolitní kapituly Svatovítské v Praze. Rekvírován roku 1917.

Semper fidelis capituli metropolitani ad D. Vitum Pragae donum sum et Roberti Perner, artificis Pilsnensis opus A. D. MCMII fusum in laudem Ss. Trinitatis

3	kostel Nejsvětější Trojice	1902

Zvon Václav ulitý od Roberta Pernera z Plzně na žádost metropolitní kapituly Svatovítské v Praze. Za první světové války zachován. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A. 7. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 60 cm, výška: 50 cm, váha: 123 kg, ladění: c

Vždy věrná metropolitní kapitola Svatovítská v Praze ke cti sv. Václava, mučedníka a patrona českého, jehož hrob střezí, dala mne ulíti mistrem Robertem Pernerem v Plzni l. P. MCMII

Sv. Václave, vévodo České země, kníže náš, pros za nás Boha

4	kostel Nejsvětější Trojice	1902

Zvon od Roberta Pernera z Plzně. Ulit na žádost metropolitní kapituly Svatovítské v Praze. Rekvírován roku 1917.

Anežko blahoslavená, pros za lid, jenž se k tobě zná

Na chválu Boží a ke cti bl. Anežky České z věnování v. v. metropolitní kapitoly Svatovítské v Praze mne ulil mistr Robert Perner v Plzni l. P. 1902

5	kostel Nejsvětější Trojice	1920

Zvon od firmy Oktáv Winter z Broumova. Koruna talířová. Při horním okraji dvě linky, pod nimi nápis, zdola ornamentální pásek. Na plášti z jedné strany nápis, z druhé oválná kartuše se jménem zvonaře (OKTÁV WINTER ZVONAŘ V BROUMOVĚ ČECHY). Zachován.

... § WHRAD § D § XXXX § VII ...

ZVONEC TENTO ULIL L.P. 1920

V BROUMOVĚ PRO CHRÁM PÁNĚ SVA...

V. AP. V RANNÉ VĚRNĚ DLE ZVONCE

VZATÉHO V R. 1917 NA VÁLKU.

13. MIROŠOV

13. 1. Kostel sv. Josefa

Původně byla na místě roku 1693 vystavěna kaple sv. Josefa.¹⁷¹ Později, v roce 1701, byla rozšířena v trojlodní kostel rodinou Vratislavů z Mitrovic, kteří od roku 1616 vlastnili mirošovské panství. Zásadní přestavba pak proběhla v roce 1893.

Předseda sdružení katolické mládeže katecheta František Soukup se zasloužil o pořízení nových zvonů do zdejšího kostela. Větší 310 kg a druhý 125 kg byly za 13 000 Kč a posvětil je arcibiskupský vikář Eduard Raus z Rokycan 21. září 1924.¹⁷²

¹⁷¹ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O].* Praha 1978, s. 394–395.

¹⁷² SOA Rokycany. *Kronika obce Mirošov 1905–1951*, s. 134.

1	kostel sv. Josefa	1694

Zvon od neznámého autora. Stav k roku 1700.¹⁷³

2	kostel sv. Josefa	1924

Zvon od firmy Richard Herold z Chomutova. Ulit ze sbírek farníků. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 82 cm, výška: 100 cm, váha: 310 kg, ladění: c2

3	kostel sv. Josefa	1924

Zvon od firmy Richard Herold z Chomutova. Ulit ze sbírek farníků. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 62 cm, výška: 70 cm, váha: 125 kg, ladění: e2

4	kostel sv. Josefa	1939

Zvon od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Na plášti reliéf sv. Jana Nepomuckého. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 90 cm, výška: 110 cm, váha: 420 kg, ladění: h1

5	kostel sv. Josefa	1939

Zvon sv. Terezie od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Koruna talířovitá. Při horním okraji nápis sevřený mezi linkami, zdola ornamentální pásek. Na plášti reliéf sv. Terezie a nápis. Dolní okraj zdobí tři jednoduché linky. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Zachován.

Průměr: 56 cm, výška: 68 cm, váha: 115 kg, ladění: f2

*FECIT MAGISTER RUDOLPHUS PERNER BUDVICII BOHEMORUM ANNO DOMINI
MCMXXXIX*

AD HONOREM SANCTAE TERESIAE A JHESU INFANTE

¹⁷³ NA, APA, Farářské relace 1700, B 13/10, Mirošov.

6	kostel sv. Josefa	1939

Zvon od Rudolfa II. Pernerera Českých Budějovic. Na plášti reliéf sv. Václava. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 70 cm, výška: 80 cm, váha: 255 kg, ladění: dis₂

7	kostel sv. Josefa	1981

Zvon s. Jana Nepomuckého od neznámého autora. Koruna talířovitá. Při horním okraji dvouřádkový nápis uprostřed dělený ornamentálním pásem. Na plášti kruhový znak (kříž s překříženými kordy)

SV. JENE NEP. Z PRACHATIC, PŘIMLOUVEJ SE ZA SVOU RODNOU ZEMI

COPIOSA APUD EUM REDEMPTIO ULIT L. P. MCMLXXXI

8

kostel sv. Josefa

1981

Zvon sv. Josef od neznámého autora. Koruna talířovitá. Při horním okraji dvouřádkový nápis uprostřed dělený ornamentálním pásem. Na plášti znak farnosti (hvězda a kruh). Při dolním okraji jedna linka.

SVATÝ JOSEFE OCHRAŇUJ NAŠI FARNOST

OMNIA AD MAIOREM DEI GLORIAM MIROŠOV

ULIT L. P. MCMLXXXI

14. MLEČICE

14. 1. Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie

„30. června 1886 v půl jedenácté před polednem, bylo dáno znamení na velký zvon zvaný „Hus“, že hoří. Oheň vypukl u Bláhů pč. 40 ve stodole. Toho roku bylo veliké sucho, poněvadž od jara náležitě nenamoklo, a bylo tedy všechno vyschlé jako troud. Stavení pak všeska až na dvě obydlí, dřevěná k tomu panoval toho dne prudký vítr; proto šířil se požár neobyčejnou rychlostí, ze stavení na stavení jen lítal, a zděná stavení přeskočil. Za půl druhé hodiny bylo již všechno shořeno a shořelo půl vesnice – 21 statků se vším příslušenstvím, obydlí, stáje a stodoly, a ještě domek jeden, kovárna obecní a pastuška – naposled pak kostel, věž, se vším vnitřním zařízením, zvony se rozlily, hodiny nedávno zavěšené spadly, varhany shořely. Hrozný byl plamen, když z věže plápolal, ale ještě hroznější bylo dunění zvonů, když padaly. Pohled na shořený kostel byl tak smutný, že každý kdož jej spatřil – i cizí lidé – do pláče se dali. V neděli nato když dáno znamení zvonkem u sakristie ke mši svaté – puklým od žáru – a zůstalo ticho – varhany mlčely.“¹⁷⁴ Nejednalo se však o první požár, který kostel postihl. Již kolem roku 1667 jednou vyhořel a k celkové obnově došlo až v roce 1754.

Zápis v kronice obce Mlečice (1873–1918) uvádí záznam o řízení pojistné události takto: „Pádem zvonů hodiny věžní strženy byly. Škoda požárem tím způsobená počítala se asi na 100 000 zl. v. č., náhrada pojistného obnášela však pouze asi 25 000 zl. v. č., jelikož zásoby a movitosti pojištěny nebyly, jenom budovy samé. Kostel byl na částku 11 000 zl. v. č. za cenu výstavní pojištěn. Poněvadž ale veškeré zdivo pozůstalé odpočítáno bylo, vyměřena náhrada 5 500 zl. Proti tomuto odhadu stěžováno sl. Patronátním úřadem v tom, že varhany jakožto věc ku stavbě náležející nahrazeny býti mají. Tím docíleno, že vyplaceno as 7 700 zl. Obnovení chrámu bez vnitřního zařízení stálo 9 – 10 000 zl.“¹⁷⁵

Bezprostředně po požáru dávali lidé milodary např. Jeho Cís. Král. Veličenstvo císař Pán František Josef I. (daroval hotovost 600 zl.), dále byly darováno množství bochníků chleba, otepi sena, oves, pytle mouky, švestky, dříví, cihly i výtěžek z plesu v obci Broumy.

25. října 1886 byly přivezeny čtyři nové zvony ulité v Praze ve zvonařství Josefa Diepolda. Do Huti šlo pro zvony šlo procesí (družičky, nosiči). Svěcení vykonal zdejší světící biskup Karel Švarc, z Drozdova. 27. října byly zvony zavěšeny a poprvé se na ně vyzvánělo. V roce 1916 započaly rekvizice zvonů k válečným účelům. 18. prosince přišli tři vojáci do

¹⁷⁴ SOKA Rokycany. *Kronika fary Mlečice 1836*, s. 47.

¹⁷⁵ SOKA Rokycany. *Kronika obce Mlečice 1873–1918*, s. 7–9.

obce, aby dva největší zvony (Maria a Nejsvětější Trojice) ze zdejšího kostela Nanebevzetí Panny Marie zrekvírovali. V půl druhé odpoledne zazněly všechny čtyři zvony (známé svým harmonickým souzvukem) na rozloučenou se zdejší obcí. Načež vojáci dva výše uvedené zvony uvolnily ze zvonové stolice a západním oknem věže spustily dolů. Snímání trvalo téměř tři hodiny, za účasti obyvatel obce. Následně byly odvezeny na zbirožské nádraží.¹⁷⁶

Dne 28. srpna 1917 byl zrekvírován i nejmenší zvon „umíráček“ a následujícího dne odvezen na zbirožské nádraží. Ve věži zůstal jediný zvon. 2. října 1918 byl pořízen malý železný zvoněk za 200 K, který sloužil jako hodinový (odbíjel čtvrtě).¹⁷⁷

Roku 1924 byly od firmy R. Herold v Chomutově zakoupeny nové zvony. Jeden ve váze 187 kg a druhý ve váze 71 kg a 27. července od děkana a sekretáře vikar., Františka Pavlíčka z Cerhovic, posvěceny a zavěšeny. Stály celkem: 6911 K 26 h. Pořízeny za peníze stržené za zrekvírované zvony ve válce: 3132 K, úroky z nich: 768, 69 K. Celkem: 3900, 69 K.

Od osadníků věnováno na zvony: pan Jan Elsnic z Mlečic č. 42: 500 K, p. V. Rotvo z Mlečic č. 29: 500 K, paní Králová z Mlečic č. 9: 200 K, paní Belšánová z Mlečic č. 12: 300 K, p. Slapničková z Mlečic č. 21: 100 K, p. Elsnicová z Mlečic č. 42: 200 K, p. Elsnicová z Mlečic č. 22: 200 K, p. Šindler z Mlečic č. 41: 100 K, p. Hatina z Mlečic č. 23: 100 K, p. Straková z Mlečic č. 4: 300 K, p. Straková z Mlečic č. 14: 200 K, p. Zhaslavská z Mlečic č. 10: 100 K, slečna Františka Cafounková z Mlečic: 50 K, p. Rottová, rozené Králová z Mlečic č. 9: 100 K, p. Beneš z Mlečic č. 27: 25 K, paní Ocásková z Mlečic 200 K.¹⁷⁸ Z Ostrovce paní Čiháková z č. 4 – 200 K, p. Vojtěch Čihák z č. 17 – 100 K, p. Hebalová z č. 6 – 100 K. Ze Lhotky paní Vonásková č. 39 – 50 K, podruhé 60 K, celkem 110 K. Z Prašného Újezda pan František Hochman z č. 10 – 30 K, paní R. Šafferhansová – 100 K, p. Treuclová – 100 K. Z Huti Terešovské paní Smolová – 100 K. Celkem sebráno od osadníků 3965 K.¹⁷⁹ Po zaplacení zvonů zbylo v České Spořitelně: 293, 42 K a ve Spořitelním a záložním spolku v Mlečicích uložených na knížku č. 759: 1192, 50 K.

¹⁷⁶ SOKA Rokycany. *Kronika fary Mlečice 1836*, s. 114.

¹⁷⁷ SOKA Rokycany. *Kronika fary Mlečice 1836*, s. 115.

¹⁷⁸ SOKA Rokycany. *Kronika fary Mlečice 1836*, s. 120.

¹⁷⁹ SOKA Rokycany. *Kronika fary Mlečice 1836*, s. 121.

1	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1474

Zvon od Jeronýma Pražského. Zničen při požáru roku 1886. Nápis gotickou minuskulou.

Průměr: 58 cm

anno domini m + cccc + lx_ox_o + iiii ante osvaldi + fecit + me + yeronymus ++

2	kostel Nanebevzetí Panny Marie	asi 2. pol. 15. století

Zvon od neznámého autora. Zničen při požáru roku 1886. Nápis gotickou minuskulou.

Průměr: 46 cm

ave maria graciae plena dominus tecum benedicta

3	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1541

Zvon „Hus“ od mistra Ondřeje z Prahy. Při horním okraji dvouřádkový nápis. Na plášti reliéf připomínající Jana Husa (vousem a kacířskou čepicí). Zničen při požáru roku 1886.¹⁸⁰

Průměr: 116 cm

*Anno . domini . m . cccc^o x l i ista campana fusa . per me . magistrum andream . in antiqua .
civitate pragensi*

Et hoc ad laudem et honorem deo patri et filio et spiritui sancto et individuae trinitati . am .

4	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1783

Zvon od Jakuba Viléma Seitze z Plzně. Přelit v roce 1862.

Průměr: 58 cm

Anno 1783 sit nomen Domini benedictum . Jacob Wilhelm Seitz hat mich gegosen in Pilsen

5	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1862

Zvon od Karla Bellmanna z Prahy. Ulit jako náhrada za zvon z roku 1783. Zničen při požáru roku 1886.

¹⁸⁰ Dle pověsti byl ulit mistrem Ondřejem Pražským. Reliéf kajícíka má zobrazovat mistra Jana Husa. Další lidové vyprávění uvádí, že roku 1541 navštívil mistra Ondřeje v jeho dílně neznámý měšťan. Svěřil mu svůj příběh lichváře, který je prokletý. Nedočází klidu, proto chce své peníze věnovat a z ulít zvon s reliéfem Jana Husa. S nákresem mistra zvonaře byl spokojen a po čtrnácti dnech přišel dohlédnout na odlévání, a chtěl do zvonoviny přidat vlastní zlato a stříbro. Nešťastnou náhodou však spadl do roztavené zvonoviny a zemřel. Mistr Ondřej zvon nakonec dokončil. Za třicetileté války byl odcizen švédskými vojsky. Nalezen byl ve skalní průrvě nedaleko Mlečic, a protože zde chyběl zvon, zavěsili tento.

Svatý Vaclave vevodo české země nás ochranuj dedinu tuto mocně opatruj. Přelil Karel

Bellman dvorní zvonář v Praze 1862

6	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1886

Velký zvon Nejsvětější Trojice od Josefa Diepolda z Prahy. Ucha koruny zdobená hlavami jeptišek. Při horním i dolním okraji ornamentální pás. Na plášti reliéf Nejsvětější Trojice, pod ním nápis. 18. prosince 1916 rekvírován.

Váha: 350 kg

GLORIA PATRI ET FILIO ET SPIRITU S[ANCTO]

7	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1886

Zvon od Josefa Diepolda z Prahy. 28. srpna 1917 rekvírován.

8	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1886

Zvon od Josefa Diepolda z Prahy. Zanikl.

9	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1886

Zvon Maria od Josefa Diepolda z Prahy. Ucha koruny zdobená. Při horním i dolním okraji ornamentální pás. 18. prosince 1916 rekvírován.

Váha: 500 kg

REGINA COELI LAETARE ...

10	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1891

Zvon od neznámého autora. Za první světové války zachován pro nízkou kvalitu kovu. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Váha: 150 kg

11	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1892

Zvonek asi od Roberta Pernera z Plzně. Při horním okraji prázdný nápisový pás, zdola slunečnicový ornament. Plášť zdobí reliéf sv. Anny a Panny Marie, pod ním nápis. Na dolním okraji rokokový ornamentální pás. Rekvírován za první světové války.

S. ANNA ORA PRO NOBIS

12	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1918

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako hodinový. Zachován.

Materiál: železo

13	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1924

Zvon od firmy Richard Herold v Chomutově. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 66 cm, váha: 187 kg

14	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1924

Zvon od firmy Richard Herold v Chomutově. Koruna talířovitá. Při horním okraji tři jednoduché linky. Pod nimi ornamentální pás. Na dolním okraji dvě linky. Větec nese jméno zvonaře a letopočet. Na plášti český nápis. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Zachován.

Průměr: 50 cm, váha: 71 kg

V HODINU SMRTI ORODUJ ZA NÁS

SV. JOSEFE

ULIL R. HEROLD V CHOMUTOVĚ 1924

15. MÝTO

15. 1. Farní kostel sv. Jana Křtitele

Původní stavba byla založena kolem roku 1359 Rožmberky, jako kaple zasvěcená sv. Janu Evangelistovi. K barokní přestavbě došlo až později a nový kostel byl zasvěcen Janu Křtiteli.¹⁸¹ Během třicetileté války byl kostel vypálen a obnovy proběhly až v letech 1680–1682. V roce 1721 byla přistavěna věž podle návrhu pražského stavitele Tomáše Haffeneckera. Původně vedle kostela stávala dřevěná zvonice.

Roku 1891 krátce před svou smrtí, farář František Hav. Ehrenberg dal na svůj náklad přelít velký zvon (1491) při chrámu Páně, sám jej za asistence svého kaplana posvětil dne 25. října 1891. *„Od té doby hlaholí opět z věže chrámové mocný hlas velikého „Jana Křtitele“. Kdežto dříve zvon ten nesl obraz sv. Jana Evangelisty, jemuž chrám zdejší původně byl zasvěcen. Byl pak zvon ten původně ulit l. p. 1491 skrze mistra Jiříka, přelit pak po 400 letech skrze zvonáře Diepolda ve slavném Klášterním domě sv. Anežky v Praze. Pro budoucí časy budiž zde poznamenáno napomenutí zvonářovo, aby zvon ten po každých 50 letech byl*

¹⁸¹ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O].* Praha 1978, s. 442–443.

poněkud otočen, aby srdce v jinou stranu tlouklo – by nové zkázy byl uchráněn. Lze to snadno provést, neboť uvnitř nad srdcem nalézá se matice, kterou lze povolit a zvonem pohnouti. Tím způsobem může prý se zvon udržeti 600 let, a tak vyhnouti se po ten čas smutným zvukům puklého zvonu, které po dlouhá léta z Mýtské věže se ozývaly.“¹⁸²

„14. dubna 1923 přišly první bouře, cca o půl páté odpoledne udeřil blesk do věže sv. Štěpána. Zahradník Veverka šel ihned do kostela, vše prohlídl a když vevnitř ani zvenčí ničeho nepozoroval šel si zase po své práci. Oheň v báni věže první zpozorovala dcera strážníka dráhy u rybníka svatoštěpánského. ..., tyto rodiny začaly první záchranné práce – vynášejíce do věže vodu v konvích a polévající trávami nad velkým zvonem, aby alespoň týž byl zachráněn. Zatím přijeli hasiči z Mýta, postavili stroj u stavení obytného a myslili, že budou moci dáti savec do studny. Když to nešlo vozila se voda a nosila se voda v nádobách ke stříkačce. Větší množství bylo, když farský kočí přivezl voznici vody. Hasiči vedli vodu okénkem nad schodištěm do věže a ulávali hořící trámy. Do Mýta spěchal posel pro druhý stroj a posunovací žebřík. A zatím přijeli hasiči z Cekova, kteří postavili svou stříkačku za severní zeď kostela a když přistaven byl žebřík ke kostelu, vystoupili hasiči na vrchol střechy kostela a odtud začali hasiti oheň zvenku. Naděje na záchranu rostla, zvláště když přijeli ještě hasičské sbory z Kařeza, Kařízka a Cheznovic a když bání chrámová hořela zvolna z hora dolu. Po namáhavé práci hasičů a za ochotné pomoci mnohých oheň k osmé hodině zdolán úplně, přesto však ponechána u sv. Štěpána noční stráž hasičská. Tak zachráněna naše starobylá svatyně.“¹⁸³

sv. Štěpán	Pojištění (Kč)	Sv. Jan Křtítel	Pojištění (Kč)
kostel	80 000	kostel	150 000
věž	48 000	věž	45 000
byt	33 000	fara	60 000
stodola a kolna	40 000	chlév	20 000
kolna a další	20 000	kolna	9 000
ovčín	10 000	prasečí chlév	1 500
varta a jiné	1 250	vrata a jiné	1 750
Zvýšeno i pojištění zvonů 1 kg asi za 30 Kč			

Tabulka udávající výši pojištění kostela sv. Štěpána a sv. Jana Křtitele v Mýtě.¹⁸⁴

¹⁸² SOKA Rokycany. *Kronika fary Mýto 1836–1977*, s. 60.

¹⁸³ Tamtéž, s. 99–100.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 102.

Po první světové válce Lidová strana rozhodla o pořízení nových zvonů. Byla uspořádána v mýtské farnosti sbírka. V Mýtě se vybralo 2964, 55 Kč. Cekov (dárců 40) – 458 Kč, Kařízek (32) – 260 Kč, Medový Újezd (26) – 135 Kč, Holoubkov (12) – 98 Kč, Sivá (27) – 342 Kč, Těškov (20) – 114 Kč, Cheznovice (21) – 110 Kč, Kařez (20) – 79 Kč. Celkem: 4560, 55 Kč. Mimo to darovali: Dr. Josef Knobloch z Mýta k uctění památky své sestry – 100 Kč, stolní společnost u pana Cinerta, hostinského z Kařízku – 100 Kč, paní Růžena Tumpachová z král. Vinohrad – 50 Kč, a různí jiní dárcové – svou práci a pomoc.¹⁸⁵

Prostřednictvím chrámového družstva v Pelhřimově vyjednána koupě dvou nových zvonů pro chrám sv. Jana Křtitele v Mýtě po vyjádření odborníků p. Ing. Rudolfa Wahaly z Plzně a pana Sládka, sekretáře chrámového družstva Pelhřimově, byly objednány u firmy Richarda Herolda v Chomutově. 1. bronzový zvon 81 cm – 306 kg (1 kg za 25 Kč) - 7650 Kč, železná armatura (cca 3 Kč) – 918 Kč. 2. bronzový zvon 66 cm – 162 kg (cca 25 Kč) – 4050 Kč, železná armatura (cca 3 Kč) – 486 Kč. Mimo to naučtovány dva dřevěné obaly – 95 Kč. Celkem: 13 199 Kč, daň z obratu 2 % – 263, 98 Kč. Celková cena činila 13 462, 98 Kč. Zálohu 6564, 50 Kč při uzavření smlouvy a objednávkou zaplatila záložní pokladna ve Zbirově.¹⁸⁶ Zůstatek měl být doplacen za rok bez úroku, Farní úřad v Mýtě vyjednal s firmou Rich. Herold slevu 5 % ze zbývajících částky. Při placení ihned a pak slevu 2 %, neboť zvony byly sjednány prostřednictvím Chrámového družstva v Pelhřimově. Účet byl vyrovnán zaslanou částkou 6184 Kč.¹⁸⁷ Nové zvony byly vysvěceny 12. října 1924 v půl desáté. Světící biskup ThDr. Antonín Podlaha přednesl v úvodu řeč o významu svěcení zvonů. Kostelníkem byl tehdy Čeněk Nový.¹⁸⁸

6. listopadu 1941 umírá kostelník Čeněk Nový (73 let) a nastupuje Jan Gros z Mýta. V prosinci téhož roku se začalo jednat o sejmutí zvonů. Farní úřady vyplňovaly trojmo podrobný dotazník o všech zvonech. Památkový úřad rozdělil zvony do čtyř skupin A, B, C, D (podle stáří a ceny) a muselo se žádat o ponechání jednoho zvonu pro farnost. „*Zde nechali památný zvon u sv. Štěpána z roku 1561 a 3 zvony z farního kostela byly sňaty. Zůstal zde*

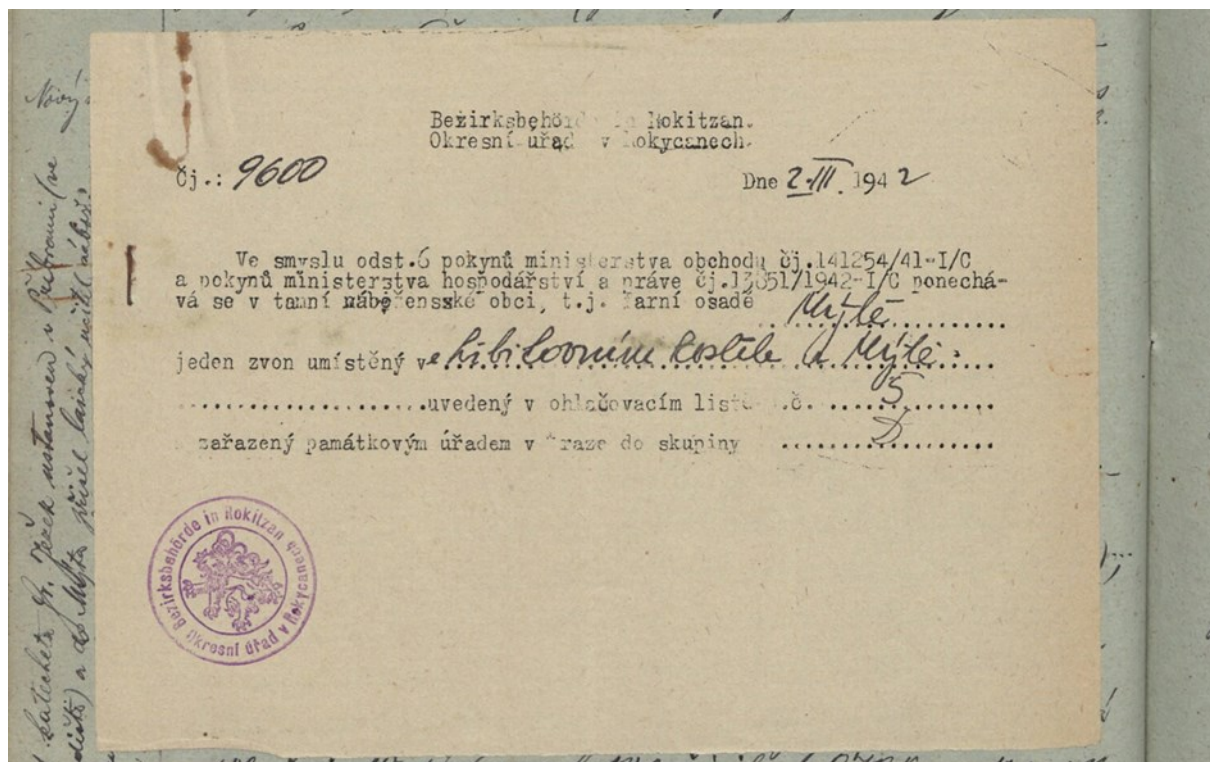
¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Patronátní úřad ve Zbirově zaplatil na účet 6564, 50 Kč (v částce té jsou uloženy peníze za staré zvony z farního chrámu Páně sv. Jana Křtitele a zapůjčena i částka za zvony chr. Páně sv. Štěpána v Mýtě. Vyúčtovaný dluh patronátním úřadem ve Zbirově zaručila se splatit organizace strany lidové v Mýtě. Mimo to zapláceno za dva dubové trámce – 60 Kč, za práci tesařskou – 117 Kč, dovozní – 64, 50 Kč, kolaudace – 60 Kč, provazy dva – 157, 80 Kč, sekretáři náhradu za cestu – 35 Kč, úprava pro provazy – 10 Kč. Úhrnem – 504, 30 Kč. Patronátnímu úřadu zaslal farní úřad v Mýtě zbytek po vyplacení účtu na dluh 960 Kč a 250 Kč. Celkem tedy 1210 Kč. Později pak ještě 50 Kč strana lidová z Reifeisenky. In: SOKA Rokycany. *Kronika fary Mýto 1836–1977*, s. 103.

¹⁸⁷ SOKA Rokycany. *Kronika fary Mýto 1836–1977*, s. 102.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 103.

umíráček na sanktusové vížce. Zvony sňaty před Velikonocemi 1942 a práci vykonala firma Jan Hrabák, tesařský mistr z Cheznovic. Naše zvony, jakož i zvony ze Lhoty pod Radčem, ze Strašic, od K. Dobrotivé a ze všech přifařených osad (2 obecních zvoníček) byly nějaký čas uloženy v kůlně na faře (bylo jich zde 20) a potom odvezeny do Prahy na Maniny.“¹⁸⁹

Potvrzení o ponechání jednoho památného zvonu v kostele sv. Štěpána v Ohlašovacím listu pro bronzové zvony uvedeném pod číslem 5. SOA Rokycany, Kronika fary Mýto 1836–1977, s. 127.

1	kostel sv. Jana Křtitele	14. století

Gotický zvon od neznámého autora. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji mezi dvoulinkami sevřený nápis (gotická minuskula). Slova jsou oddělována křížky. Na dolním okraji jednoduchá linka. Plášť bez zdobení. Zavěšen v dřevěné armatuře. Za první světové války ponechán. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C. Veden jako kulturní památka (poř. č. 79). Zachován.

Průměr: 59 cm, výška: 63 cm, váha: 125 kg, ladění: e, materiál: zvonovina

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 127.

† o rex † glorie † veni † cvm † pace † helf † goth † maria † beynoth

2	kostel sv. Jana Křtitele	1491

Zvon od neznámého autora. Při horním okraji frakturní nápis. Přelit roku 1891.

...eho sztyrsteho devadesateho prwnyho dokonano jest skrz ...¹⁹⁰

3	kostel sv. Jana Křtitele	1517

Zvon od mistra Bartoloměje z Nového Města Pražského. Při horním okraji kolkolem nápis gotickou minuskulou sevřený mezi linkami. Stav nezjištěn.

Průměr: 75 cm, výška: 58 cm

*Anno x M x ccccc x xv ii x me x fudit x magister x bartholomevs x n x nova x civitate x
pragensi x cit x lav x*

4	kostel sv. Jana Křtitele	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako umíráček. Zavěšen v dřevěné armatuře na sanktusové vížce. Za první světové války ponechán. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C.

Váha: cca 15 kg

¹⁹⁰ Bohužel se nepodařilo zjistit druhou část nápisu.

5	kostel sv. Jana Křtitele	1891

Velký zvon od Arnošta Diepolda z Prahy. Koruna hvězdicovitá. Při horním okraji český nápis vyvedený frakturou. Zdola ornamentální pás s květy a českými lvy v čtyřlístech (kvadrilob).¹⁹¹ Plášť zdobí reliéf sv. Jana Křtitele s úryvkem Žalmu 04,8. Při dolním okraji rostlinný pás. Zvonilo se jím při pohřbech. Zavěšen v dřevěné armatuře. 31. ledna 1917 rekvírován.

Průměr: 100 cm, výška: 75 cm, váha: 700 kg, ladění: A

*...eho sztyrsteho devadesateho prwnyho dokonano jest skrz ...*¹⁹²

DNES USLYŠITELI HLAS JEHO. / NEZATVRZUJTE SRDCÝCH SVÝCH ŽALM 04,8

6	kostel sv. Jana Křtitele	1924

Zvon Václav od firmy Richard Herold z Chomutova. Zvonilo se jím v neděli a ve svátky. Zavěšen v železné armatuře. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován roku 1942.

Průměr: 81 cm, výška: 65 cm, váha: 306 kg, ladění: H₁

Sv. Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím

7	kostel sv. Jana Křtitele	1924

Zvon od firmy Richard Herold z Chomutova. Zvonilo se jím v neděli. Zavěšen v železné armatuře. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován roku 1942.

Průměr. 66 cm, výška: 54 cm, váha: 162 kg, ladění: D₂

Co válka vzala, láska zase dala. Ulit roku 1924

¹⁹¹ Kvadrilob nebo také čtyřlíst je užíván jako architektonický prvek v období gotiky. Lze jej nalézt na sochách, u raně barokních oken nebo i jako půdorys centrály. Bývá sestaven ze čtyř kruhových oblouků (ve středu někdy bývá čtverec či kosočtverec).

¹⁹² Bohužel se nepodařilo zjistit druhou část nápisu.

15. 2. Filiální kostel sv. Štěpána

1	kostel sv. Štěpána	?

Zvon od neznámého autora. Nápis enigmatický. Stav nezjištěn.

Průměr: 60 cm, výška: 52 cm

2	kostel sv. Štěpána	cca konec 15. stol.

Gotický zvonek od neznámého autora. Ucha koruny zdobená pletencem. Při horním okraji prázdný nápisový pás. Plášť bez zdobení. Stav nezjištěn.

3	kostel sv. Štěpána	1556

Zvon Zikmund od Tomáše Jaroše z Brna. Při horním okraji pás rozvilinových ornamentů s motivem delfína. Zdola užší ornamentální pás a věnec stylizovaných gotických lilií. Na plášti reliéf kříže s Kristem (korpus později připájen, ovšem nedochoval se) dále po stranách reliéfy sv. Václava a Zikmunda. Z druhé strany kartuše s nápisem. Veden jako kulturní památka (r. č. 87856/34-85). Zachován. Restauraován r. 2003.

Průměr: 108 cm, výška: 85 cm, váha: cca 800 kg, ladění: g1

VOX MEA VOX VITE VOS VOCO

AD SACRA VENITE

THOMAS IAROSCH BRVNENSIS

AVXILIO DIVINO ME FVDIT

MDLVI

4

kostel sv. Štěpána

1756

Zvon od Zachariáše Dietricha ml. z Prahy. Ulit nákladem faráře Jana Ignáce Libertina. Při horním okraji ornamentální výzdoba (andělé v oblacích klanějící se Kristovu monogramu). Ve vavřínovém věnci dvouhlavá orlice a zdola v rostlinném rámu kapitální nápis s chronogramem. U věnce druhý nápis. Na plášti mezi vavřínovými ratolestmi reliéf klečícího sv. Libertina (pod ním S. LIBERTINVS), dále několik medailonů se zvonařovou značkou (zvon a dělo s opisem kapitálou: FREI STUCK UND GLOCKENGUSSER IN DER KÖNIGL. STADT PRAG). 31. ledna 1917 rekvírován.

Průměr: 77 cm, výška: 59 cm, váha: 144 kg

*AERA TINNITV DVM PULSO MEMENTO VIATOR HIC IACET IN TVMVLO QVI
BENEFACITOR ERAT VENERABILIS IOANNES IGNATIVS LIBERTIN PASTOR ET
CVRATVS MAVTHENSIS*

EX RAKONA VENIAT EI A DEO AETERNA REQVIES

*SVB CAPITANEATV CAESARAE ARCIS ZBIROVIENSIS CHRISTOPHORI ANTONII A
KAISER EX LOTHARINGIA NEC NON PASTORALIBVS CVRIS MARTINI RAVS*

FVDIT ZACHARIAS DIETRICH VETERO PRAGAE

Zvon sv. Vojtěch od firmy Tomášková – Dytrychová s.r.o. z Brodku u Přerova. Koruna talířová. Při horním okraji linka s mezerami, v nichž jsou křížky. Na plášti nápis SV. VOJTĚCH +, z druhé strany znak města (v ozdobném štítě růže, na vrcholku štítu hradební koruna) s nadpisem MÝTO. Věncec je oddělen linkou, druhá nad oblinou věnce. Pod oblinou věnce Letopočet 2012 a zvonařská značka (tabulky s textem ULILA RO DINA DYT RYCHOVA) a snítka túje. Zavěšen v dubové hlavě od firmy BOROKO.

Průměr: 87 cm, výška: 90 cm, váha: 380 kg, ladění: b1

16. OSEK

16. 1. Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Původní gotický kostel pochází ze 14. století. Později, roku 1707, byl barokně přestaven plzeňským stavitelem Jakubem Augustonem. V této době byla také do průčelí

hlavní lodi přistavěny dvě věže s jehlanovými střechami. Interiér byl obnoven v letech 1908–1909 pod dohledem Jana Kastnera (1860–1912).¹⁹³

1	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1533

Pozdně gotický zvon od neznámého autora. Koruna čtyřramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji nápis (kvadrátní kapitála) sevřený mezi linkami, pod ním kružbový ornamentální vlys s liliemi. V nápisu je vedle jmen evangelistů uveden i Prokop. Mohlo se původně jednat o zvon pro jiný kostel se zasvěcením sv. Prokopu.¹⁹⁴ Na plášti reliéf Panny Marie. Za první světové války zachován pro svou památnost. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 90). Zachován.

Průměr: 60 cm, výška: 50 cm, materiál: zvonovina

MARCVS & LVCAS & IOHANES & MATEVS & S & PROCOPE 1533

2	kostel Nanebevzetí Panny Marie	?

Zvon od mistra Bartoše. S nápisem vyvedeným gotickou minuskulou. Plášť bez zdobení. Za první světové války zachován. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 47 cm, výška: 35 cm

¹⁹³ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O]*. Praha 1978, s. 544.

¹⁹⁴ O zasvěcení zvonu sv. Prokopu by se dalo polemizovat, ovšem reliéf Panny Marie nasvědčuje, že o tuto možnost se asi nejednalo.

*sancta maria virgo*¹⁹⁵

awe x maria x graciae x plena x dominvs x tecvm x mistr b[a]rtos

3	kostel Nanebevzetí Panny Marie	?

Zvon od neznámého autora. Nápis vyvedený u horního okraje gotickou minuskulou. Přelit roku 1895.

in nomine patris et filii et spiritus s[ancti]

4	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1895

Zvonek od Roberta Pernera z Plzně, ulitý nákladem faráře Vincenta Bosáčka z Příbrami. K jeho ulití posloužil zvon č. 3 (byla ponechána část nápisu v gotické fraktuře při horním okraji [in nomine pa]tris et fyly + et spir[itvi sancti]). Plášť zdobí nápis. Rekvírován za první světové války.

NÁKLADEM VINC. BOSÁČKA Z PŘÍBRAMI, ZDEJŠÍHO DUCH. SPRÁVCE, PŘELIL MNE S PONECHÁNÍM STARÉHO NÁPISU ROKU 1895 ROBERT PERNER, ZVONĀŘ V PLZNI

17. PŘÍVĚTICE

17. 1. Filiální kostel sv. Martina

Hřbitovní kostel sv. Martina byl založen kolem roku 1359 jako farní. Během husitských válek fara zanikla a nikdy nebyla obnovena. Kostel je tedy filiálním k Radnicím. Současná barokní podoba pochází z druhé třetiny 18. století.¹⁹⁶

1	kostel sv. Martina	1512

Zvon od mistra Bartoloměje z Nového Města Pražského. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji latinský nápis gotickou minuskulou. Slova dělena reliéfy konvice, zvonku a akanty. Autor zde užívá stejné litery pro c a s (př. *magicter* místo *magister*).¹⁹⁷ Plášť zdobí reliéf Panny Marie s dítětem. Sloužil k zvonění na poplach. Zavěšen

¹⁹⁵ Tuto část nápisu udává pouze doplněk z 9. února 1942 k Ohlašovacímu listu pro bronzové zvony.

¹⁹⁶ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 190.

¹⁹⁷ Tuto variantu lze nalézt na všech jeho zvonech v oblasti Rokycanska.

na dřevěném ránu s železnými čepy. Za první světové války zachován pro svou památnost. 31. prosince 1941 zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 96). Zachován.

Průměr: 69 cm, výška: 58 cm, váha: 140 kg, materiál: zvonovina

*Anno § domini x m x Ccccc ♪ xii x magister § bartholomevs ♪ fecit x in § nova x Civitate §
pragencis x ♪§x*

Evidenční list kulturní památky, Přívětice, poř. č. seznamu: 96. Současný stav zvonu.

18. RADNICE

18. 1. Farní kostel sv. Václava

Původní gotická stavba byla barokně přestavěna roku 1720, podle návrhu Jakuba Augustona. Další opravy probíhaly v letech 1842 a 1905. Kostel je jednolodní s obdélným presbytářem a kaplemi po stranách. Na západním průčelí se z fasády zvedá věžní nástavba.¹⁹⁸

¹⁹⁸ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š].* Praha 1980, s. 203–204.

Gotický zvon od neznámého autora. Koruna šestiramenná (tři ucha z litiny, tři ze zvonoviny). Při horním okraji kolkolem latinský nápis sevřený mezi linkami vyvedený gotickou minuskulou. Na věnci jednoduchá linka. Zachován. Veden jako kulturní památka (poř. č. 108).

Průměr: 67 cm, výška: 60 cm, materiál: zvonovina

Ivcas x marcvs x mathevs x iohannes x petrvs x bernhardvs x maria

Zvon od Jana Konváře z Prahy. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový český nápis sevřený mezi linkami vyvedený gotickou minuskulou. Slova dělena liliemi. Plášť zdobí reliéf Panny Marie s Ježíškem. Veden jako kulturní památka (poř. č. 109). Zvon přenesen z kostela sv. Markéty v Chomli. Zachován.

Průměr: 80 cm, výška: 70 cm, materiál: zvonovina

x tento x zvon x dielan x gest x ke czti x a x k chwale x panv x bohu x y x maticzce x bozi x a x swate x ma

rketie x leta x od x narozenie x syna x boziho x tisyczeho x pietisteho x sstrnasteho x ian konwar x

¹⁹⁹

3 a 4	kostel sv Václava	?

Dva zvony od neznámého autora. V kostele se nacházely k roku 1677.²⁰⁰ Zanikly.

5	kostel sv. Václava	1684

Zvon Ave od Fridricha Michalea Schönfelda z Prahy. Roku 1884 pukl a byl přelit (viz. č. 3).²⁰¹

¹⁹⁹ Z odjelo pod řádek.

²⁰⁰ NA, APA, Farářské relace 1677, B 13/4B, Radnice.

²⁰¹ Přelit byl za 30 zl 40 kr.

6	kostel sv. Václava	asi 19. století

Sanktusový zvonek. Bez nápisu. Sloužil k bohoslužbám. Nepřístupný. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie C.

7	kostel sv. Václava	1867

Zvon Václav od V. Jungbauera z Vídně. Koruna talířová. Při horním okraji ornamentální pás. Plášť zdobí reliéf stojícího sv. Václava. Při dolním okraji mřížový pás. Rekvírován za první světové války.

8	kostel sv. Václava	1867

Zvon Maria od V. Jungbauera z Vídně. Koruna talířovitá. Při horním okraji maskarony s ornamentálním pásem akantů. Plášť zdobí poloviční reliéf Madony na obláčku, zdola andělé. Při dolním okraji mřížový pás. Rekvírován za první světové války.

9	kostel sv. Václava	1885

Zvon od Josefa Diepolda z Prahy. Při horním okraji ornamentální pás. Plášť zdobí český nápis. Na věnci ornamentální pás. Za první světové války na věnci do 5 cm napilován, byl kostelu ponechán. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 62 cm, výška: 58 cm

*R. 1885 ZA FARÁŘE RADNICKÉHO / ANTONÍNA FARKY PŘELIT JEST / TENTO ZVON
OD JOSEFA DIEPOLDA / ZVONÁŘE V PRAZE A POKŘTĚN JMÉNEM ...*

10	kostel sv. Václava	1925

Zvon od firmy Richard Herold v Chomutově. Sloužil k běžnému vyzvánění a na poplach při požárech a v době válečné k hlášení náletu. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 72 cm, výška: 66 cm, váha: 245 kg

Nedej zahynouti nám ni budoucím

11	kostel sv. Václava	1925

Zvon od firmy Richard Herold v Chomutově. Sloužil k běžnému vyzvánění. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 62 cm, výška: 58 cm, váha: 184 kg

12	kostel sv. Václava	1925

Zvonek Barbora od firmy Richard Herold v Chomutově. Sloužil jako umíráček. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Váha: cca 13 kg

19. ROKYCANY

19. 1. Děkanský kostel Panny Marie Sněžné

Gotický kostel a původní čtyři zvony, které byly součástí kostelního inventáře ještě k roku 1660, byly zničeny při požáru města Rokycan 12. září 1784.²⁰² Do kostela byly následně zakoupeny zvony od Jiřího Kühnera, který učinil nabídku magistrátu Rokycan. Původně byly zavěšeny v kostele sv. Michala v Praze, ten byl ale zrušen a majetek byl rozprodán. Cena za zvony a jejich doprava z Prahy tehdy stála 823 zl 40 kr. Celková váha byla okolo 31 centů a 20 liber.²⁰³

16. ledna 1884 při vyzvánění hrany velkými zvony v děkanském kostele se vylomil z okraje třetího (nejmenšího) zvonu jménem sv. Trojice kousek o velikosti 7 x 3 cm. To zapříčinilo zhoršení jeho zvuku. Tato část zvonu, odkud se kousek vylomil, byla již dříve opravována, neboť tam byla trhлина (kaz v litině). Bylo nutné zvon nechat opravit. Kontaktována byla firma švédského zvonáře Olofa Ohlssona v Lübecku, který se zabýval opravou zvonů bez nutnosti jejich přelití, a tudíž byla cena nižší. Dále kostelník p. Hejrovský u té příležitosti hlásil, že jeden zvonek v hřbitovním kostele sv. Trojice „chraptí“, přesto že nemá žádné viditelné poškození. Bylo tedy za potřebí zkontrolovat i jeho stav.²⁰⁴ Děkan Josef Kasper (1817–1886) nechal oba zvony důkladně zkontrolovat a vyhotovit nákresy s mírami a vyznačeným poškozením, které byly následně zaslány zvonářské firmě k posouzení.

²⁰² V noci z 12. na 13. září se při požáru zřítla věž kostela. Hořící trámy prorazily klenbu a zasypaly vnitřek kostela. Poškozeny byly varhany, oltář a ostatní věci zde uložené. In: Kruh přátel hudby Rokycany, 2022/23.

²⁰³ HOFMAN, Karel. *Kostel Panny Marie Sněžné v Rokycanech*, Rokycany 1991, s. 14.

²⁰⁴ Zpráva ze 17. ledna 1884 od děkana Josefa Kaspera pro městskou radu v Rokycanech. Referuje o stavu zvonů v kostele Panny Marie Sněžné a Nejsvětější Trojice. In: SOkA Rokycany, fond Archiv města Rokycany, III. odd., Oprava zvonu sv. Trojice 1884, ev. N 136, inv. č. 2146/1, sign. VI/6.

Děkanský kostel měl až do roku 1823, než se přistavila věž, jen dva velké zvony. Později byl přidán třetí.²⁰⁵ Než bude jeden opraven, musí se zvonit pouze se dvěma, které jsou sladěny v tercii. Nejmenší k nim přizvukoval slabou septimou. Souzvuk to výrazně nenarušuje, ovšem příjemněji by vyzněl v kvintě. Proto byl firmě zaslán dotaz, zda by mohl změnit ladění zvonu. Odpověď však byla záporná, tudíž se rozhodlo o přelití zvonů u jiné firmy. Na doporučení Smíchovského patronátu byla kontaktována zvonárna Alberta Samassy v Lublani. Po zjištění výše dopravného a zvážení poškozených zvonů se okamžitě odeslaly do Lublaně.²⁰⁶

Cena za přelité zvony s dopravou činila 398 zl 70 kr a byla hrazena ze schválených finančních prostředků kostela. Jednotlivé položky z ceny činily: 1. Dle účtu A. Samassy ze dne 21. dubna 1884 za novou zvonovinu ve váze obou zvonů 331 kg po odrážce starých zvonů ve váze 188,5 kg se vším příslušenstvím – 335 zl 70 kr. 2. Dle účtu Josefa Karla zámečnicka v Rokycanech – 7 zl 70 kr. 3. Dle účtu za sejmutí a spuštění starých zvonů a za vytažení a zavěšení nových zvonů – 25 zl 62 kr. 4. Dle nákladního listu na dopravu starých zvonů z Rokycan do Lublaně – 9 zl. 5. Dle účtu za dopravu nových zvonů z Lublaně do Rokycan – 20 zl 68 kr. Úhrnem – 398 zl 70 kr. Tedy ten samý obnos, který byl 4. května 1884 výnosem (č. 10352) c. k. okresního hejtmanství v Plzni povolen. Kromě čisté zvonoviny byly k tomuto zvonu dodány: srdce z kujného železa, koruna nová z dubového dřeva, péro nové s protiváhou, vhodná železná ložiska, závěsy, ucha, vidlice i provaz.

21. května 1884 byly nové zvony zavěšeny a zkolaudovány. Kolaudaci provedl c. k. stavitelský adjunkt Repiš, který následně obdržel částku 9 zl 53 kr.²⁰⁷

Během první světové války přišlo nařízení (1915), aby se ve farnostech sepsaly všechny zvony v tu dobu se na místě nacházející a mladší r. 1600. Pouze jedna třetina mohla být ve farnosti zanechána. Jeho eminence kardinál Lev Skrbenský (1863–1938) při té příležitosti odcestoval do Vídně ke dvoru, kde prosil o vyjmutí zvonů z válečných rekvizic, jeho cesta byla neúspěšná. Roku 1916 přijel do Rokycan nadporučík z Plzně jménem polního podmaršálka projednat s děkanem Eduardem Rausem (1886–1925) vydání zvonů z jednotlivých farností. 20. září téhož roku byl na děkanství podepsán protokol k odvodu zvonů (zúčastnění: děkan Eduard Raus, František Folt, radní král. Města Rokycan, Prokop

²⁰⁵ Pamětní kniha děkanská, s. 122.

²⁰⁶ Dle sdělení stanice dráhy v Rokycanech (28. února 1884), obnáší dopravné starých zvonů do Lublaně 7 zl 91 kr, nových pak zpět do Rokycan 9 zl 83 kr. In: SOKA Rokycany, fond Archiv města Rokycany, III. odd., Oprava zvonu sv. Trojice 1884, ev. N 136, inv. č. 2146/1, sign. VI/6.

²⁰⁷ SOKA Rokycany, fond Archiv města Rokycany, III. odd., Oprava zvonu sv. Trojice 1884, ev. N 136, inv. č. 2146/1, sign. VI/6.

Husák, stavitel a Josef Sedlák, účetní a zapisovatel). Mělo se jednat o sedm zvonů o celkové váze 620, 5 kg. Snímání přihlíželo množství farníků. Na dvoře děkanství pak byly zvony ofotografovány a pořízeny odlitky. Jednalo se o čtyři zvony z kostela Panny Marie Sněžné (1884, 1889, 1889, 1824), dva z hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice (1888, 1888) a jeden z kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku (1888).

28. října 1918 při oslavách vzniku Československa bylo vyzváněno zbylými třemi zvony v děkanském kostele Panny Marie Sněžné. Při mši svaté konané v kostele na Vršíčku na podzim roku 1923 pronesl děkan E. Raus přání o pořízení nových zvonů, coby náhrady za zrekvírované. Načež sbírku uspořádala p. Jaosefína Jesserová, vdova po nadlesním v Rokycanech. Kromě okolních vsí obeslala i své známé v Americe. Paní Paula Kaspar, zaslala 1600 Kč, Josef Plechatý, rodák z Rokycan 500 Kč, Josef Dušek z Hrádku 1000 Kč, Celkem zasláno z Ameriky 3100 Kč. Větší částkou také anonym 500Kč, Dr. Hanuš Karlík 300 Kč, Msgr. Antonín Wunsch 200 Kč, Eng. Goldbergová z Příbrami 100 Kč, drobné příspěvky i s úroky 3070 Kč. Celkem sbírky vynesly 7270 Kč.

V roce 1925 začal děkan E. Raus projednávat zakázku s různými zvonařskými firmami. Nakonec byla přijata nabídka firmy Richard Herold v Chomutově. Rozpočet na zvony pro děkanský kostel byl 10 080 Kč a pro kostel na Vršíčku 3675 Kč. Celkem: 13 755 Kč. Podle návrhu patronátního úřadu mají být tyto náklady uhrazeny – pro děkanský kostel – ze sbírek v obnosu 7270 Kč a z kostelního jmění uloženého v obecní spořitelně rokycanské na knížce č. 23.006 v částce 2810 Kč. Pro kostel na Vršíčku pak z vkladu nadace Antonína Veselého uloženého v obecní spořitelně č. 20,348 částkou 677,84 Kč, z vkladu za rekvírované zvony č. 25,978 v obnosu 682,25 Kč, dále z nadace Anny Brožové – 846,26 Kč, a nakonec i ze jmění kaple ve výši 1468,65 Kč. Celkem tedy shromážděno 3675 Kč. Nepředvídatelné výlohy pak měly být hrazeny z běžných příjmů daných kostelů.

Zvon pro hlavní věž děkanského kostela měl vážit 310 kg, sanktusník 35 kg. Pro Vršíček pak 125 kg. V květnu roku 1926 byly zvony hotovy a Chrámové družstvo v Pelhřimově bylo požádáno o provedení odborné prohlídky a kolaudace. Provedl ji Jaroslav Dobrodinský.²⁰⁸ Cena za vyhotovení kolaudační zprávy činila 150 Kč. 10. června dorazily zvony do Rokycan a byly uloženy v obecním dvoře. Svěcení se mělo uskutečnit 27. června

²⁰⁸ 22. května 1926 vydal zprávu o stavu nových zvonů, která shrnovala následující: kolaudace byla provedena za přítomnosti zvonaře. Nebyly nalezeny žádné vady způsobené litím. Před vnitřními vadami chrání objednavatele záruka firmy. Povrch zvonů očištěn pouze pískem, bez škodlivého pilování. Nápis a ozdoby jsou správně a čistě odlity. Akustická zkouška u prvních dvou zvonů uspěla, malý zvonek byl o polovinu tónu nižší, tudíž nesplňoval smluvní podmínky. Lze jej používat samostatně jako umíráček nebo sanktusový (ne s ostatními zvony dohromady). Sám o sobě bez závad. Chemická analýza kovu nebyla na místě provedena.

v půl desáté dopoledne a vykonal jej Msgr. Antonín Wunsch. Městská rada v Rokycanech zapůjčila povoz a březové větvičky na výzdobu. Zvony a povoz ozdobily dámy z místní lidové organizace (p. Jelínková, Marie Řežná a slečna Bauerová). Mimo ozdoby květinové, byl ozdoben stuhami v papežských a národních barvách a prapory. Slečna Bauerová nechala vyrobit malé zvonečky, která se prodávaly jako upomínkové předměty. V předvečer svěcení byla pořádána v zadní místnosti hotelu Český Dvůr přednáška s promítáním na téma „Naše zvony“. Přednášejícím byl Antonín Šorm, účetní Moravskoslovenské banky z Prahy.²⁰⁹ V úvodu přednáška a před druhým dílem proběhla kulturní vložka (přednes básně a čtení úryvků).

Účastníci průvodu se shromáždily za plzeňskou branou, odkud byly zvony odvezeny na vyzdobeném vozu taženém dvěma páry koní. V čele průvodu za korouhvemi šla školní mládež, hoši a družičky, za nimi kmotra zvonů p. Josefina Jasserová. Dále šli muži, hudba²¹⁰ a místní duchovenstvo v čele s Msgr. Antonínem Wünschem. Následoval vůz se zvony a za ním ženy. Průvod se poprvé zastavil u sochy Panny Marie na náměstí, kde byl již očekáván zástupci státních úřadů, obce, vojska a reálného gymnázia. Zde proběhlo krátké kázání a mše. Před svěcením přednesla družička báseň o zvonech, při tom zapěl chrámový sbor. Po svěcení konány poklepy na zvony (světitel, kmotra, městští radové, administrátor).²¹¹ Následně se průvod vydal ke kostelu, odkud z věže zazněly fanfáry ze Smetanovy Libuše. Pak byly zvony vytaženy na věž a poprvé zvonil jeden nový zvon na památku padlým vojákům. Až při slavnostním Te Deum zazněly poprvé všechny zvony. Odpoledne byl odvezen jeden zvon na Vršíček, kde musel být vybourán větší otvor v klenbě pro vytažení zvonu. Po svěcení byl odpoledne v hotelu u Českého Dvora oběd.

Účet	Váha (kg)	cena za kg (Kč)	Cena (Kč)	celková cena (Kč)
Bronzový zvon	313	26	8 138	
Namontování staré armatury, náhrada korunního železa hákovitých šroubů,		2	626	

²⁰⁹ Skioptikon zapůjčil prof. Otto Ottis z fyzikálních sbírek.

²¹⁰ Kapela hrála „Bože cos ráčil před tisíci roky“.

²¹¹ Kmotra při poklepu pronesla modlitbu: „Zvoňte zvony na vše strany, svolávejte věrné křesťany k modlitbě a chvále Boží, jásejte tam, kde víra, burcujte tam, kde zmirá. Oroduj za nás svatá Boží Rodičko, sv. Josefe, sv. Anno, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.“ In: SOkA Rokycany. *Kronika fary Rokycany II. díl*, s. 231.

spojky				
Nové srdce			300	
Celkem				9 064
Bronzový zvon	35	26	910	
Nová armatura		4	140	
Celkem				1 050
Bronzový zvon	120	26	3 120	
Namontování staré armatury a náhrada korunního železa hákovitých šroubů a spojek		2	240	
Nové srdce			135	
Celkem				3 495
namontování				500
Dovozné za staré armatury				388
3 dřevěné obaly				95
Součet: 14 207,88 Kč				
2 % daň z obrátu: 284,16 Kč				
Celkový účet k úhradě: 14 492,04 Kč				

Tabulka zobrazující výdaje za jednotlivé položky spojené s novými zvony.²¹²

Po skončení druhé světové války byl v Praze Na Maninách objeven zvon sv. Michal.²¹³ 28. října 1945 byl slavnostně navrácen do Rokycan za účasti Msgr. Josefa Berana, zástupců úřadů, mládeže a veřejnosti. Byl vypraven průvod od obecního dvora, který přivítal před radnicí fanfárami. Slavnost byla zahájena proslovem předsedy MNV Zdeňka Blud'ovského²¹⁴ a Msgra. Josefa Berana.²¹⁵ Na závěr byla sloužená bohoslužba za svobodu vlasti.

Třetí zvon (sv. Barbora) do kostela získal po válce děkan Rýzner ze skladiště ve Stříbře (západočeské) a měl nahradit zrekvírovaný umíráček. Svěcení proběhlo v roce 1947.

²¹² SOKA Rokycany. *Kronika fary Rokycany II. díl*, s. 232.

²¹³ Děkanský úřad za asistence Místního národního výboru vyzvalo továrnu na nábojky (dnes podnik Kovohutě Rokycany), aby zajistilo odvoz. Jednání MNV, 16. 7. 1945.

²¹⁴ „Vracíme zvon, který měl být použit k vražedným účelům, jeho cenný kov měl pomoci k vítězství hákového kříže. Jsme vděční osudu, že dílo nebylo uskutečněno. Naše mysl se upíná zpět do dávno zašlých dob, kdy naši předkové roku 1612 památný tento zvon odevzdávali svému účelu. S jakým asi pocitem a ve zbožné pokoře naslouchali poprvé jeho kovovému hlasu. Po staletí byl zvěstovatelem šťastných i pochmurných dob, nechť nadále i nám připomíná úctu k minulosti, nechť na věčnost svým hlasem připomíná nám i budoucím věrnost k národu a lásku k bližnímu.“ In: SOKA Rokycany. *Kronika města Rokycany 1938–1947 V. díl*, s. 158.

²¹⁵ „Znovuvzkříšení tohoto vítězného zvonu, který byl nacisty odsouzen k smrti, stává se nezapomenutelným mezníkem v dějinách města. Jeho kovové srdce bude Vám vyprávěti mnoho poučného a z jeho hlasu vycítíte lásku k bližnímu, abyste otevřeli svá srdce strádajícím.“

Dále byl 26. října 1669 zavěšen sv. Josef. V současnosti se tedy ve věži kostela nachází čtyři zvony.

23. března 2006 byla dokončena oprava pohonného mechanismu zvonů, který trpěl častými poruchami. Odbíjení zvonů taktéž porušovalo stabilitu zdiva a nebylo tedy pravidelně vyzváněno. Pořízení nového mechanismu vyšlo na 285 000 Kč.²¹⁶ V současnosti je odbíjení zvonů pravidelné: v šest hodin ráno a večer vyzvání sv. Josef, v poledne sv. Josef a Václav, v neděli před mší a o církevních svátcích sv. Josef, Václav a Michal. Zvonek sv. Barbory slouží jako umíráček.²¹⁷

1	kostel Panny Marie Sněžné	1612

Zvon Michael od Martina Hillgera. Koruna šestiramenná. Při horním okraji dvouřádkový nápis latinský (kvadrátní kapitála), zdola pás akantových listů. Na plášti reliéf boje archanděla Michaela stínajícího genia Zla ležícího na zemi, nad ním S. MICHAEL. Z druhé strany zvonařova značka (v medailonu stojící medvěd, okolo okraje nápis MARTIN · HILLGER · ME · FECIT 1612). Původně zvon pocházel ze zrušeného kostela sv. Michaela v Praze. Za první světové války zachován. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C. Rekvírován. 28. října 1945 navrácen. Veden jako kulturní památka (poř. č. 148). Zachován.

Průměr: 121 cm, výška: 90 cm, váha: 1000 kg, ladění: E, materiál: zvonovina

*VERBUM DOMINI MANET IN AETERNUM · ANNO DOMINI MDCXII*²¹⁸

²¹⁶ Jako sponzorský dar jej uhradila firma INTERCORA z Plzně.

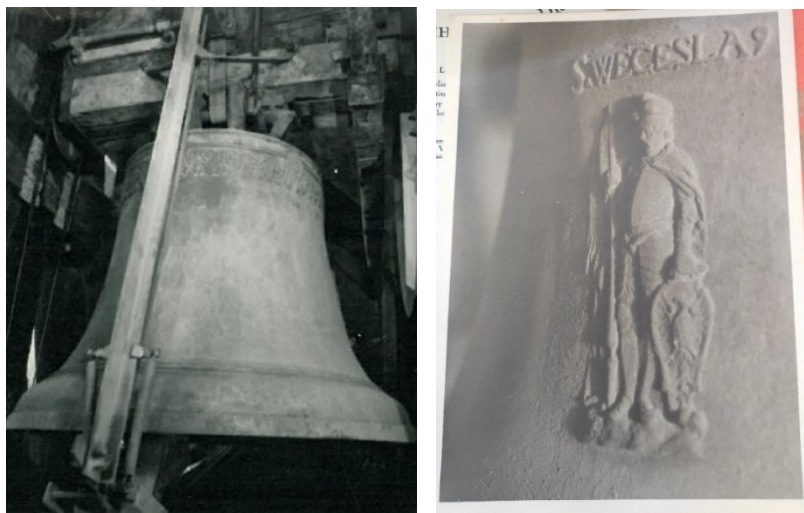
²¹⁷ Město Rokycany.

²¹⁸ ANM, G – Eichlerova topografická sbírka, Plzeňsko.

Zvon Václav od Martina Hillgera. Koruna šestiramenná. Při horním okraji kolkolem kapitální latinský nápis (kvadrátní kapitála), zdola pás akantových listů. Na plášti reliéf sv. Václava s praporce a štítem, nad ním S. WENCESLAS. Z druhé strany zvonařova značka (v medailonu stojící medvěd). Při dolním okraji dvě jednoduché linky. Původně zvon pocházel ze zrušeného kostela sv. Michaela v Praze. Za první světové války zachován. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 149). Zachován.

Průměr: 59 cm, výška: 75 cm, ladění: Gis, materiál: zvonovina

*SIC TRANSIT GLORIA MVNDI ANNO DOMINI MD · CXII*²¹⁹

Zvon sv. Barbory od neznámého autora. Koruna šestiramenná. Při horním okraji mezi linkami sevřený nápis s datací (MDCXIV). Na plášti znak. Při dolním okraji jedna linka. Zachován.

SANCTA BARBARA ORA PRO NOBIS . M . D . C . XIV

²¹⁹ ANM, G – Eichlerova topografická sbírka, Plzeňsko.

4

kostel Panny Marie Sněžné

?

Zvon sv. Josef od neznámého autora. Koruna talířovitá. Při horním okraji majuskulní nápis. Plášť hladký. Na dolním okraji nápis sevřený mezi linkami. Zavěšen roku 1969. Zachován.

SVATÝ + JOSEFE + ...ATOU +

5, 6, 7, 8	kostel Panny Marie Sněžné	?
Čtyři zvony od neznámého autora. Existovaly již k roku 1660. Později zanikly při požáru r. 1784. ²²⁰		
9	kostel Panny Marie Sněžné	1669
Zvon sv. Josefa od neznámého autora. Do roku 1700 se nacházel v kostele. ²²¹ Pravděpodobně zanikl při požáru roku 1784.		
10	kostel Panny Marie Sněžné	1752
Zvon sv. Trojice od Jana Dietricha z Prahy. Při horním okraji ornamentální pás, zdola erb Rokycan. Na plášti reliéf Nejsvětější Trojice, sv. Petra a sv. Floriána. Dále nápis. Na věnci jméno zvonáře. Pukl za děkana Šebestiána Tomandla. Přelit roku 1884.		
Průměr: 66 cm, váha: 160 kg, ladění: E		
<i>Tento zwon przelitey gest leta Panie 1752 za Welebneho Pana Diekana Sebastiana Tomandla a Panuw Aurzidnikuw P. Jana Krafta a P. Jana Wiktorina Korrena²²²</i>		
<i>Od Jana Ditricha zvonáře královského nového města v Pražského</i>		
11	kostel Panny Marie Sněžné	1771
Umíráček. Po první světové válce provizorně zavěšen do sanktusové vížky z radnice. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.		
Průměr: 30 cm, výška: 25 cm		
12	kostel Panny Marie Sněžné	1824
Zvonek (starý umíráček) od neznámého autora. Původně se mohlo jednat o zvonek z kostela Nejsvětější Trojice (Rokycany) přenesený v roce 1887. 20. září 1916 rekvírován.		
Váha: 31 kg		
13	kostel Panny Marie Sněžné	1884

²²⁰ NA, APA, Farářské relace 1677, B 13/4B, Rokycany. Dále také HOFMAN, Karel. *Kostel Panny Marie Sněžné v Rokycanech*, Rokycany 1991, s. 15.

²²¹ NA, APA, Farářské relace 1700, B 13/10, Rokycany.

²²² Tamtéž.

Zvon sv. Trojice od Alberta Samassy z Lublaně. Koruna hvězdicová. Při horním okraji stylizující pás vinné révy s girlandami. Plášť zdobí reliéf Nejsvětější Trojice. Na dolním okraji nápis. 20. září 1916 rekvírován.

Průměr: 80 cm, výška: 60 cm, váha: 295 kg, ladění: H₁, materiál: zvonovina

N 1359–1884

ALBERT SAMASSA C. KR. DVORNÍ ZVONAR V LUBLJANI

PRO DĚKANSKÝ KOSTEL BLAHOSLAVENÉ PANNY MARIE SNĚŽNÉ V ROKYCANECH

14	kostel Panny Marie Sněžné	1889

Zvon v sanktusová vížce od neznámého autora. Na plášti reliéf sv. Jana Nepomuckého. 20. září 1916 rekvírován.

Váha: 16,5 kg

15	kostel Panny Marie Sněžné	1889

Zvonek od Roberta Pernera z Plzně. Na plášti reliéf sv. Václava. 20. září 1916 rekvírován.

Váha: 39 kg

16	kostel Panny Marie Sněžné	1926

Zvon sv. Josef od firmy Richard Herold z Chomutova. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 81 cm, výška: 60 cm, váha: 315 kg, ladění: h¹

Svatý Josefe, buď strážcem víry našeho města. LP 1926 za zvon ve světové válce zničený

17	kostel Panny Marie Sněžné	1926

Zvonek (sanktusový) sv. Anny od firmy Richard Herold z Chomutova. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 38 cm, výška: 25 cm, váha: 35 kg, ladění: h²

LP 1926

19. 2. Hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice

Kostel byl vystavěn novoutrakvisty v roce 1609, do svého vlastnictví jej katolická církev získala roku 1624. Během 18. století byly provedeny barokní přestavby, při kterých byla přistavěna sakristie a oratoř. V roce 1802 byla přistavěna malá věžička, kterou vyvýšily o sedmdesát let později. Stavba je jednolodní s polygonálně zakončeným presbytářem.²²³ V roce 2003 byl na Svátek sv. Trojice vysvěcen jako pravoslavný chrám Svaté Trojice.

1 a 2	kostel Nejsvětější Trojice	?

Dva střední zvony od neznámého autora. Do roku 1700 se nacházely v kostele.²²⁴ Zanikly.

3	kostel Nejsvětější Trojice	1733

Zvon sv. Jan Nepomucký od Silvia Grenze z Lince. Při horním okraji německý nápis sevřený mezi linkami. Plášť zdobí na jedné straně reliéf sv. Jana Nepomuckého, na druhé sv. Florián a znak s letopočtem (FE AP VVG 1733). Přelit roku 1884.

Váha: 68 kg

Silvius Grenz Goss: Mich: in Linz Anno 1733

4	kostel Nejsvětější Trojice	1758

Zvon od Josefa Pernera z Plzně. Při horním okraji kolkolem dvouřádkový nápis sevřený mezi linkami, zdola ornamentální pás. Plášť zdobí reliéf sv. Mikuláše. Stav nezjištěn.

Ladění: A₃

... FRVCTVS ... / ... PILSEN AO: 1758

5	kostel Nejsvětější Trojice	1884

Zvonek od Alberta Samassy z Lublaně. Na plášti opatřen letopočtem 1884, továrním číslem 1359/a, jménem zvonaře a reliéfem sv. Jana Nepomuckého. Ulit jako náhrada za puklý zvon sv. Jana z roku 1733. Stav nezjištěn.

Průměr: 38 cm, výška: 28 cm, váha: 36 kg, ladění: D₄, materiál: zvonovina

²²³ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 232.

²²⁴ NA, APA, Farářské relace 1700, B 13/10, Rokycany.

6	kostel Nejsvětější Trojice	1888

Zvon Nejsvětější Trojice od firmy Juránek & Perner z Plzně. Při horním okraji ornamentální pás vinných listů stylizovaných do spirály. Plášť zdobí reliéf Nejsvětější Trojice, pod ním text. 20. září 1916 rekvírován.

Váha: 78 kg

POŘÍZEN PRO HŘBITOVNÍ KAPLI NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE BOŽÍ V ROKYCANECH LETA PÁNĚ 1888

LITÝ OD JURÁNKA A PERNERA V PLZNI

7	kostel Nejsvětější Trojice	1888

Zvonek sv. Václava od firmy Juránek & Perner z Plzně. Plášť zdobí reliéf sv. Václava, pod ním text. 20. září 1916 rekvírován.

Průměr: 20 cm, výška: 20 cm, váha: 29,5 kg

8	kostel Nejsvětější Trojice	1947

Zvon od neznámého autora. Stav nezjištěn.

20. SKOŘICE

20. 1. Farní kostel sv. Václava

Ve věži kostela se do roku 1914 nalézaly tři zvony (1546, 1715, 1737). Během první světové války byl jeden z nich (1715) zabrán pro válečné účely. V únoru 1939 vznikl v kostele požár, který zapříčinil, že celá věž (schodiště, zvonová stolice, krov) a šindelová střecha shořely. Oheň způsobily děti hrající si poblíž věže. I přes zásah několika hasičských sborů se věž zřítla a oba zbývající zvony se roztavily. Následujícího roku za finanční podpory MUDr. Jana Mulače²²⁵ byl kostel opraven. Pořízeny byly nové oltáře a první zvon sv. Václav. Další dva zvony darovali kostelu vlastník mirošovského velkostatku Ladislav Feierabend²²⁶ a

²²⁵ MUDr. Jan Mulač (1891–1951), porodník, chirurg a majitel Mulačova sanatoria v Plzni.

²²⁶ Ladislav Karel Feierabend (1891–1969) byl český a později československý národohospodář, družstevník, ředitel Kooperativy a předseda Československé obilní společnosti. Po uzavření Mnichovské dohody se stává ministrem zemědělství.

rodina Krátkých ze Štítova s přispěním občanů ze Skořic, Kolvína, Padrtě, Trokavce, Štítova, Vísek, Přední Záběhlé a Myti. Opravy byly dokončeny a zvony vysvěceny ještě v témže roce.²²⁷

Během druhé světové války byla zdejší farnost zrušena a dva větší zvony zrekvírovány. Menší zvon Terezička (pojmenovaný po p. Krátké) byl obyvateli narychlo přemístěn rodinou Ludínových do zámecké věže v Mirošově. Během okupace byl kostel poničen požárem, ovšem opět za finančního přispění MUDr. Mulače, zrenovován a 28. září 1945 znovu otevřen. Zvony se v něm však nenacházely žádné. Až v roce 2000 nechala obec ulít dva nové zvony u firmy R. Manoušek v Praze – Zbraslavi, které stály cca 290 000 Kč. Svěcení proběhlo 23. září 2000.²²⁸

1	kostel sv. Václava	1546

Zvon od neznámého autora. Při horním okraji dvouřádkový nápis (latinský/český), pod ním ornamentální vlys. Plášť bez zdobení. Zničen při požáru roku 1939.

Průměr: 83 cm, výška: 68 cm

*§ O SANCTE § WENCESLÆ § ORATE § PRO NOBIS § DEVM § MARIA § MATER §
GRACIA § M.*

*§ MAREK § MATVS § IAN § LVCASS § SSTIRZI § EWANGELISTI § MASS § PROCZ § GE §
ZAMITAS²²⁹ § 1 § 5 § 46*

2	kostel sv. Václava	1715

Zvon od Jana Pernera z Plzně. Při horním okraji kolkolem dvouřádkový nápis sevřený mezi linkami, pod ním vlys barokních ornamentů. Na plášti reliéf polopostav sv. Václava a sv. Ludmily, zdola reliéfní okřídlené hlavičky andělů. Z druhé strany pláště reliéf Ukřižovaného Krista. Na straně nápis křídou: Skořice, rekviziční číslo 689. Rekvírován za první světové války.

Průměr: 82 cm, výška: 56 cm

+ ECCE CRVCEM DOMINE FVGITE PARTES ATFERSAE

+ IOHANNES PERNER GOS MICH IN PILSEN 1715

²²⁷ <https://www.skorice.cz/obec/o-obci/> Citováno: 8. 7. 2023. [aktualizováno: 7. 7. 2023].

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ V prvním řádku (latinském) jsou jména v trochu netradičním pořadí. V druhé (české) části je ve spojení se čtyřmi evangelisty „PROCZ GE ZAMITAS.“ Mohlo se jednat o reakci na církevní dění kolem roku 1546 v Čechách.

3	kostel sv. Václava	1737

Sanktusový zvonek od neznámého autora. Při horním okraji latinský nápis, zdola vlys s okřídlenými hlavičkami andělů. Na plášti reliéf sv. Petra a Pavla, dále Zvěstování Panny Marie. Zničen při požáru roku 1939.

Průměr: 32 cm, výška: 27 cm

AVE MARIA GRACIA PLENA DOMINVS TECVM 1737

4	kostel sv. Václava	1939

Zvon sv. Václav od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Pořízen nákladem MUDr. Jana Mulače. Rekvírován roku 1942, kategorie A.

Váha: 420 kg

5	kostel sv. Václava	1939

Zvon sv. Jan od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Pořízen nákladem mirošovského velkostatkáře Ladislava Feierabenda. Rekvírován roku 1942, kategorie A.

Váha: 350 kg

6	kostel sv. Václava	1939

Zvon Terezička od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Věnovala kostelu rodina Krátkých ze Štítova a občané. Přesunut po dobu druhé světové války na zámeckou věž v Mirošově.

Váha: 100 kg

7	kostel sv. Václava	2000

Zvon od Rudolfa Manouška z Prahy. Ulit nákladem obce a sponzorů. Koruna talířovitá. Při horním okraji ornamentální pás uprostřed dělený letopočtem (L. P. 2000), z druhé strany SVATÝ VÁCLAVE ORODUJ ZA NÁS. Na plášti znak města Skořice s nadpisem SKOŘICE. Na dolním okraji ULIL MANOUŠEK zvonářův znak (zvonek, pod ním klíč a květ) PRAHA – ZBRASLAV. Věncem zdobí tři linky.

8

kostel sv. Václava

2000

Zvon od Rudolfa Manouška z Prahy. Ulit nákladem obce a sponzorů. Koruna talířovitá. Při horním okraji ornamentální pás uprostřed dělený letopočtem (L. P. 2000), z druhé strany SVATÝ JAN NEPOMUCKÝ. Na plášti znak města Skořice s nadpisem SKOŘICE. Na dolním okraji ULIL MANOUŠEK zvonařův znak (zvonek, pod ním klíč a květ) PRAHA – ZBRASLAV. Věncem zdobí tři linky.

21. STRAŠICE

21. 1. Farní kostel sv. Vavřince

Gotický kostel pochází z poloviny 14. století a je obklopen hřbitovem. Opravy proběhly v roce 1637, barokní úpravy pak v polovině 18. století. V této době byl kostel rozšířen. Jde tedy o jednolodní obdélnou stavbu s bočními kaplemi a trojboce uzavřeným presbytářem. Na západní straně přiléhá ke kostelu hranolová věž. V roce 1940 byly v interiérech objeveny malby pašijového cyklu z konce 14. století.²³⁰

1	kostel sv. Vavřince	?

Gotický zvon od neznámého autora. Při horním okraji mezi linkami latinský nápis vyvedený gotickou minuskulou dělený liliemi. Na plášti z obou stran stojící reliéfy dvou světců (biskupů) v gotických kaplích (7,3 cm vysoké poutní odznaky, jeden sv. Wolfganga). Zanikl.

Průměr: 55 cm, výška: 45 cm

ave x maria x gracia x plena x domynvs x tecvm x bene

2	kostel sv. Vavřince	1527

Zvon od neznámého autora. Pukl 6. dubna 1710.

3	kostel sv. Vavřince	1. čtvrtina 16. století

Zvon od neznámého autora (snad západočeská dílna). Koruna šestiramenná. Při horním okraji latinský nápis gotickou minuskulou sevřený mezi linkami, z hora zubořez, zdola akantový ornament. Plášť hladký. Na věnci jedna jednoduchá linka. Původně v klášterním kostele Zvěstování Panně Marii a Čtrnácti sv. pomocníků v Kadani (okr. Chomutov). Za druhé světové války rekvírován (č. 20/8/412 C). Navrácen. Veden jako kulturní památka.²³¹

Průměr: 63 cm, výška: 70 cm

✿ *omnes + sancti · dei · in · tercedite [?] · pronobis · ad · dominvm*²³² · *ihesvm* ✿

²³⁰ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 439–440.

²³¹ LUNGA, Radek – ROHÁČEK, Jiří. *Umlčené hlasy: rekviziční dokumentace zvonů českého, moravského a slezského pohraničí z let 1942-1943, Zum Schweigen gebrachte Stimmen : Requisitionsdokumentation der Glocken der böhmischen, mährischen und schlesischen Grenzgebiete aus den Jahren 1942–1943*. Praha 2021. In: *Epigraphica & sepulcralia. Monographica*, 4. S. 686.

²³² Slovo dominum poškozeno.

4	kostel sv. Vavřince	1650

Zvon od neznámého autora. Při horním okraji ornamentální akantový pás, pod ním prázdný nápisový pás. Dále pás s latinským nápisem (kapitála) sevřený mezi linkami, zdola prázdný pás následovaný akantovým ornamentálním pásem. Ulit nákladem Adama Laka, Georga Welflika a Matese Welfla. Plášť zdobí písmena IHS umístěná v ozdobném věnci. Při dolním okraji tři jednoduché linky. Původně se jednalo o zvon ze hřbitovního kostela sv. Petra a Pavla ve Vískách (okr. Karlovy Vary), který roku 1973 zanikl při požáru. Roku 1942 rekvírován (č. 20/8/97 C), 1946 navrácen. Veden jako kulturní památka (poř. č. 233).²³³

Průměr: 54 cm, výška: 50 cm, váha: 113 kg

ADAM LAK + GEORG WELFLIK + MATES WELFL · MDCL.

²³³ LUNGA, Radek – ROHÁČEK, Jiří. *Umlčené hlasy: rekviziční dokumentace zvonů českého, moravského a slezského pohraničí z let 1942-1943, Zum Schweigen gebrachte Stimmen : Requisitionsdokumentation der Glocken der böhmischen, mährischen und schlesischen Grenzgebiete aus den Jahren 1942–1943*. Praha 2021. In: *Epigraphica & sepulcralia. Monographica*, 4. S. 616.

5	kostel sv. Vavřince	1710

Zvon od Jana Michaela France Winhofera z Poříčí. Ulit jako náhrada za puklý zvon z roku 1527. Ramena koruny zdobí hlavičky andělů. Při horním okraji nápis sevřený mezi dvoulinkami, zdola vlys svislých akantových listů. Na plášti reliéfy sv. Vavřince s nápisem S. LAVRENTIVS a Madony ve svatozáři s nápisem MARIA. Dále se na plášti nachází nápis udávající důvody přelítí a otisky listů. Rekvírován roku 1917.

Průměr: 79 cm, výška: 57 cm

GOSS MICH IOHANN MICHAEL FRANTZ WINHOFER IN PORITSCHEN 1710

FVSA . 1527 . RVPTA DOMINICA PASSIONIS 6ta aprilis 1710 EODEM

ANNO REFVSA PRO S. LAVRENTIO IN . STRASSIC

6	kostel sv. Vavřince	1779

Zvon od Jana Jiřího Kühnera z Prahy. Při horním okraji pás akantů. Na plášti reliéf sv. Anežky a sv. Pavla. Dolní okraj nese nápis s iniciálami zvonáře. Rekvírován roku 1917.

I. G. K. 1779

7	kostel sv. Vavřince	?

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji dvě jednoduché linky, zdola ornamentální pás se slunečnicemi, květinami a girlandovými závěsy. Plášť zdobí reliéf sv. Vavřince, z druhé strany sv. Trojice. Nad věncem tři hladké linky. Během první světové války zachován. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie B.²³⁴

Průměr: 32 cm, výška: 33 cm, váha: cca 30 kg

8	kostel sv. Vavřince	?

Umíráček od neznámého autora. Nepřístupný v sanktusová vížce. Za první světové války zachován pro nepřístupnost. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie C.

9	kostel sv. Vavřince	1923

Zvon František od Arnošta Diepolda z Prahy. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 56 cm, výška: 40 cm, váha: 100 kg

10	kostel sv. Vavřince	20. léta 20. století

Zvon Emil od firmy Richard Herold v Chomutově. Ulit nákladem p. Modra. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 75 cm, výška: 70 cm, váha: 270 kg

11	kostel sv. Vavřince	20. léta 20. století

Zvon Vavřinec od firmy Richard Herold v Chomutově. Ulit nákladem horníků ze Strašic. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 50 cm, výška: 50 cm, váha: 84 kg

²³⁴ Uložen na faře, vyřazen předchozím farářem roku 1937, neboť neladil s nově pořízenými zvony.

22. STUPNO

22. 1. Farní kostel sv. Vavřince

Současný kostel byl postaven v letech 1880–1882 na místě staršího chrámu (1352), který v roce 1854 vyhořel. Nový projekt vytvořil inženýr Karel Scheiner.²³⁵

18. září 1916 byly sejmuty z farního kostela dva zvony. Malý umíráček a velký zvon, který nemohl být pro svou velikost sňat celý, proto byl na věži rozbit. V sedmi kusech byl následně snesen dolů. Za tyto odebrané zvony bylo vojenským velitelstvím v Praze zapláceno celkem 840 K, tyto peníze byly uloženy na vkladní knížku do Živnostenské banky v Plzni.²³⁶

2. dubna 1939 byly pořízeny tři nové zvony nákladem cca 23 000 K. Zvony zasvětil vikář rokycanský Ignác Zahradník za asistence plánského faráře Vaněčka, který byl slavnostním kazatelem, katechety radnického, administrátora hřešihlavského a místních duchovních. Kmotrou zvonů byla paní hraběnka ze Šternberku, již provázela pan manžel a dcera. Hostí doplňoval patronátní komisař Šimon Šedivec ze Štěpánky, ředitel dolů Ing. Hynek Hromádka s manželkou, řada družiček a velký počet občanů. Zvony dodala firma Rudolf Perner z Českých Budějovic k úplné spokojenosti. „*I pan montér slévárny zaslouží pochvaly, řídil obezřetně práci a během 2 hodin měl zvony úplně umístěny. Výtah zařízení zapůjčilo ředitelství šternbergských dolů, práce tesařské a výtah obstarala firma Rudolf Vorel ze Stupna. Auta, povozy a materiál obstarali Dr. Zeithaml, paní Anna Holá, rolnice a odborný uč. Alois Říha. Pan uč. Karel Kupka, ředitel místní Kampeličky, obstaral nezištně sbírku darů, z nichž značnou částku věnoval pan hrabě, a i několik osadníků.*“²³⁷ První oficiální zvonění bylo za padlé ve světové válce z osady. Kol.6. hod. večerní doplněné modlitbou přítomných s přáním lehkého odpočinku.

27. března 1942 byly sňaty z věže kostela tři zvony, které byly pořízeny v roce 1939. Zásluhou zdejšího faráře pana konsistor. rady Jana Maška byla pořízena nahrávka těchto zvonů na památku.

1	kostel sv. Vavřince	1484

Zvon Marie od neznámého autora. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji latinský nápis vyvedeným gotickou minuskulou sevřený mezi dvoulinkami. Sloužil k bohoslužbám. Za první světové války zachován pro svou památnost. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 187). Zachován.

Průměr: 68 cm, výška: 56 cm, váha: 180 kg, ladění: fis, materiál: zvonovina

²³⁵ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 460.

²³⁶ SOKA Rokycany. *Kronika fary Stupno 1836–1966*, s. 57.

²³⁷ SOKA Rokycany. *Kronika obce Stupno 1939–1953 II. díl*, s. 11–12.

v anno + domyni x myllezimo 🛎 cccco x octvagezimo + qwarto 🛎 yste x campana + fvzvs x est

2	kostel sv. Vavřince	?

Zvon od neznámého autora. Pukl při požáru roku 1854.

3	kostel sv. Vavřince	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako umíráček. Rekvírován 18. září 1916.

Váha: 20 kg

4	kostel sv. Vavřince	1860

Zvon od Karla Bellmanna z Prahy. Ulit nákladem potomků Johanna Davida von Starcka (1770–1841). Rekvírován za první světové války.

Váha: 190 kg

Nach dem Brande am 19. April Anno 1854 haben die Bergwerks- und Fabriks-Besitzer Johann David von Starck'schen Erben diese Glocke umgiessen lassen Anno 1860. Gegossen in Prag von Karl Bellmann, k. k. Hofglockengiesser

5	kostel sv. Vavřince	1938

Zvon Vavřinec od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Na plášti nese věnování na památku výročí 1918–1938. Sloužil k bohoslužbám. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 95 cm, váha: 500 kg, ladění: A

6	kostel sv. Vavřince	1938

Zvon Jan Nepomucký od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. K výročí smrti Kašpara hraběte ze Šternberku 1838–1938. Sloužil k bohoslužbám. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 75 cm, váha: 250 kg, ladění: cis

7	kostel sv. Vavřince	1938

Zvon Václav od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. K 30. letému výročí působení Jana Maška, faráře ve Stupně 1909–1939. Sloužil jako umíráček. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 47 cm, váha: 60 kg, ladění: a

23. ÚJEZD U SVATÉHO KŘÍŽE

23. 1. Kostel Nalezení sv. Kříže

Kostel a fara je zmiňována již k roku 1352, později zaniká v husitských válkách. Se stavbou nového barokního kostela se začalo v roce 1777 a dokončen byl roku 1779. Interiéry však pochází z mladšího období, a to z počátku 20. století. Půdorys stavby je obdélný s pětiboce uzavřeným presbytářem, západní průčelí s hranolovou věží.²³⁸

²³⁸ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 137–138.

Zvon od Petra Pavla Pernera z Plzně. Koruna šestiramenná, ucha hladká. Při horním okraji několik jednoduchých linek, zdola pás slunečnicových festonů. Na plášti z jedné strany reliéf Kalvárie, Petra a Pavla, z druhé sv. Vavřinec s roštem a zvonářův znak (v příčném břevnu PPP) s letopočtem 1797. Kolem znaku akantové rozviliny. Při dolním okraji čtyři linky. Za první světové války ponechán. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie C. Veden jako kulturní památka (poř. č. 197). Zachován.

Průměr: 58 cm, výška: 47 cm, materiál: zvonovina

24. VOLDUCHY

24. 1. Filiální kostel sv. Bartoloměje

V roce 1817 vyhořel kostel, zvony se rozlily. Patronátní úřad ve Zbirohu chtěl kostel zrušit, ale přičiněním rokycanského vikáře Ondřeje Poláka a faráře oseckého Kajetána Šťastného nařídil císař František I. obnovení vyhořelého kostela na náklad zeměpanský. Se stavbou se započalo v roce 1820. Nové zvony byly posvěceny rokycanským farářem Andrem Pollákem 13. prosince 1821.²³⁹

Při kostele vykonával funkci zvoníka (1851–1871) a kostelníka učitel Václav Holeš s dcerami. Při významnějších událostech vypomáhal osecký kostelník.²⁴⁰ Do roku 1890 byl zvoníkem Kašpar Budín. Po jeho smrti převzal kostelnictví Václav Bendka, krejčí čp. 117. 1. ledna 1922 chtěl z funkce vystoupit pro stáří a špatnou chůzi. Poněvadž tuto málo placenou funkci nechtěl nikdo jiný vykonávat, dělal dále kostelníka, ale nezvonil. Roční jeho příjem vedle štoly činil: za čištění kostela 16 K 80 h, na košťata 1 K, na hadry 1 K, od tahání měchů 2 K 40 h, od praní prádla 2 K 10 h, za dvě fundáční mše 3 K 20 h. Za zvonění klekání nedostával kostelník žádného platu, ačkoliv se ho několikrát u obecního zastupitelstva vouldušského domáhal. V roce 1923 byla učiněna sbírka v obci, a vybrané peníze předané rodině Fošnově čp. 21, aby zvonili poledne a klekání.

10. prosince 1915 byl v obci rekvírován zvon Bartoloměj ve váze 360 kg. 26. března 1926 byl přivezen a vysvěcen nový zvon Bartoloměj od firmy R. Manoušek a spol. v Brně. Největší částkou na něj přispěla Rodina Josefa Gottfrieda, která se z Volduch (čp. 80) před časem vystěhovala do Ameriky. Zaslali obnos 8 326 Kč. Nový zvon vážil 260 kg a stál cca 6 760 Kč. Obřad svěcení provedli farář Háka z Dejšiny a Osecký farář O. Hodač. Vytažení a zavěšení zvonů ve věži provedli dělníci ze stavební firmy Žour v Rokycanech. Zvoní se pravidelně poledne a večerní klekání.²⁴¹

1	kostel sv. Bartoloměje	1585

Gotický zvon od neznámého autora ulitý v Plzni. Koruna šestiramenná, ucha zdobená obličejí. Při horním okraji nápis gotickou minuskulou s chronogramem. Na plášti reliéf sv. Bartoloměje z jedné strany, z druhé ozdobná kartuše s Madonou a Ježíškem. Veden jako kulturní památka (poř. č. 202). Do kostela převezen z Hracholusk. Zachován.

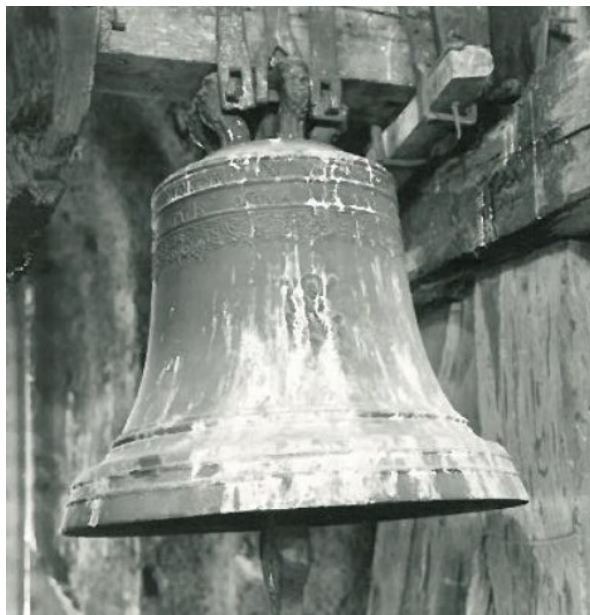
²³⁹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Volduchy 1922–1927 I. díl*, s. 227.

²⁴⁰ SOKA Rokycany. *Kronika obce Volduchy 1922–1927 I. díl*, s. 235, 239.

²⁴¹ Poledne zvonil Matěj Broj čp. 56 a večerní klekání student Jaroslav Aubrecht čp. 83. In: SOKA Rokycany. *Kronika obce Volduchy 1924–1949 II. díl*, s. 34.

.... *EX VOTO ...B. VIRGINI MARIAE*

....*ETATIS OCTVA GINTA QVINTA ... DVZIN PATRIA PILSNENSIS*

2	kostel sv. Bartoloměje	?

Střední zvon od neznámého autora. Roku 1817 rozlit při požáru.²⁴²

3	kostel sv. Bartoloměje	?

Menší zvon od neznámého autora. Roku 1817 rozlit při požáru.

4	kostel sv. Bartoloměje	1821

Zvon Bartoloměj od neznámého autora. Při bouřce 10. dubna roku 1830 do zvonu uhodil blesk a ten pukl. Přelit r. 1835.

5	kostel sv. Bartoloměje	1821

Zvon umíráček od neznámého autora. Pukl r. 1895. Přelit roku 1897.

6	kostel sv. Bartoloměje	1835

Zvon Bartoloměj od Václava Pernera v Plzni. Ulit jako náhrada za zvon zničený roku 1830. Ucha koruny zdobená nosatými obličejí. Při horním okraji prázdný nápisový pás. Plášť zdobí nápis. 10. prosince 1915 rekvírován.

Průměr: 80 cm, váha: 360 kg, ladění:²⁴³

²⁴² NA, APA, Farářské relace 1677, B 13/4B, Volduchy.

*DNES WOLDUCHSKY OBYWATELE USLYSSITELY SKRZE ME HLAS PANE NECHTEGTE
ZATWRZOWAT SRDCE WASSE ROKU 1835*

WENZEL PERNER IN PILSEN

7	kostel sv. Bartoloměje	1897

Zvon Maria od Arnošta Diepolta z Prahy. Na plášti reliéf Panny Marie Pomocné, pod ním nápis. Za první světové války zachován. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 63 cm, výška: 53 cm

Slit roku 1821, přelil Arnošt Diepolt, zvonář v Praze 1897

Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší

8	kostel sv. Bartoloměje	1926

Zvon od firmy Rudolf Manoušek a spol. z Brna. Ulit nákladem rodiny Gottfriedovi. Sloužil k bohoslužbám. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 72 cm, výška: 56 cm, váha: 260 kg

R. Manoušek a spol. Brno. L. P. 1926

Bartoloměj

Zvon tento koupila rodina Gottfriedova

25. ZAJEČOV – NOVÁ VES

25. 1. Augustiniánský klášterní a farní kostel u sv. Dobrotivé

Klášter Zvěstování Panny Marie s kostelem byl založen v roce 1263 Oldřichem Zajícem z Valdeka. K dokončení stavby došlo pravděpodobně až ve 14. století. Tehdy zde již stál kostel Zvěstování Panny Marie. Roku 1327 klášter získal ostatky sv. Benigny (Dobrotivé) a byl přejmenován na klášter svaté Dobrotivé. Během husitských válek došlo k jeho vypálení. K obnovám se přistoupilo až roku 1469. Dalšímu úpadku čelil roku 1552, obnovy tentokrát proběhly pomalu, a to až v roce 1641. Novou vlnu rozkvětu lze zaznamenat po roce 1676, kdy

²⁴³ „Mohutný a krásný hlas, nebylo mu v širokém okolí rovného.“ In: SOKA Rokycany. *Kronika obecné školy Volduchy 1910–1932*, s. 33. Fond OŠ Volduchy č. 310.

dochází k barokním přestavbám podle návrhu italského stavitele Dominika Canevaleho a jeho syna Ant. Canevale. Celek byl revitalizován v roce 1886.²⁴⁴

Klášter byl zrušen roku 1950 v součinnosti s výkonem Akce K. Řeholníci byli přesunuti do pracovních táborů a na jejich místě se ustanovil 52. pomocný technický prapor, za jehož přítomnosti upadl areál do špatného technického stavu. Po roce 1990 byl klášter navrácen do správy augustiniánům.²⁴⁵

1	kostel u sv. Dobrotivé	1654

Zvon od Jana Priqueye z Klatov. Při horním okraji nápis, zdola ornamentální pás s girlandami. Plášť zdobí elipsovité medaile s opisem IONNES PRIQVEY a reliéf krucifixu. Z druhé strany reliéf Panny Marie s Ježíškem v oblacích. Při dolním okraji nápis.

Průměr: 58 cm, výška: 46 cm

GEORGIVS ADALBERTUS HAVSERIVS G. C. M. PISARZ SIROTCZI

2	kostel u sv. Dobrotivé	1730

Zvon od Jakuba Konráda Döhnera. Při horním okraji nápis, zdola rostlinný ornamentální pás. Plášť zdobí kartuše znázorňující stigmatizaci sv. Františka, z druhé strany kartuše, v níž je Kříž s bolestnou Pannou Marií a očištěm. Dále vyryto: Sub Guardiano Jo . Guil . Hogan . . . A. 1740. Rekvírován za první světové války.

Průměr: 78 cm, výška: 61 cm

GOS MICH IACOB CONRAT DOHNER ANNO 1730

3	kostel u sv. Dobrotivé	1764

Zvon od Víta Dietricha z Prahy. Při horním okraji bohatý barokní ornamentální pás. Na plášti nápis udávající, že zvon je zasvěcen sv. Bonaventurovi a Petru z Alkantary a věnován památce irskému kvardiánovi²⁴⁶ Bonaventurovi O'Brienovi. Z druhé strany reliéfy tří světců, pod nimi barokní kartuše s nápisem udávajícím autora.

Průměr: 61,5 cm, výška: 48 cm

HÆC CAMPANA S. PATRITIO HIBERNIAE APOSTOLO ET SS. BONAVENTVRAE ET PETRO DE ALCANTARA SERAPHICAE FAMILIAE ALVMNIS ET PATRONIS DICATA

²⁴⁴ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 327–329.

²⁴⁵ ŠUTTOVÁ, Aneta. *Augustiniánský klášter Svatá Dobrotivá v Zaječově*. Plzeň 2022.

²⁴⁶ Kvardián je františkánský představený kláštera

REFVSA FVIT SVB GUARDIANATV R. P. BONAVENTVRAE O' BRIEN SACRAE
THEOLOGIAE LECTORIS EMERITI AO. DNI 1764

FVDIT ME VITVS DIETRICH NEOPRAGAE

4	kostel u sv. Dobrotivé	1801

Zvon od neznámého autora. Na plášti reliéf sv. Prokopa. Při dolním okraji iniciály I. V. K. 1801. Za první světové války ponechán jako umíráček (v havarijním stavu, zřídka je na něj vyzváněno). 23. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 40 cm, výška: cca 30 cm, váha: cca 46 kg

5	kostel u sv. Dobrotivé	1924

Zvon od firmy Oktáv Winter z Broumova. Sloužil k bohoslužbám, vyzvánění klekání a poplachu. 23. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 77 cm, výška: cca 60 cm, váha: 252 kg, ladění: cis

Boha chválím, živé volám, mrtvé oplakávám

6	kostel u sv. Dobrotivé	1924

Zvon od firmy Oktáv Winter z Broumova. Sloužil k bohoslužbám a vyzvánění klekání. 23. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 58 cm, výška: cca 40 cm, váha: 103 kg, ladění: Fis

Sv. Václave a Augustine, orodujte za nás

7	kostel u sv. Dobrotivé	1924

Zvon od firmy Oktáv Winter z Broumova. Ulit nákladem Marie Schillingrové. Sloužil k bohoslužbám a jako umíráček. 23. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 45 cm, výška: cca 30 cm, váha: 56 kg, ladění: B

Zvon tento darovala M. Schillingrová

26. ZBIROH

26.1. Kostel sv. Mikuláše

Kostel sv. Mikuláše byl původně postaven v gotickém slohu, ovšem v roce 1716 došlo k jeho kompletní barokní přestavbě. Během roku 1883 proběhlo několik dalších menších úprav. Jedná se tak o jednolodní stavbu s půdorysem kříže a s hranolovou věží při severní straně.²⁴⁷ Kolem kostela se v minulosti rozkládal hřbitov, který byl později zrušen.

V roce 1921 byla v obci uspořádána sbírka na pořízení nového zvonu, pod vedením faráře K. Lísky. Přispěly i dvě rodiny z Ameriky a celkem bylo vybráno 14 016 Kč. Zvon o váze 360 kg ulila firma Diepold v Praze za cenu 27 000 Kč. Chybějící částku doplatilo kostelní záduší. Svěcení proběhlo za přítomnosti vikáře Brázdy z Drahoňova Újezdu a faráře Lísky. Tento zvon byl před velikonočními svátky roku 1942 zrekvírován.²⁴⁸

1	kostel sv. Mikuláše	1524

Zvon od mistra Bartoloměje z Prahy. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový latinský nápis vyvedený gotickou minuskulou sevřený mezi linkami. Slova dělena listy, zvonkem a konvicí. Na plášti drobný reliéf Madony. Rekvírován roku 1917.

Průměr: 80 cm, výška: 70 cm, materiál: zvonovina

*x Anno x domini x millecimo x Qvincentecimo x xxiiii § Qvi x me ☩ fecit x magicter x
bartholomevs x nomen x habet § in ☩ Civitate x prage*

*ex § hoc x lavs § deo x patri x omnipotenti x et x beate x marie x cemper x virginis x et x
omnibvs ☩ canctis x veni x cancte x cpiritus x reple [?] x*

2	kostel sv. Mikuláše	1524

Zvon od mistra Bartoloměje z Prahy. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletencem. Při horním okraji dvouřádkový latinský nápis vyvedený gotickou minuskulou sevřený mezi linkami. Slova dělena listy, zvonkem a konvicí. Na plášti reliéf sv. Vavřince s roštem. Za první světové války zachován pro svou památnost. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie D. Přenesen do kostela sv. Mikuláše ve Zbirohu. Veden jako kulturní památka (poř. č. 212). Roku 1969 vrácen zpět do Líšné (kostel sv. Petra a Pavla).

²⁴⁷ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 343.

²⁴⁸ SOKA Rokycany. *Kronika města Zbiroh 1842–1967 I. díl*, s. 532–533.

Průměr: 99 cm, výška: 77 cm, váha: 630 kg, materiál: zvonovina

*Anno x domini M x ccccc x xxiiii x magister bartholomevs x me fecit x in x civitate x
prage x cit lavs x*

*deo x patri x omnipotenti x et § beate x marie x cemper x virginis x et x omnibvs x canctis x da
pacem xx*

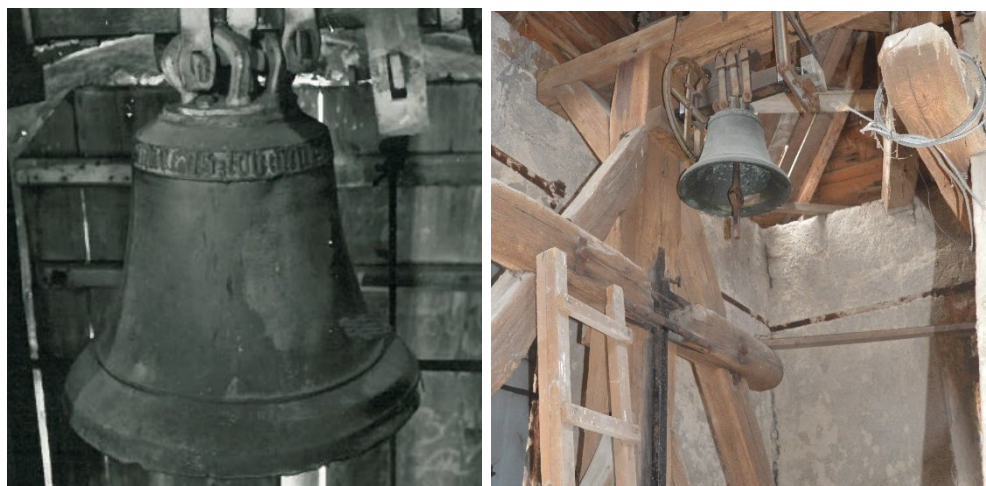

3	kostel sv. Mikuláše	1533

Zvon umíráček od mistra Štěpána. Koruna šestiramenná. Při horním okraji nápis vyvedený gotickou minuskulou. Plášť bez zdobení. Tvar zvonu atypický (Protáhlý s výrazně rozšířeným okrajem). Za první světové války ponechán jako jediný a nejstarší zvon. 25. prosince 1941 zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 211). Zachován.

Průměr: 47 cm, výška: 37 cm, váha: 62 kg, materiál: zvonovina

lvcas. mrcvs. iohannes. mathev. magter. Sepan

4, 5 a 6	kostel sv. Mikuláše	?

Zvony od neznámého autora. Zavěšeny v kostele ještě k roku 1677.²⁴⁹ Zanikly.

7	kostel sv. Mikuláše	1745

Zvon od neznámého autora z Prahy. Přelit roku 1872.

Váha: 340 kg

8	kostel sv. Mikuláše	1872

Zvon od neznámého autora. Rekvírován roku 1917.²⁵⁰

9	kostel sv. Mikuláše	1900

Malý zvonek od Arnošta Diepolda z Prahy. Při horním okraji pod linkou hlavičky andělů. Plášť zdobí Ukřižovaný, pod ním nápis. Rekvírován za první světové války.

ULIL ARNOŠT DIEPOLD V PRAZE 1900

10	kostel sv. Mikuláše	1921

Zvon Mikuláš od Arnošta Diepolda z Prahy. 25. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Roku 1942 rekvírován.

Průměr: 84 cm, výška: 74 cm, váha: 360 kg, ladění: a

*Nákladem záduší zbirožského přispěním farních osadníků a dobrodinců z Ameriky ulit
Arnoštem Diepoldem v Praze 1921*

Sv. Mikuláši chraň osadu naši

²⁴⁹ NA, APA, Farářské relace, B 13/4B 1677, Zbiroh.

²⁵⁰ SOKA Rokycany. *Kronika města Zbiroh 1842–1967 I. díl*, s. 532–533.

Zvon od Rudolfa a Květy Manouškových z Prahy. Koruna talířovitá. Při horním okraji ornamentální pás, zdola nápis. Plášť zdobí reliéf sv. Mikuláše a nápis. Na dolním okraji jedna linka. Zachován.

ULILI RUDOLF A KVĚTA MANOUŠKOVI²⁵¹ ZBRASLAV N. VLT.

SV. MIKULÁŠI

ORODUJ ZA FARNOST ZBIROH

ZVON BYL ULIT Z DARŮ FARNOSTI ZBIROŠKÉ L . P . 1971

²⁵¹ Pod jménem Manouškoví je litera O pod řádkou.

27. ZVÍKOVEC

27. 1. Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie

Kostel je v pramenech zmiňován již k roku 1352. Barokní přestavba proběhla v druhé čtvrtině 18. století. Stavba tak získala obdélný půdorys s trojboce uzavřeným presbytářem.²⁵²

Před vypálením Zvíkovce Švédským vojskem roku 1623 neměl kostel žádnou věž. Pouze nad presbytářem se nacházela malá věžička, ve které byly zavěšeny dva zvonky. Velké zvony byly zavěšeny v samostatně stojící dřevěné zvonici poblíž kostela. Současná věž s cibulovitou střechou a lucernou byla postavena mezi lety 1623–1633 a byly v ní následně zavěšeny tři zvony (velký, střední a malý). Větších úprav se dočkala až v roce 1828.²⁵³

Na podzim roku 1916 byly z hlavní věže sejmuty tři zvony. Největší (1773), nejmenší (1852) a sanktusový zvonek, jímž se zvonilo evangelium (1603). Tento nejmenší zvonek, ulitý v roce 1603 byl navrácen a uschován v sakristii za zpovědnicí. Farář František Strnad založil po válce fond na zakoupení nových zvonů, na kterém v roce 1934 bylo 15 888 Kč. V souvislosti s pořízením nových zvonů bylo nutno nejdříve opravit střechu a věž kostela. O příspěvek byl požádán Dr. Karel Růžička, který zakoupil zvíkovcecký velkostatek, ke kterému se dříve vázal patronát nad kostelem. On však patronát nepřevzal a odmítl finanční podporu.

Farář Strnad (tehdy 82letý) věnoval na opravu veškeré své úspory. Práce provedl architekt Bedřich Sirotek z Prahy a stála 29 000 Kč. Ke koupi zvonů dal podnět maloročník a místní hrobník Antonín Uher, kterému farář předal vkladní knížku s fondem na nové zvony. Ustanovil se kostelní výbor, který se skládal kromě výše jmenovaných z následujících: Jindřich Krajzín, rolník na Zvíkovci čp. 29, Josef Cajthamel, rolník a varhaník čp. 24, František Procházka vrchní četnický strážný čp. 49, Antonín Šejda, listonoš čp. 48, František Spal, rolník v Podmoklech, Antonín Hůla, rolník a starosta z Chlumu, Antonín Zíka, rolník v Hradišti.²⁵⁴

Z příspěvků dárců (12 000 Kč) byly zakoupeny tři zvony za cenu 22 000 Kč od firmy R. Manoušek a spol. v Brně.²⁵⁵ Ze zůstatku (6 000 Kč) se pořídily nové věžní hodiny u firmy Hejnal v Mělníku. Synovec faráře J. Matějka, profesor ve Slaném, nechal před slavností svěcení zvonů opravit fasádu kostela a střechu. Během oprav, které trvaly deset dní, dorazily

²⁵² POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 380–381.

²⁵³ SOKA Rokycany. *Kronika obce Zvíkovec 1918–1938*, s. 25.

²⁵⁴ SOKA Rokycany. *Kronika obce Zvíkovec 1918–1938*, s. 34–35.

²⁵⁵ Nejvíce věnoval bratr řídícího učitele v Radnicích částkou 4 000 Kč. In: SOKA Rokycany. *Kronika obce Zvíkovec 1918–1938*, s. 36.

zvony na nádraží. Do Zvíkovce byly dopraveny povozem a uloženy v zámecké kolně. V sobotu 11. srpna 1934 odpoledne byly převezeny ke Krovům, kde členové rodiny s pomocí některých žen ozdobily vůz i zvony. Následující den v půl desáté byl vypraven průvod v čele se školní mládeží, Sborem dobrovolných hasičů z Chlumu, následovaly družičky, hudba, duchovenstvo, za nimi ozdobený vůz se zvony, pak kmotry zvonů, kostelní výbor, ženy a nakonec muži.

Světitelem byl kanovník Msgr. Ignác Zahradník (1926–1945) za asistence faráře Strnada, Msgra. Brázdy, z Drahoňova Újezdu, farářů Lachouta z Mlečic, Kabourka z Hlohovic, Sáňky z Radnic. Při svěcení přednesl místní chrámový sbor rozšířený o pana V. Topinku varhaníka z pražského ústavu slepců „Palata“, tři skladby vztahující se k svěcení. Kmotrou největšího zvonu byla p. Růžičková, manželka velkostatkáře, která po slavnostní bohoslužbě uspořádala pohoštění na zámku.²⁵⁶

2. dubna 1942 bylo novými zvony naposled vyzváněno, načež byly odmontovány a odvezeny.

1 a 2	kostel Nanebevzetí Panny Marie	asi 17. století

Sanktusové zvonky. Nepřístupné. 2. ledna 1942 zařazeny do kategorie D, později jeden do C.

Průměr: 25 cm, výška: 35 cm, váha: 20 kg

3	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1603

Zvonek od mistra Konváře z Rakovníka. Při horním okraji dva ornamentální pásy. Plášť zdobí reliéf raka. Na věnci nápis s datací. Na podzim roku 1916 rekvírován. Navrácen. Veden jako kulturní památka (poř. č. 232). Zachován.

ULIL MISTR KONWARZ Z RAKOVNIKA 1603

²⁵⁶ SOKA Rokycany. *Kronika obce Zvíkovec 1918–1938*, s. 36.

Památkový katalog, poř. č. 232.

4 a 5	kostel Nanebevzetí Panny Marie	?

Dva zvony od neznámého autora. Přelity roku 1657.²⁵⁷

6 a 7	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1657

Dva zvony od neznámého autora. Jeden přelit roku 1732.

Celková váha: 420 kg

8	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1732

Zvon od Jana Pernera z Plzně. Při horním okraji dvouřádkový nápis sevřený mezi linkami. Na plášti a při dolním okraji nápis. Přelit roku 1852.

Váha: 120 kg

A fulgure et tempestate libera nos Domine Iesu Christe

A slovo tělem učiněno jest

Sv. Donáte, sv. Jene a Pavle oroduj za nás

Mikuláš Ignác Braun, dědičný pán na Zvíkovci a Chlumu

²⁵⁷ Za přelití bylo zapláceno zvonáři 37 zl 30 kr, a jeho pomocníkovi 8 zl. In: SOkA Rokycany. *Kronika obce Zvíkovec 1918–1938*, s. 26.

9	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1773

Zvon od Jakuba Viléma Seitze z Plzně. Ucha koruny zdobí nosaté obličej. Při horním okraji ornamentální pás s mušlemi, zdola květinové girlandy proložené čtyřmi stejnými znaky (zvonařova značka: dvě překřížená děla, nad nimi zvon). Kolem nápis IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN. Plášť zdobí reliéfy dvou stromů (nebo vinných keřů) v nádobách. V koruně prvního stromu vyobrazena Nejsvětější Trojice provázená Janem a Matoušem, v koruně druhého sv. Rodina (Panna Maria s Ježíškem a sv. Josef) v doprovodu Lukáše a Marka, svrchu andělé. Na podzim roku 1916 rekvírován.

Průměr: 85,5 cm, výška: 66 cm

10	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1805

Zvonek Petra a Pavla od neznámého autora. Na plášti z jedné strany reliéf Nejsvětější Trojice, z druhé sv. Petr a Pavel. Bez nápisu s datací 1805. Přelit roku 1852.

11	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1852

Prostření zvon Jana Nepomuckého od Václava Pernera z Plzně. Ucha koruny s nosatými obličej. Při horním okraji prázdný nápisový pás, zdola ornamentální vlýs s mušlemi, které nesou andělci. Plášť zdobí světec s krucifixem (možná sv. Jan Nepomucký).²⁵⁸ Zanikl

12	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1852

Zvonek Petra a Pavla od Václava Pernera z Plzně. Bez nápisu. Na podzim roku 1916 rekvírován.

13	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1856

Zvonek od Karla Bellmanna z Prahy.²⁵⁹ Stav nezjištěn.

Váha: 8 kg

14	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1934

Zvon od Rudolfa Manouška z Brna. Sloužil k bohoslužbám. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 2. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 88 cm, výška: 100 cm, váha: 400 kg, ladění: b¹

Dobrý boj jsem bojoval

²⁵⁸ Za přelití zapláceno 60 zl 44 kr.

²⁵⁹ Zapláceno 14 zl 44 kr.

15	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1934

Zvon Augustin od Rudolfa Manouška z Brna. Na plášti reliéf sv. Augustina. Sloužil k bohoslužbám a odbíjení hodin. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 2. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 74 cm, výška: 70 cm, váha: 250 kg, ladění: des²

16	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1934

Zvon Panna Marie od Rudolfa Manouška z Brna. Na plášti reliéf Panny Marie. Sloužil k bohoslužbám. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 2. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 66 cm, výška: 50 cm, váha: 170 kg, ladění: es²

17	kostel Nanebevzetí Panny Marie	1985

Zvon od firmy Manoušek z Prahy. Pořízen nákladem Stanislava Nykodyma. Koruna talířovitá. Při horním okraji ornamentální pás. Pod ním nápis, zdola ornamentální pás. Plášť zdobí nápis a kříž. Při dolním okraji jméno zvonáře (znak), zdola jedna linka. Zachován.

KE CTI SVATÉHO STANISLAVA BISKUPA 1985

TENTO ZVON DAL ULÍT

STANISLAV NYKODYM

FARÁŘ VE ZVÍKOVCI

L. P. 1985

Velký zvon od firmy Manoušek z Prahy. Pořízen nákladem Karla Nykodyma. Koruna talířovitá. Při horním okraji ornamentální pás. Pod ním nápis, zdola ornamentální pás. Plášť zdobí nápis a ... Při dolním okraji jméno zvonáře (znak), zdola jedna linka. Zachován.

+ ZVIKOVEC 1985 + P. MARIE NANEBEVZETÍ

DAL ULÍT KAREL NYKODYM

PRVOFARÁŘ V PRAZE – VYSOČANECH

ULILI MANOUŠKOVI PRAHA – ZBRASLAV

Zvon od firmy Manoušek z Prahy. Pořízen nákladem farníků. Koruna talířovitá. Při horním okraji ornamentální pás. Pod ním nápis, zdola ornamentální pás. Plášť zdobí nápis. Při dolním okraji jméno zvonáře (znak), zdola jedna linka. Zachován.

+ V DO...

VĚRNÍ VĚŘÍCÍ ZE ZVÍKOVCE

ULILI MANOUŠKOVI PRAHA – ZBRASLAV

II. KAPLE

1. BEZDĚKOV (u Radnic)

1. 1. Kaple sv. Vavřince

Jedná se o pozdně barokní stavbu s malou zvoničkou. Uvnitř se nachází socha sv. Vavřince z přelomu 16. a 17. století, kterému je kaple zasvěcena.²⁶⁰

1	kaple sv. Vavřince	19. století

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji pás s kosočtverci. Bez nápisu. Plášť zdobí reliéf sv. Václava. Při dolním okraji pás s rostlinnými motivy. 31. prosince roku 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 25 cm, výška: 30 cm, váha: cca 12 kg

Bez nápisu

2. BISKOUPKY

2. 1. Kaplička

1	kaplička	kol. r. 1800

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Za první světové války zachován pro nízkou váhu. 24. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 30 cm, výška: 40 cm, váha: cca 10 kg, ladění: a

Bez nápisu

3. BOREK

3. 1. Kaple sv. Václava

Kaple se nachází na vyvýšenině nad rybníkem. Její založení se datuje pravděpodobně do 1. poloviny 19. století, přičemž před výstavbou se v obci nacházela pouze dřevěná

²⁶⁰ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 70.

zvonička. Obecní kronika Borku však dobu výstavby kaple udává k roku 1875. Místní obyvatelé uspořádali sbírku a poskytli materiál na stavbu, která měla stát cca 50 zlatých.²⁶¹ Zednické práce vykonával mistr Jan Mudra.²⁶² Nákladem 52 zl 70 kr byl také přelit starší zvonek darovaný plzeňskou obcí.²⁶³

Kaple je obdélníkového půdorysu na západní straně s čtvercovou předsíní, nad kterou se nachází věžička.

Během druhé světové války (1942) byl z věžičky sejmut zvonek o váze 31 kg z roku 1761 a odvezen do Prahy. Do roku 1930 se jím pravidelně vyzvánělo poledne, ranní a večerní klekání. Také sloužil jako umíráček. Kronika uvádí, že tento zvonek byl na sklonku války zničen v Hamburku.²⁶⁴

1	kaple sv. Václava	1761

Zvon od neznámého autora. Za první světové války ponechán. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie A. 2. dubna 1942 rekvírován. Podle informací zemského úřadu v Praze (k roku 1949) byl roztaven ke konci války v Hamburku.²⁶⁵

Průměr: 40 cm, výška: 39 cm, váha: 31 kg

4. BŘEZINA

4. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	1760

Zvonek od Františka France z Prahy.²⁶⁶ Při horním okraji majuskulní nápis. Užíván při vyzvánění klekání, poledne a úmrtí. Za první světové války ponechán. 31. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později překlasiifikován na C. Roku 1942 zrekvírován, po válce (1945) navrácen.

²⁶¹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Borek 1957–1960 III. díl*, s. 34.

²⁶² Kronika taktěž uvádí seznam použitého materiálu na stavbu: 5000 cihel, 1000 tašek, 5 strychů vápna, písek a kámen, plech a další. Tamtéž.

²⁶³ Není jasné, o jaký zvonek se zde jednalo, neboť jiné zprávy o něm nejsou.

²⁶⁴ SOKA Rokycany. *Kronika obce Borek 1938–1957 II. díl*, s. 18.

²⁶⁵ SOKA Rokycany. *Kronika obce Borek 1938–1957 II. díl*, s. 9, 30.

²⁶⁶ SOKA Rokycany. *Kronika obce Březina 1928–1951 I. díl*, s. 11.

Průměr: 29,5 cm, výška: 21 cm

FRANCISCVS FRAN CZ ME FVDIT PRAGAE 1760

4. 2. Zámecká kaple sv. Terezie z Lisieux

Kaple nacházející se v areálu zámku Březina byla založena (1932) Jiřím Šternberkem. Měla sloužit k rodinným bohoslužbám. Roku 1950 byla však zrušena a obnovy se dočkala až v 21. století Janem Jagerem.

Jedná se o kamennou stavbu obdélného půdorysu s čtverhrannou věžičkou nacházející se v zadní stěně kaple.

24. července 1932 odpoledne byl v zámecké kapli posvěcen nový zvon kanovníkem vyšehradským Ignácem Zahradníkem, děkanem v Rokycanech. Za asistence faráře, arcibiskupského notáře a k. rady Jana Maška, sousedního faráře Josefa Sáňky a zámeckého duchovního Msgr. Václava Blažka. Přítomen byl i patron Jiří Šternberk s rodinou.²⁶⁷

1	zámecká kaple	1932

Zvon od neznámého autora. Při horním okraji kolkolem německý nápis. Za první světové války zachován. 21. ledna 1942 zařazen do kategorie C.

Průměr: 28 cm, výška: 28 cm, materiál: mosaz²⁶⁸

ZUR EHRE GOTTES IHREM SOHNE GEORG CAROLINE STERNBERG

5. BUJESILY

5. 1. Obecní kaple

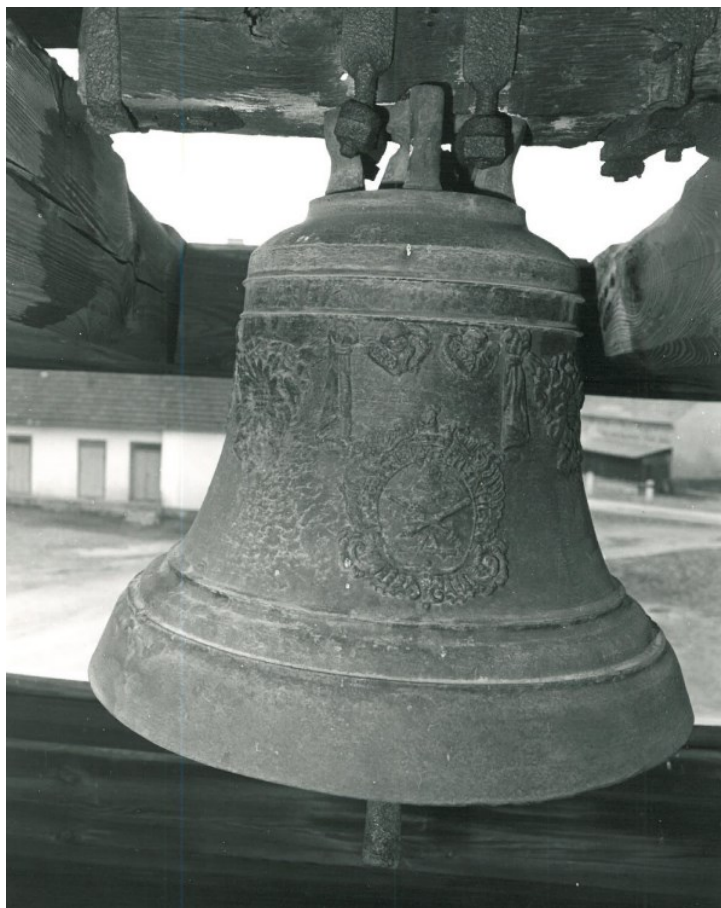
1	obecní kaple	70. léta 18. století

Pozdně barokní zvonek od Jakuba Viléma Seitze z Plzně. Koruna čtyřramenná, ucha hladká. Při horním okraji dvě jednoduché linky. Zdola slunečnicové festony, mezi nimi okřídlené

²⁶⁷ In: Zprávy českého Západu, 5. srpna 1932.

²⁶⁸ Vyjádření Šternberského patronátního úřadu Radnického z 8. 2. 1942 k dotazu zn. 1367 42 ohledně zvonu v zámecké kapli na Březině. Druh kovu pomohl určit Josef Kokoška, slévačský mistr z Břas. Jednalo se o mosaz s příměsí cca 3 % cínu (nádech světlý).

hlavy andílků. Na plášti dvě kartuše se zvonařovým znakem (zkřížená děla, kružidlo, úhelník a zvon), dále reliéf Nejsvětější Trojice. Při dolním okraji dvě jednoduché linky. Veden jako kulturní památka (poř. č. 48).

6. BUŠOVICE

6. 1. Zámecká kaple sv. Josefa

Zámek a kaple byly vybudovány kolem roku 1710 pravděpodobně Janem Rudolfem Antonínem z Wiederspergu. Stavitelem byl Jakub Auguston ml. Samotná kaple je spojena jak s přízemím, tak s prvním patrem zámku. Nachází se v zadním zámeckém traktu. V 80. letech 20. století byla kaple zrušena a v jejím interiéru byl vybudován stavební výtah určený k přepravě knih. Stavebně se tato úprava kaple nedotkla, výzdoba byla zachována.²⁶⁹

²⁶⁹ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 152.

19. září 1916 byly ze zámecké kaple sv. Josefa rekvírovány dva zvony (1717, 1756). Nákladem města Plzeň byly tehdy pořízeny sádrové odlitky firmou J. Valter. Oba zvony vážily dohromady 103 kg a patronát za ně obdržel 412 K (4 K za 1 kg), které byly uloženy. Mimo jiné byl zabaven i zvonek (1,5 kg) na který se zvonívalo před zahájením vyučování v bušovické škole.²⁷⁰

Bezprostředně po válce se projevíly snahy o koupi nového zvonu, ale k realizaci nedošlo. Až roku 1929 byla uspořádána sbírka v obci, která vynesla cca 630 Kč. Zakoupen byl jeden nový zvon, o váze 40 kg, stál 1308 Kč 30 h. Kolaudaci, dopravu a další potřebné výdaje uhradil dýšinský farář František Jílek. Před válkou zvonívalo se třikrát denně. Tuto funkci obstarával obecní posel p. Kokoška. Při jednání obecního výboru nebyly schváleny výdaje na zvonění. Zvonilo se pouze při úmrtí a pohřbech. 17. listopadu 1929 byl nový zvon vysvěcen od oseckého a dýšinského faráře, dále od rokycanského vikáře H. Zahradníka.²⁷¹

1	kaple sv. Josefa	1717

Zvon od Jana Jiřího Sedlpaury z Paiernu, ulitý roku 1717 ve Straubingu. Při horním okraji dvouřádkový nápis. Zdola vlys svislých akantů. Na plášti z předu reliéf Madonny s dítětem na půlměsíci, a to vše uzavřeno ve věnci z vavřínu. Z druhé strany znak (vzepjatý kuň).²⁷² 19. září 1916 rekvírován.

Průměr: 47 cm, výška: 38 cm

JOHANN RVDOLF ANTON WIDERSPERGER VON WIDERSPERG.

*JOHANN GEORG SEDLPAVR HAT MICH GEGOSSEN STRAVBING IN PAIRN ANNO
1717²⁷³*

2	kaple sv. Josefa	1756

Zvon od Josefa Pernerera z Plzně. Při horním okraji dvouřádkový nápis (latinský/německý), zdola barokní ornamentální vlys. Na plášti reliéfní podobizny sv. Petra a Pavla. 19. září 1916 rekvírován.

²⁷⁰ ŠLEHOFEROVÁ, Tereza. *Střípky z velké války a oslav vzniku Československa v roce 1918*. In: Bušovický zpravodaj 2018, č. 2.

²⁷¹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Bušovice 1925–1938 II. díl*, s. 116–117.

²⁷² Jedná-li se o znak rodu Wiederspergů mělo by se spíše jednat o vzepjatého vlka s jehnětem v tlamě. Antonín Podlaha v Soupisu památek historických a uměleckých uvádí vzepjatého koně.

²⁷³ PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa Království českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém, řada první Arcidiecéze Pražská. Díl IV. Vikariáty: Kolínský a Rokycanský*. Praha 1910. Dále také SOKA Rokycany. *Kronika obce Bušovice 1920–1928 I. díl*, s. 29–30. Uvádí rok ulití 1712.

Průměr: 42 cm, výška: 36 cm

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM.

JOS. PERNER GOSS MICH IN PILSEN A^O 1756.²⁷⁴

3	kaple sv. Josefa	1929

Zvon od Rudolfa Pernera I. (1858—1933) ze Suchého Vrbného u Českých Budějovic. Vyzváněno jím klekání a při pohřbech. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Váha: 40 kg

Ku cti 1000letého jubilea sv. Václava věnují občané Bušovští²⁷⁵

7. CEKOV

7. 1. Obecní kaple

Kaple se nacházející se na návsi pochází pravděpodobně z 1. poloviny 19. století. Později prošla rekonstrukcí. Nyní se jedná o čtvercovou stavbu s malou zvoničkou.²⁷⁶

1	obecní kaple	1777

Zvon od I. K. S. Při horním okraji ornamentální pás. Plášť zdobí z jedné strany reliéf sv. Antonína Paduánského s Ježíškem, ze strany druhé archanděl Michael. Při straně iniciály zvonaře a letopočet: I.K.S. 1777. Za první světové války zachován. 21. prosince 1941 zařazen do kategorie C.

Průměr: 27 cm, výška: 31 cm, váha: 15 kg, materiál: bronz

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Nápis o sv. Václavu byl volen proto, že roku 1929 v den sv. Václava připadla 1000letá památka smrti tohoto českého knížete.

²⁷⁶ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 160.

8. DAROVÁ

8. 1. Obecní kaple

1	kaple	cca 1840

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Během první světové války zachován. 23. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 40 cm, výška: 40 cm, váha: 30 kg

Bez nápisu

9. DOBŘÍV

9. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	1755

Zvon od Josefa Pernera z Plzně. Při horním okraji nápis sevřený mezi linkami. Zdola ornamentální pás. Plášť zdobí elipsovité medailon s Pannou Marií, z druhé strany medailon se sv. Josefem. Při dolním okraji tři linky, na věnci dvě. Za první světové války ponechán. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie B. 1. dubna 1943 rekvírován.

Průměr: 27 cm, výška: 30 cm

IOS : PERNER GOS MICH IN PILSEN I · 755

9. 2. Hřbitovní kaple Andělů Strážných

Roku 1898 započaly stavby nového hřbitova, který byl dokončen a vysvěcen v lednu roku 1900. V místech byla navržena kaple s jejíž stavbou se začalo 5. května 1902 dle projektu rokycanského stavitele Bohuslava Ryšavého. Celková cena činila 6000 K, které z části uhradila obec, dále přispěl továrník Max Hopfengärtner z Holoubkova a další. Kaple byla vysvěcena 24. ledna 1904 rokycanským děkanem Eduardem Rausem.²⁷⁷

²⁷⁷ http://www.farnostrokycany.cz/x_kos.html Citováno dne: 5. 8. 2023 [aktualizace: nenalezena].

Jedná se o jednoduchou stavbu obdélného půdorysu s pětibokým zakončením. Součástí vybavení je novorenesanční oltář od Miroslava Štědrého a oltářní obraz Viléma B. Preise z Prahy.²⁷⁸

Na podnět Františka Plimla byla vykonána roku 1921 po obci sbírka na zakoupení nového zvonu, neboť původní zvon byl roku 1917 rekvírován k účelům válečným. Sbírkou vynesla pouze cca 200 Kč, což stačilo pouze na umístění zvonu a zakoupení provazu. Chybějící obnos daroval výměnkář František Pliml (čp. 66). Zvon vážící 32 kg s obrazem sv. Václava koupen byl nákladem 2500 Kč, 1 kg po 71 Kč.²⁷⁹

1	hřbitovní kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil při pohřbech. Roku 1917 rekvírován.

2	hřbitovní kaple	1921

Zvonek od Arnošta Diepolda z Prahy. Plášť zdobí reliéf sv. Václava. Ulit ze sbírek farníků. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A. 1. dubna 1943 rekvírován.²⁸⁰

Průměr: 36 cm, výška: 30 cm, váha: 32 kg

Věnovali dobrodinci, ulil Arnošt Diepold v Praze L. P. 1921

10. EJPOVICE

10. 1. Obecní kaplička sv. Jana Nepomuckého

Návesní kaplička čtvercového půdorysu s šindelovou střechou a věžičkou. Zřejmě vystavěna na počátku 19. století. Rekonstrukce proběhla v roce 2000. V témže roce byla znovu vysvěcena.²⁸¹

1	obecní kaplička	1920

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 35 cm, výška: 28 cm

²⁷⁸ Tamtéž.

²⁷⁹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Dobřív 1923–1928 I. díl*, s. 145.

²⁸⁰ SOKA Rokycany. *Kronika obce Dobřív 1929–1951 II. díl*, s. 129.

²⁸¹ <https://www.ejповice.cz/obec/historie-obce/> Citováno dne: 5. 8. 2023 [aktualizováno: 4. 8. 2023].

10. 2. Kaple sv. Václava

Kaple byla postavena v roce 1904 z darů obyvatel Ejpovic a z výtěžků ochotnického divadla. Vysvěcena byla 28. září téhož roku. V roce 1994 proběhly rozsáhlé opravy a kaple byla nově vysvěcena biskupem Msgr. Františkem Radkovským za asistence arcibiskupa Jaroslava Aubrechta z Dýšíné.²⁸²

1	kaple sv. Václava	1939

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 25 cm, výška: 20 cm

11. HLOHOVIČKY

11. 1. Obecní kaplička

Kaplička pochází z roku 1869. Její půdorys je čtvercový. Rekonstrukce proběhla v roce 1922 na což odkazuje letopočet nad portálem. Poslední oprava se uskutečnila roku 2010 a provedl ji Karel Ledvinka z Kladruhu. Ve vížce byl zavěšen až do druhé světové války podstatně starší zvon.

1	kaplička	1762

Zvonek od Josefa Pernerera z Plzně. Při horním okraji kolkolem dvouřádkový nápis sevřený mezi linkami. Zdola ornamentální pás. Plášť zdobí reliéf Panny Marie s Ježíškem, na druhé straně sv. Petr a Pavel. Na dolním okraji tři linky, na věnci dvě. Za druhé světové války zařazen do kategorie C. Rekvírován.

Průměr: 33 cm, výška: 35 cm

+ *SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM*

IOSEPH PERNER GOS MICH IN PILSEN 1762

²⁸² <https://www.ejpovice.cz/obec/historie-obce/> Citováno dne: 5. 8. 2023 [aktualizováno: 4. 8. 2023].

12. HRADIŠTĚ

12. 1. Obecní kaplička

Kaplička na návsi pochází z 1. poloviny 19. století. Má čtvercový půdorys a jehlanovou střechu přecházející ve zvoničku za končnou malou cibulí. V roce 1890 byla provedena oprava zvonice.²⁸³

1	kaplička	cca 18./19. stol.

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji prázdný nápisový pás uzavřený mezi linkami. Zdola ornamentální pás se slunečnicemi, květinami girlandovými závěsy. Plášť zdobí reliéf sv. Martina na koni, z druhé strany sv. Petr a Pavel. Na dolním okraji dvě linky. 22. srpna 1916 proběhlo měření zvonku. Zachován pro malou váhu. 26. února. 1941 zařazen do kategorie B. Stav nezjištěn.

Průměr: 35,5 cm, výška: 32,5 cm

13. CHEZNOVICE

13. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	1762

Zvon od neznámého autora. Při horním okraji ornamentální pás akantů. Plášť zdobí reliéf sv. Prokopa, z druhé strany sv. Josef s Ježíškem, pod ním letopočet 1762. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie C. Stav nezjištěn.

Průměr: 31 cm, výška: 28,5 cm, váha: 15 kg, ladění: a2

Bez nápisu

²⁸³ SOKA Rokycany. *Kronika obce Hradiště 1834–1895*, s. 45.

14. CHLUM

14. 1. Kaple sv. Ludmily

Kaple sv. Ludmily byla postavena v pseudobarokním slohu roku 1869 manželi Kindlovými, kteří vlastnili chlumské panství. V přední části je na čtvercovém půdorysu zbudována zvonice. Ze severní strany k ní přiléhá prostor kaple.²⁸⁴

Ve věži se nacházel zvon, který byla za druhé světové války rekvírován pro válečné účely. Současný zvon pochází z 60. let 20. století. Ve stejnou dobu byla provedena i rekonstrukce šindelové střechy. V roce 2003 byla prohlášena kulturní památkou.

1	kaple sv. Ludmily	1868

Zvonek od neznámého autora. Ulit nákladem manželů Kindlových a občanů Chlumu. Při horním okraji nápis. Plášť zdobí reliéf sv. Jana Nepomuckého. Užíván jako signální. Za první světové války zachován pro svou malou váhu. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie A. 30. března 1942 rekvírován.

Průměr: cca 35 cm, výška: 40 cm, váha: 33 kg

16. května 1868 na památku nákladem obce Chlumské

2	kaple sv. Ludmily	60. léta 20. století

Zvonek od neznámého autora. Zachován.

15. CHOMLE

15. 1. Obecní kaple

Jedná se o barokní čtyřbokou stavbu v horní části zakončenou lucernou se zvonem. Roku 1902 byla zrekonstruována střecha zvonice. O devět let později byla zřízena funkce obecního zvoníka s ročním platem 24 K.²⁸⁵

²⁸⁴ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977, s. 501.

²⁸⁵ SOKA Rokycany. *Kronika obce Chomle 1888–1929*.

1	kaple	1777

Zvon od Jakuba Viléma Seitze z Plzně. Koruna šestiramenná, ucha zdobená pletenci. Při horním okraji jednoduché linky, zdola čtyři rokaje. Na plášti reliéf Madony s Ježíškem, mezi nimi rokajová kartuše. Pod ní letopočet 1777 s nápisem. Při dolním okraji zvonařův znak (zkřížená děla s kružidlem, úhelníkem a zvonem) Sloužil jako poplachový. Za první světové války zachován. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C. Rekvírován. 9. června 1945 navrácen. Veden jako kulturní památka (poř. č. 37). Zachován.

Průměr: 32 cm, výška: 30 cm, váha: cca 11 kg, laděn: vyšší

Jacob Wilhelm Seitz in Pilsen V. L. M.

16. CHOTĚTÍN

16. 1. Obecní kaple

1	kaple	kolem r. 1830

Zvonek od Václava Pernera z Plzně. Při horním kolkolem dvoulinky. Plášť zdobí z jedné strany reliéf Panny Marie Sedmibolestné, z druhé ozdobná kartuše se jménem zvonaře. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie C. Stav nezjištěn.

Průměr: 34,5 cm, výška: 32,5 cm, materiál: zvonovina

WENZEL PERNER IN PILSEN

17. JABLEČNO

17. 1. Obecní kaple

1	kaple	1873

Zvonek od neznámého autora. Určen k dennímu zvonění. Za první světové války zachován, protože je v osadě pouze jeden. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 25 cm, váha: 20 kg, ladění: jasné

18. JIŘINA

18. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	1876

Zvonek od firmy Juránek & Perner z Plzně. Sloužil k vyzvánění na poplach, při požárech a jako umíráček. Při první světové válce zachován, protože v obci není žádný jiný zvon, ani náhrada, které by se dalo využít při úmrtí, pohřbu a při požáru k poplachu. 6. února 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 26 cm, výška: 24 cm, váha: cca 8 kg

Juránek a Perner Plzeň 1876

19. KAKEJCOV

19. 1. Obecní kaple

Původní kaplička stávala poblíž obecního úřadu. Pocházela asi z 18. století. V únoru 1983 projížděl obcí vojenský konvoj. Několik vozidel dostalo smyk na zledovatělé vozovce a nabouralo kapličku a další budovy. Kaplička musela být zbourána, zachovala se pouze soška sv. Anny a zvon z roku 1731.

V roce 2016 se u příležitosti 400letého výročí první zmínky o Kakejcovu podal návrh na stavbu nové kapličky. Nová stavba je kopií původní kaple a je v ní umístěna zachovaná soška sv. Anny a zvon, který byl do té doby uschován na obecním úřadě.²⁸⁶

1	kaple	1731

Zvon od neznámého autora. Při první světové válce zachován. 26. prosince 1941 pro svou malou váhu neklasifikován, přesto roku 1942 rekvírován. Po válce (1945) navrácen.

Průměr: 22 cm, výška: 21 cm, váha: pod 10 kg

Sit et domine ...

20. KAMENEC

20. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Využíván pro všechny úkony. 31. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 26 cm, výška: 21 cm

21. KAŘEZ

21. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	asi 19. století

Zvon od neznámého autora. Bez nápisu. Užíván jako umíráček a poledník. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 3. dubna 1942 rekvírován.²⁸⁷

Průměr: 30 cm, výška: 24 cm, váha: cca 25 kg

Bez nápisu

²⁸⁶ Rozhovor se starostou Kakejcovu Josefem Brožíkem z 9. září 2019 pro Český rozhlas.

²⁸⁷ Dopraven na nádvoří fary v Mýtě. SOKA Rokycany. *Kronika obce Kařez 1922–1945 I. díl*, s. 331.

22. KLABAVA

22. 1. Obecní kaple (součástí hasičské skladiště)

V roce 1896 bylo rozhodnuto o výstavbě skladiště pro hasičskou stříkačku. Následujícího roku byla stavba dokončena nákladem 800 zl. V roce 1898 byla stavba rozšířena o kapličku s věžičkou. Svěcení proběhlo 16. října kaplanem z Rokycan, Alexandrem Průchou.²⁸⁸

Po první světové válce většina obyvatel vystoupila z katolické církve a na zvonek se zvonilo pouze při pohřbech. Pravidelné zvonění ráno, v poledne a večer se zrušilo.²⁸⁹

1	obecní kaple	1687

Zvonek od Fridricha Michaela Schönfeldta z Prahy. Při horním okraji mezi linkami sevřený majuskulní nápis. Plášť je bez zdobení. Na dolním kraji stupňovité linky. Větec nese iniciály zvonaře a rok ulití. Za první světové války zachován pro svou památnost a dále jako jediný zvonek v obci. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později do C. Zachován.

Průměr: 34 cm, výška: 43 cm, váha: 19 kg

PETR PAVL ::+ : M : S : F : A^o 1687 ::

²⁸⁸ SOKA Rokycany. *Kronika obecné školy Klabava 1877–1935*, s. 90.

²⁸⁹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Klabava 1928–1946 I. díl*, s. 63.

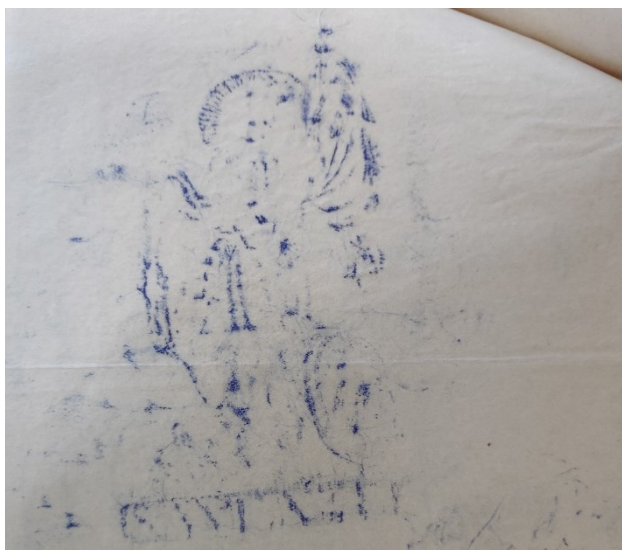
23. KLADRUBY

23. 1. Obecní kaple

1	kaple	1829

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji prázdný nápisový pás. Plášť zdobí reliéf sv. Václava s přípisem S. WENZEL. Za první světové války byl zvonek v obci ponechán. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Roku 1942 rekvírován.

Průměr: 32 cm, výška: 30 cm

NA, SPS. Obtah reliéfu sv. Václava na zvonku v Kladrubech.

2	kaple	?

Zvonek zapůjčen (11. května 1942) z kostela sv. Jana Křtitele ve Vojenicích.²⁹⁰ Stav nezjištěn.

²⁹⁰ SOKA Rokycany. *Kronika obce Kladruby 1920–1975 I. díl*, s. 78.

24. KOLVÍN

24. 1. Obecní kaple

V roce 1941 bylo rozšířeno území střelnice Truppenübungsplatz Kammwald pro výcvik vojáků. Toto rozhodnutí se týkalo území obcí Padrt', Zaběhlá, Kolvín, Skořice, Příkosice, Vísky, Hořice, Trokavec, Štítov a Myť. Obyvatelé se měli neprodleně do konce roku vystěhovat. Po roce 1945 se část obyvatel vrátila a započaly opravy, které byly roku 1952 zastaveny opětovným vysídlením a zařazením do vojenského prostoru. Domy byly nadobro zbourány. Místní zvonička byla součástí hasičského skladiště.²⁹¹

1	obecní kaple	asi 19. století

Zvonek od neznámého autora. Rekvírován za první světové války.

2	obecní kaple	1919

Zvonek od neznámého autora. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 35 cm, výška: 30 cm

25. KORNATICE

25. 1. Obecní kaple

Dne 1. dubna 1942 v šest hodin ráno se naposled zvonilo místním zvonkem: „*To vyzváněl okresní cestář v důchodu Josef Krpejš coby obecní hajný, obec. sluha a zvoník zároveň. Zvonil ranní klekání a rozloučení zvonku s občany. Toho dne byl zvonek sňat ze zvonice. ... Posledně doznívaly hlasy zvonku, který oznamoval úmrtí všech našich předků z obce a svým hlasem je doprovázel na jejich poslední cestě. Zvonívali jím naši pověřiví předkové proti mrakům a krupobitím. Šturmovalo se jím při požárech, zvonívalo při různých slavnostech. Oznamovalo se jím čas ranního vstávání, čas polední a čas večerní. Říkalo se, že ráno a večer se zvoní klekání, tj. klekání k modlitbě ... zvonkem šturmovali při jedné velké řeži, k níž došlo mezi Cikány a místními občany. Hlas zvonu byl daleko slyšitelný.*“²⁹²

²⁹¹ http://www.mistopis.eu/mistopiscr/podbrdsko/vu_brdy/kolvín/kolvín.htm. Citováno 8. 8. 2023 [aktualizace: 1. 12. 2007].

²⁹² SOKA Rokycany. *Kronika obce Kornatice 1921–1969 I. díl*, s. 193.

1	kaple	1723

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako umíráček. Za první světové války ponechán pro svou malou váhu. 28. prosince 1941 neklasifikován pro svou malou váhu (pod 10 kg). Rekvírován 1. dubna 1942. Nenahrazen.

Průměr: 28 cm, výška: 22 cm, váha: pod 10 kg

Nomen domini benedicT. V MI.7.Z3.

26. KŘÍŠE

26. 1. Kaple sv. Barbory a sv. Floriána

Původní kaple byla v roce 1984 stržena buldozerem. V roce 2010 vznikl projekt na obnovu kaple. V létě r. 2016 byl zbudován nový sanktusník a zavěšen zvon. Kaple byla vysvěcena 10. prosince 2016.²⁹³

1	kaple	1909

Zvonek od Františka Pernerera z Plzně. Během první světové války zachován. 23. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 35 cm, výška: 40 cm, váha: 30 kg

Frant. Perner Plzeň výroba zvonů Jos. Prokop.

2	kaple	2016

Zvonek od neznámého autora.

²⁹³ <http://www.znicenekostely.cz/?load=detail&id=13311> Citováno: 8. 7. 2023. [aktualizováno: 4. 11. 2017].

27. KVAŇ

27. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	1902

Zvonek od Arnošta Diepolda z Prahy. Užíván jako signální. Za první světové války zůstal zachován jako signální zvonek v případě požárů a pro denní zvonění. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 40 cm, výška: 30 cm, ladění: vysoké C

28. LHOTKA (u Radnic)

28. 1. Obecní kaple

V letech velikého sucha se konaly pobožnosti u kapličky téměř denně. Vše zaniklo počátkem 20. století. Třikrát denně se v kapličce zvonilo, ráno, v poledne a večer. Zvoníka obvykle dělal obecní pastýř nebo obecní kovář za předem sjednanou odměnu. Posledním placeným zvoníkem zde byl obecní kovář Jan Starý z vojny invalida. Ke konci života byl nemocen nervově – oběsil se v srpnu roku 1931. Po Janu Starém zaskočil často jeho syn, dvakrát denně zvonil v poledne a večer až do své smrti roku 1959.

Za druhé světové války byl ukryt před rekvizicí zvon ze zvoničky. Vyroběn byl tehdy jako náhrada menší zvonek horší kvality. Původní zvon je zpět zavěšen v kapli, náhradní je zachován na obecním úřadě.

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Pravděpodobně zachován.

2	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Ulit nákladem obyvatel Lhotky. Zachován.

29. LHOTKA (u Terešova)

28. 1. Obecní kaple

1	kaple	kolem roku 1900

Zvonek od Arnošta Diepolda z Prahy. Ulit nákladem manželů Kubíkových. Sloužil ke zvonění poledne a poplachu při požárech. Za první světové války ponechán, neboť v obci není jiného zvonu. 1. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 25 cm, výška: 30 cm, váha: kolem 15 kg

Darovali manžele Kubíkovi

30. LHŮTA

30. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	mezi lety 1918–1938

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. 1. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 15 cm, výška: 16 cm, materiál: zvonovina

31. LITOH LAVY

31. 1. Obecní zvonička

Kaplička nacházející se na návsi byla vystavěna roku 1897 na místě staré dřevěné zvoničky.²⁹⁴

1	obecní zvonička	1765

Zvon od neznámého autora. Sloužil k běžnému dennímu vyzvánění, dále jako poplašný. 21. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 34 cm, výška: 36 cm, váha: cca 18 kg, materiál: zvonovina

²⁹⁴ SOKA Rokycany. *Kronika obce Litohlav y 1926–1979*, s. 3.

32. LITOH LAVY – VRŠÍČEK

32. 1. Kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku

Barokní kaple byla vystavěna v letech 1744–1747 rokycanským architektem Janem Mourkem. Celý projekt byl financován z darů občanů města Rokycan, kteří tímto počinem vzdávali dík Panně Marii za ochranu během morové epidemie. Několik desetiletí před výstavbou byly Čechy sužovány sériemi morových ran, a to v letech 1680, 1689 a 1713. Všechny se však Rokycanům vyhnuly, až v roce 1741 mor udeřil i zde. Již v roce 1689 byl na pozemcích mezi Rokycany a Litohlavou byl vybudován lazaret, ve kterém byli nemocní léčeni.²⁹⁵

V roce 1744, po odeznění epidemie, byla uspořádána mezi obyvateli veřejná sbírka, která trvala tři roky. 27. května 1744 se zahájila výstavba nové kaple za přítomnosti rokycanského děkana Šebestiána Tomandla, poštmistra Matěje Švantleho z Třebeska, primase Jana Krofty a purkmistra Jana Poláka. Kaple byla dokončena roku 1747. V těsné blízkosti byla také zřízena poustevna, ve které až do reformy Josefa II. pobýval poustevník z bratrstva sv. Ivana.

Během první světové války byl z kaple zrekvírován jeden zvon o váze 134 kg, až v roce 1926 za něj byla pořízena náhrada – Panna Marie ve váze 125 kg od firmy Richard Herolda v Chomutově. Slavnostní vysvěcení proběhlo 27. června 1926 prelátem Antonínem Wünschem. Současně byly posvěceny i dva zvony pro Rokycany.²⁹⁶

Tento nový zvon však dlouho ve věži nezůstal, v roce 1942 byl taktéž sejmut a odvezen. Nový zvon byl pořízen až roku 1947.

²⁹⁵ SOKA Rokycany. *Kronika obce Litohlavou 1926–1979*, s. 7–8.

²⁹⁶ SOKA Rokycany. *Kronika obce Litohlavou 1926–1979*, s. 56.

1	kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku	kol. r. 1747

Zvonek od neznámého autora. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie C. Zachován.

Průměr: 20 cm, výška: 20 cm

2	kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku	1888

Zvon od firmy Juránek & Perner z Plzně. Ulitý nákladem Antonína Veselého. Při horním okraji ornamentální pás s květy růží. Plášť zdobí nápis a reliéf Panny Marie. 20. září 1916 rekvírován.

Váha: 135 kg

ZŘÍZEN JSEM PRO MILÝ STÁNEK RODIČKY NA VRŠÍČKU ODKAZEM ANTONÍNA VESELÝHO ŠICHTMISTRA V ROKYCANECH LITÝ OD JURÁNKA A PERNERA V PLZNI 1888.

3	kaple Navštívení Panny Marie na Vršíčku	1926

Zvon Panny Marie od firmy Richard Herold z Chomutova. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 60 cm, výška: 45 cm, váha: 125 kg, ladění: e²

Ke cti a chvále Rodičky Boží Marie Panny pořídila obětavost katolíků rokycanských LP 1926

4	kaple Navštívení Panny Marie n Vršíčku	1947

Zvonek od neznámého autora. Stav nezjištěn.

33. MEDOVÝ ÚJEZD

33. 1. Kaple sv. Jana Nepomuckého

Obecní kaplička byla nově vystavěna kolem roku 1800. Jedná se o čtvercovou stavbu s šindelovou střechou a sochou sv. Jana Nepomuckého.²⁹⁷

1	kaple	1777

Zvon od Jakuba Viléma Seitze z Plzně. Při horním okraji ornamentální pás se slunečnicovými festony, vinnými hrozny, jablky a girlandové závěsy. Plášť zdobí na jedné straně reliéf sv. Isidora, na straně druhé sv. Petr. Mezi reliéfy zvonařův znak a letopočet. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie C. Stav nezjištěn.

Průměr: 30 cm, výška 32,5 cm, váha: cca 16 kg

NA, SPS, karton 666, Medový Újezd.

²⁹⁷ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O].* Praha 1978, s. 364.

34. MIROŠOV – MYŤ

34. 1. Kaple

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako umíráček. Za první světové války zachován pro svou malou váhu. 13. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 20 cm, výška: 30 cm, váha: cca 10 kg

35. MOKROUŠE

35. 1. Kaple

Během první světové války byl zvonek z místní kapličky sejmут a starostou Vojtěchem Šrailem měl být odvezen do Starého Plzně. To se však nestalo a zvonek zůstal u starosty doma až do konce války. Poté byl zavěšen zpět na věžičku.²⁹⁸

1	kaple	1752

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji kolkolem dva ornamentální pásy (vrchní volutový, spodní z akantových listů) mezi nimiž je sevřen nápis. Plášť zdobí reliéf sv. Jana Křtitele, z druhé strany Ježíš na kříži, pod nímž klečí Máří Magdalena. Na dolním okraji trojice linek. Užíván mimo běžné zvonění i při pohřbech a poplachu. Za první světové války ponechán pro špatnou jakost zvonoviny. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 38 cm, výška: 37,5 cm

FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE IESV CHRISTE AO 1752

²⁹⁸ Obec Mokrouše.

36. MOSTIŠTĚ

36. 1. Obecní kaple

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Za první světové války ponechán pro nevhodný materiál. 5. ledna 1942 neklasifikován pro svou nízkou hmotnost.

Průměr: 16,5 cm, výška: 22 cm, váha: cca 8 kg

37. NEVID

37. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	cca 1720

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji a na věnci kolkolem jednoduchá dvoulinka. Plášť zdobí na jedné straně reliéf sv. Floriána, na druhé sv. Vavřinec. Zvonek se používal ke všem náboženským obřadům, zejména při pohřbech, ale také jako signálu při požárech či leteckém poplachu. Za první světové války ponechám pro jeho potřebnost. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie C.

Průměr: 33,5 cm, výška: 32,5 cm, váha: cca 15 kg

38. NĚMČOVICE

38. 1. Obecní kaple

Kaplička se nachází vedle budovy bývalé školy. Vysvěcena byla v roce 1882. Poslední pravidelné zvonění (1951–1956) v kapličce zastávala p. Marie Bublová za 200 Kč ročně. Dále se již nezvonilo.²⁹⁹

²⁹⁹ VÁVROVÁ, Dagmar. *Drobná sakrální architektura mikroregionu Radnicko*. Plzeň 2014, s. 49.

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Využíván pro všechny úkony. 31. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 29 cm, výška: 24 cm

39. OLEŠNÁ (u Radnic)

39. 1. Obecní kaple

20. dubna 1942 byl sejmut zvonek z obecní kapličky a odvezen dle nařízení okresního úřadu v Rokycanech pro válečné účely. Na výzvu, dle které bylo nařízeno přihlásit všechny zvony o váze nad 5 kg, podala obec okresnímu úřadu v Rokycanech hlášení, že zvonek neváží 5 kg, aby nebyl z obce odvezen. Okresní úřad vyslal do obce úředníka, aby přezkoumal, zda se údaje z obcí zakládají na pravdě. Následkem toho bylo zjištěno, že zvonek váží 25 kg, a proto byl okamžitě sejmut a odvezen. Naposled zvonil dlouholetému zvoníku Václavu Hábrovi při jeho pohřbu dne 4. února 1942.³⁰⁰

1	obecní kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako poplašný. Zavěšen na dřevěné příčce třemi železnými sponami a šrouby. Za první světové války zachován. 17. ledna 1942 zařazen do kategorie A. 20. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 35 cm, výška: 25 cm, váha: 25 kg, ladění: cis

40. OLEŠNÁ (u Zbirohu)

40. 1. Obecní kaple

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji dvě jednoduché linky, na věnci tři. Plášť zdobí reliéf sv. Josefa, pod ním v obdélníkovém štítku S. IOSEPH. Dále značka F.F.M.

³⁰⁰ SOKA Rokycany. *Kronika obce Olešná 1915–1960*, s. 106.

Sloužil k běžnému zvonění a k poplachu. Za první světové války ponechán jako poplašný zvon. Zařazen do kategorie C.

Průměr: 41 cm, výška: 38 cm, váha: kolem 20 kg

41. OSTROVEC

41. 1. Kaple

Kaplička nacházející se na návsi pochází z rozmezí let 1761–1800. Opravy proběhly v osmdesátých letech 20. století. Jedná se o roubenou čtvercovou stavbu se stanovou střechou zakončenou čtyřbokou lucernou.³⁰¹

1	kaple	1767

Pozdně barokní zvonek z pernerovské dílny v Plzni. Koruna šestiramenná. Při horním okraji dvě jednoduché linky, na věnci tři. Plášť zdobí reliéf sv. Jana Nepomuckého, pod ním obdélníkový štítek S. IOANNES. Za první světové války zachován. V lednu 1942 zařazen do kategorie C.³⁰² Veden jako kulturní památka (poř. č. 93). Zachován.

Průměr: 33 cm, výška: 31 cm, materiál: zvonovina

Evidenční list kulturní památky, Ostrovec, poř. č. seznamu: 93

³⁰¹ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O]*. Praha 1978, s. 561.

³⁰² Podle vyprávění byl prý zvonek zakoupen za tržbu za prodané ryby z malého rybníčku u zdejší obce, když rybníček byl zrušen (zavezen) a přeměněn na louku.

42. PADRŤ

42. 1. Obecní kaple

V roce 1953 byla vesnice zrušena a zvonička zanikla. Místní zvon se následně našel v kovárně v Dobřívě, odkud byl převezen do Krajského muzea v Plzni.

1	obecní kaple	1728

Zvon od Valentina Lišáka z Prahy. Při horním okraji nápis mezi linkami. Za první světové války ponechán jako jediný zvon v obci (umíráček). 19. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 32 cm, výška: 27 cm

Valentin Lissiack Gos Mich . in Prag 1728

43. PLÍSKOV

43. 1. Kaplička

Kaple stojí na návsi a je součástí obecního úřadu. Vystavěna byla roku 1849 v pozdně barokním stylu. Jedná se o čtvercovou stavbu s šindelovou střechou, na které je zvonička.³⁰³

1	kaplička	1745

Zvonek od Valentina Lišáka z Prahy. Za první světové války byl zvon ponechán pro svou památnost. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 38 cm, výška: 30 cm, ladění: a

Valentin Lissiack hat mich gegossen in Prag

³⁰³ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 78.

44. PRAŠNÝ ÚJEZD

44. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil k bohoslužbě a k poplachu. Za první světové války zachován pro nekvalitní kov. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 29 cm, výška: 22 cm, váha: 15 kg

2	obecní kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil k bohoslužbě a k poplachu. Za první světové války zachován pro nekvalitní kov. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 27 cm, výška: 22 cm, váha: 15 kg

45. PŘÍKOSICE

45. 1. Hřbitovní kaple

1	hřbitovní kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako poplašný. 20. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 30 cm, výška: 25 cm

2	hřbitovní kaple	2010

Zvonek od neznámého autora.

46. PŘÍSEDNICE

46. 1. Kaple

Pozdně barokní kaple z 1. poloviny 19. století. Má čtvercový půdorys na střeše se zvoničkou.³⁰⁴

1	kaple	1913

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako signální. Za první světové války zachován, neboť je jediný ve vsi a sloužil k vyzvánění v případě požárů atd. 22. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 30 cm, výška: 30 cm, váha: cca 15 kg

47. PŘÍVĚTICE

47. 1. Kaplička

Kaple stojící na návsi pochází z první poloviny 19. století. Je čtvercového půdorysu se střechou zakončenou zvoničkou.³⁰⁵

1	obecní kaplička	cca 18. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Při horním okraji a nad věnce čtyři jednoduché linky. Plášť zdobí reliéf sv. Václava. Sloužil k běžnému zvonění. Za první světové války zachován pro své malé rozměry. 31. prosince 1941 zařazen do kategorie C.

Průměr: 33 cm, výška: 37 cm, váha: 36 kg

Bez nápisu

48. RADNICE

48. 1. Kaple Navštívení Panny Marie (Kalvárie)

Poutní kaple situovaná na kopci byla vystavěna roku 1735 v barokním stylu podle návrhu Kiliána Ignáce Dienzenhofera. Projekt byl financován majitelem radnického panství

³⁰⁴ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 189.

³⁰⁵ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 190.

Janem Václavem z Bubna a Litic. Na jihozápad od kaple se nachází bývalá barokní poustevna.³⁰⁶ K objektu vede také Křížová cesta, při které se nachází čtrnáct kamenných sloupů s kapličkami. Tuto podobu získala v roce 1883.

1	kaple Navštívení Panny Marie	1747

Zvon Maria od Valentina Lišáka z Prahy. Při horním okraji se nachází latinsko-německý text sevřený mezi linky. Zdola ornamentální pás přecházející na plášť zvonu – boží oka lemovaná anděli, kteří snášejí koruny. Plášť zdobí reliéf sv. Jana Křtitele, pod nímž je latinský nápis. Rekvírován roku 1942, kategorie C.

Průměr: 48 cm, výška: 39 cm, váha: 101 kg

☞ *VALENTIN LISSIACK GOSS MICH IN DER KLEINEN STADT PRAG 1747*

☞ *SANCTE IOANNES BAPTISTA ORA PRO NOBIS*

2	kaple Navštívení Panny Marie	1747

Zvon od Valentina Lišáka z Prahy. Koruna šestiramenná, ucha hladká. Při horním okraji se nachází latinsko-německý text sevřený mezi linky. Zdola ornamentální pás přecházející na plášť zvonu – boží oka lemovaná anděli, kteří snášejí koruny. Plášť zdobí reliéf sv. Václava, pod nímž je latinský nápis. Sloužil k běžnému zvonění. 15. prosince 1916 byl vojenskou správou zabaven. V roce 1919 navrácen na původní místo ve věži. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie C. Zachován. Veden jako kulturní památka (poř. č. 113).

Průměr: 48 cm, výška: 42 cm, materiál: zvonovina

☞ *VALENTIN LISSIACK GOSS MICH IN DER KLEINEN STADT PRAG 1747*

☞ *SANCT. VENCESLAE ORA PRO NOBIS*

³⁰⁶ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 204–205.

3	kaple Navštívení Panny Marie	1925

Zvon Josef od firmy Richard Herold v Chomutově. Sloužil k běžnému vyzvánění. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Váha: 57 kg

48. 2. Hřbitovní kaple sv. Rozálie

Kaple se hřbitovem se nachází na západním okraji města Radnice. Postavena byla kolem roku 1713, projekt byl však vypracován o několik let dříve a již v roce 1706. Zhruba sto dvacet let po dostavbě kaple vyhořela a bylo nutné ji opětovně přestavět. K tomu došlo v roce 1836 radnickým měšťanem Václavem Vojtěchem Duchcovským.³⁰⁷

1	kaple sv. Rozálie	?

Zvon od neznámého autora. Nápis částečně enigmatický. Stav nezjištěn.

Průměr: 30 cm, výška: 25 cm

maria ⦿ *orealr* ⦿ *aravr* ⦿

2	kaple sv. Rozálie	1925

Zvon Rozálie od firmy Richard Herold v Chomutově. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Váha: 27 kg

49. RAKOVÁ

49. 1. Kaplička

Na návsi se nachází barokní kaplička z první poloviny 19. století s čtvercovým půdorysem a zvoničkou na střeše.³⁰⁸

1	kaplička	1722

Zvonek od neznámého autora. Sloužil k běžnému vyzvánění. Za první světové války zachován. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C.

³⁰⁷ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 204.

³⁰⁸ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 211.

Průměr: 27 cm, výška: 22 cm

Sancta Ora pro Nobis 1 · 7 · 22 ·

50. SALZBERK

50. 1. Kaplička

1	kaplička	asi 18. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Za první světové války zachován. 2. ledna 1941 neklasifikován pro svou malou váhu.

Průměr: 23 cm, výška: 28 cm, váha: cca 10 kg

Bez nápisu

51. SEBEČICE

51. 1. Kaple sv. Markéty

1	kaple sv. Markéty	cca 1850

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Sloužil jako signální. Za první světové války zachován pro malou váhu. 24. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 40 cm, výška: 45 cm, váha: kolem 10 kg, ladění: a

Bez nápisu

52. SEDLEC

52. 1. Obecní kaplička (hasičské skladiště)

1	obecní kaplička	počátek 19. století

Zvonek od neznámého autora. Umíráček, sloužil i jako poplachový. Za první světové války ponechán pro malé rozměry. 29. prosince 1941 zařazen do kategorie C.

Průměr: 25 cm, výška: 26 cm

53. SEDLECKO

53. 1. Obecní kaple

1	obecní kaple	cca pol. 19. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Sloužil k běžnému zvonění. Za první světové války zachován pro malé rozměry. 10. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 30 cm, výška: 25 cm, váha: cca 10 kg,

Bez nápisu

54. SIRÁ

54. 1. Kaplička

Zvonek z roku 1770 byl z obecní kapličky přenesen na nově postavenou budovu obecního úřadu. Zvonit se přestalo roku 1952.

1	kaplička	1770

Zvonek od I. K. S. Při horním okraji jednoduchá linka. Plášť zdobí reliéf sv. Pavla apoštola, z obou stran iniciály zvonaře a letopočet I. C. S. 1770. Na dolním okraji tři jednoduché linky. Složil k běžnému zvonění. Za první světové války zachován. 4. ledna 1942 zařazen do kategorie C.

Průměr: 27 cm, výška: 30 cm, váha: 20 kg

55. SKLENÁ HUŤ

55. 1. Zvonice

Hasičské skladiště se zvonící bylo postaveno v roce 1922 za 10 000 Kč. Do věžičky byl přenesen zvonek ze staré zvonice, která stávala na návsi naproti čp. 6. Během druhé světové války byl místní zvonek zrekvírován a „*měl velice krásný hlas*“.³⁰⁹

1	zvonice	asi 19. století

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako umíráček. Z první světové války zachován. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 30 cm, výška: 30 cm, váha: cca 20 kg

56. SKOMELNO

56. 1. Kaple

Kaple pochází pravděpodobně z první poloviny 19. století.³¹⁰ Má čtvercový půdorys a zvoničku na střeše, ze které během druhé světové války byl zrekvírován zvon.

1	kaple	cca 1. pol. 19. století

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako poplašný. Za první světové války zachován jako poplašný prostředek, dále nedosahoval příslušných rozměrů. 17. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 35 cm, výška: 25 cm, váha: 20 kg

2	kaple	2. pol. 20. století

Zvonek od neznámého autora. Stav nezjištěn.

³⁰⁹ SOKA Rokycany. *Kronika obce Sklená Huť 1932–1982 I. díl*, s. 7, 57.

³¹⁰ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 325.

57. SMĚDČICE

57. 1. Kaple sv. Václava

Kaple vystavěna plzeňským měšťanem Františkem Adalbertem Svátkem mezi lety 1848–1875 nese prvky gotického, barokního a empírového slohu (tzv. eklekticismus). Stavba se nachází uprostřed návsi a má podélný půdorys. Na stříšce se nachází zvonička s jehlanovitou střechou.³¹¹

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Rekvírován roku 1917.

2	kaple	20. léta 20. století

Zvonek ulitý ve Škodových závodech v Plzni. Vlastníky je rodina Hecova čp. 6. 10. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Materiál: ocel

58. STŘAPOLE

58. 1. Kaple

Kaple nacházející se na návsi je vystavěna v pozdně barokním stylu. Má čtvercový půdorys se zkosenými nárožími a zvoničku na střeše.³¹²

1	kaple	cca 18. století

Zvonek od neznámého autora. Na plášti reliéf sv. Václava. Sloužil k běžnému vyzvánění. Za první světové války zachován pro svou památnost. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 33 cm, výška: 28 cm, váha: 25 kg

³¹¹ <https://pamatkovykatolog.cz/kaple-sv-vaclava-se-sochou-sv-jana-nepomuckeho-15465355>. Citováno 8. 8. 2023 [aktualizace: nezjištěna].

³¹² POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980, s. 448.

59. SVINNÁ

59. 1. Kaple

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil k běžnému vyzvánění. 3. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.³¹³

Průměr: 32 cm, výška: 31 cm

60. TĚNĚ

60. 1. Kaple sv. Václava

Základy kaple pochází pravděpodobně z počátku 19. století. Byla vystavěna ze dřeva, ovšem v roce 1877 vyhořela a byla přestavěna na zděnou. Má čtvercový půdorys, střecha je šindelová s dřevěnou zvoničkou.

2	kaple	cca 18./19. století

Zvonek od neznámého autora. Pukl roku 1937.

1	kaple	1937

Zvonek od Rudolfa II. Pernera z Českých Budějovic. Zakoupen jako náhrada za prasklý zvon roku 1937. 29. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

61. TEREŠOV

61. 1. Kaple sv. Vojtěcha

Mezi lesy nad Třebnuškou cca 2 kilometry od Terešova se nachází kaple sv. Vojtěcha. Původní dřevěná stavba pochází již z období kolem roku 1696. Objekt však časem zchátral a podle legendy zbyl pouze obraz sv. Vojtěcha, který jednoho dne při lovu zachránil život synovi Antonína Strojetickeho ze Strojetic a ze Lhotky. Z vděčnosti nad tímto zázrakem zde byla vybudována roku 1738 barokní zděná kaple s obdélným půdorysem.³¹⁴

³¹³ Do konce války se nacházel ve skladišti v Hamburku. Do obce nebyl nikdy navrácen. SPAL, Michal. *Kronika obce Svinná u Hlohovic*. Hlohovice 2010, str. 66.

³¹⁴ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 57.

1	kaple sv. Vojtěcha	asi 17. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Nachází se v lucerně věžičky. 4. ledna 1941 zařazen do kategorie C.

Průměr: 20 cm, výška: 15 cm, váha: cca 10 kg, materiál: bronz

Bez nápisu

2	kaple sv. Vojtěcha	?

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Zachován.

Průměr: 18 cm, výška: 13 cm, váha: cca 8 kg, materiál: železo

Bez nápisu

3	kaple sv. Vojtěcha	asi 17. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. 2. ledna 1941 neklasifikován pro svou malou váhu.

Průměr: 16 cm, výška: 12 cm, váha: cca 8 kg

Bez nápisu

62. TEREŠOVA HUŤ

62. 1. Kaplička

1	kaplička	asi 18. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Za první světové války zachován. 2. ledna 1941 neklasifikován pro svou malou váhu.

Průměr: 20 cm, výška: 15 cm, váha: cca 10 kg

Bez nápisu

63. TĚŠKOV

63. 1. Kaple

Kaple v Těškově byla postavena kolem roku 1800. Jedná se o lidovou roubenou stavbu s šestibokým půdorysem sloužící jako zvonice.³¹⁵

Během druhé světové války byl zrekvírován jediný zvonek. Nový byl pořízen až na podzim roku 2009 nákladem 130 000 Kč za přispění občanů a sponzorů. Součástí je i moderní elektrický pohon využívající inteligentní elektroniku.³¹⁶

1	kaple	1904

Zvonek od firmy Roberta Pernera z Plzně (ulil jej Jiří Zykmond). Sloužil ke zvonění poledne, úmrtí, pohřbů a k hlášení poplachu. Za první světové války ponechán, protože byl v obci jediný. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 49 cm, výška: 39 cm

2	kaple	2009

Zvonek od neznámého autora.

64. TROKAVEC

64. 1. Zvonice

1	zvonice	?

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Sloužil k vyzvánění poplachu. Za první světové války zachován pro nekvalitní materiál. 7. ledna 1942 neklasifikován pro svou nízkou váhu.

Průměr: 18 cm, výška: 20 cm, váha: 6 kg

Bez nápisu

³¹⁵ POCHÉ, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 60.

³¹⁶ <https://www.hradycz/kaple-se-zvonickou-teskov>. Citováno 8. 7. 2023 [aktualizace: 7. 7. 2023].

65. TŘEBNUŠKA

65. 1. Obecní kaplička

1	obecní kaplička	?

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Za první světové války zachován. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 35 cm, výška: 40 cm, váha: 22 kg

Bez nápisu

66. TŘÍMANY

66. 1. Kaple

1	kaple	1737

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji latinský nápis. Na plášti reliéf sv. Bernarda a znak plaského kláštera. Dále nápis a letopočet 17.37. Darován obci plaským klášterem. Sloužil jako poplašný. Za první světové války zachován. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C. Zrekvírován. Navrácen.³¹⁷

Průměr: 20 cm, výška: 20 cm, váha: cca 40 kg

67. TÝČEK

67. 1. Obecní kaplička

1	obecní kaplička	1765

Zvonek od France Antonína Franka. Při horním okraji dvě jednoduché linky, mezi nimi iniciály zvonaře a letopočet F. A. F. 1765. Zdola kolkolem sedm hlaviček andělů. Plášť zdobí

³¹⁷ Zásadou kronikáře Václava Macáka a vikáře Jana Koudelky z Hřešihlav se podařilo zvonek v roce 1945, dle dříve zakresleného obrázku dohledat v Praze Na Maninách. Zvonek byl uložen pod velkým zvonem z Hřešihlav. SOKA Rokycany. *Kronika obce Třímány 1967-1972 II. díl. s. 54.*

z jedné strany reliéf sv. Václava, z druhé neposkvrněné početí Panny Marie. Za první světové války zachován. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie C.

Průměr: 37 cm, výška: 40 cm

68. TYMÁKOV

68. 1. Kaple sv. Václava

1	kaple	1923

Zvonek od Karla Šilhavý z Pardubic. Zvonilo se jím poledne a klekání. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 39 cm, výška: 30 cm

69. VEJVANOV

69. 1. Kaplička

1	kaplička	asi 18./19. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Sloužil k odbíjení hodin a jako signální. Za první světová války ponechán, neboť nebyl z čisté směsi. 17. ledna 1942 neklasifikován.

Průměr: 30 cm, výška: 40 cm, váha: asi 6 kg, ladění: 1

Bez nápisu

70. VESELÁ

70. 1. Kaple Svaté Rodiny

1	kaple	1918

Zvonek d neznámého autora. Bez nápisu. Sloužil jako signální. 18. ledna zařazen do kategorie A.

Průměr: 30 cm, výška: 40 cm, váha: asi 10 kg

Bez nápisu

71. VÍSKY

71. 1. Kaple

1	kaple	?

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Zvonila se jím hrana a na poplach. Za první světové války ponechán, neboť nebyl z bronzu. 4. ledna 1942 neklasifikován pro svou malou váhu.

Průměr: 18 cm, výška: 28 cm, váha: asi 5 kg, materiál: železo

Bez nápisu

72. VITINKA

72. 1. Kaplička

1	kaplička	19. století

Zvonek od neznámého autora. Plášť zdobí z jedné strany reliéf sv. Martina na koni s žebrákem, který jej drží za plášť. Z druhé strany sv. Petr a Pavel. Za první světové války zachován pro malou váhu. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 25 cm, výška: 30 cm, váha: cca 25 kg

73. VITINKA – NOVÝ DVŮR

73. 1. Kaplička

Koncem března a začátkem dubna roku 1942 se snímaly v okolních vesnicích zvony a putovaly do muničních továren. 1. dubna byl sňat 19 kilový zvonek ze zvoničky na Vitince. Eduard Brada jej dovezl na kole do Rokycan.³¹⁸

1	kaplička	cca 2. pol. 19. století

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu a výzdoby. Za první světové války zachován pro malou váhu. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A. 1. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 20 cm, výška: 25 cm, váha: 19 kg, materiál: ocel

Bez nápisu

74. VOLDUCHY

74. 1. Betlémská kaple

1	kaple	1937

Zvon od firmy Richard Herold z Chomutova. Sloužil k běžnému vyzvánění. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 67 cm, výška: 63 cm, váha: 180 kg, ladění: c²d²

2	kaple	1937

Zvon od firmy Richard Herold z Chomutova. Sloužil k běžnému vyzvánění. 30. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 56 cm, výška: 52 cm, váha: 97 kg, ladění: c²d²

³¹⁸ SOKA Rokycany. *Kronika obce Vitinka 1924–1954*, s. 42.

75. VRANOV

75. 1. Obecní kaplička

1	obecní kaplička	asi 2. pol. 18. století

Zvonek od neznámého autora. Sloužil k vyzvánění na poplach a při pohřbech. Za první světové války zachován. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie C.

Průměr: 25 cm, výška: 35 cm

76. VRANOVICE

76. 1. Obecní kaple

Návesní kaplička byla postavena kolem roku 1800. Stavba má obdélný půdorys a nad průčelím hranolovou zvonici zakončenou cibulovou makovicí.³¹⁹

16. srpna 1939 praskl zvon v obecní kapli. Pocházel z roku 1854 a vážil 45,5 kg. Odkud byl zakoupen není známo. Pořízen byl nový, který váží 15 kg a koupen byl za 150 K od Šternberských dolů z šachty Matylda. Zvoněno na něj při zápisu do směny a umíráček při zabití horníka.³²⁰

1	obecní kaple	1854

Zvonek od neznámého autora. 16. srpna 1939 pukl.

Váha: 45,5 kg

2	obecní kaple	1939

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. 2. února 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 31 cm, výška: 24 cm, váha: 15 kg

Bez nápisu

³¹⁹ POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982, s. 267.

³²⁰ SOKA Rokycany. *Kronika obce Vranovice 1938–1964 III. díl*, s. 23.

77. VŠENICE

77. 1. Obecní kaplička

1	obecní kaplička	asi 2. pol. 18. století

Zvonek od neznámého autora. Sloužil k vyzvánění klekání. Za první světové války zachován z rozhodnutí památkového úřadu. 28. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 32 cm, výška: 32 cm

78. ZAJEČOV

78. 1. Obecní kaplička

1	obecní kaplička	1707

Zvonek od Antonína Schönfelda z Prahy. Sloužil jako signální. Za první světové války ponechán, neboť sloužil k běžnému zvonění a jako poplašný. 24. prosince 1941 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 41 cm, výška: 43 cm

Vetero Pragae me fudit Antonio Schonfeldt

In Honorem ...

79. ZBIROH

79. 1. Zámecká kaple Nanebevzetí Panny Marie

1	kaple Nanebevzetí Panny Marie	1722

Zvonek od neznámého autora. Bez koruny, upevněn v dřevěné stoličce. Při horním okraji jedna jednoduchá linka, zdola akanty. Na plášti reliéf sv. Jana Nepomuckého s palmovou ratolestí a křížem. Pod ním letopočet 1722. Sloužil k běžnému vyzvánění. Při dolním okraji tři jednoduché linky. Za první světové války zachován jako jediný zvonek. 25. prosince 1941

zařazen do kategorie D. Veden jako kulturní památka (poř. č. 213). Přenesen do kostela sv. Petra a Pavla (Zbiroh). Zachován.

Průměr: 34 cm, výška: 25,5 cm, váha: cca 10 kg, materiál: zvonovina

2	kaple Nanebevzetí Panny Marie	1930

Zvonek od Richarda Herolda z Chomutova. Sloužil k běžnému vyzvánění. 25. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 39 cm, výška: 32 cm, váha: 31 kg, ladění: c³

Salve regina 1930

3	kaple Nanebevzetí Panny Marie	1930

Zvonek od Richarda Herolda z Chomutova. Sloužil k běžnému vyzvánění. 25. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 35 cm, výška: 30 cm, váha: 27 kg, ladění: d³

Scte. Hieronyme, ora pro nobis 1930

III. OSTATNÍ

1. ČILÁ

1. 1. Obecní domek

1	obecní domek čp. 6	cca konec 18. století

Zvonek od neznámého autora. Při horním okraji prázdný nápisový pás sevřený mezi linkami. Zdola ornamentální pás (složený z růží proložených slunečnicemi, vinnou révou, květinami a ovocem) s girlandovými závěsy. Plášť zdobí reliéf sv. Trojice, z druhé strany sv. Martin. Za první světové války zachován. 27. prosince 1941 navržen do kategorie D, nakonec přiřazena kategorie C.³²¹

Průměr: 26 cm, výška: 30 cm, váha: 25 kg, ladění: nízké

Bez nápisu

2. HLOHOVICE

2. 1. Obecní márnice

1	obecní márnice	1935

Zvon od neznámého autora. Zvonění při pohřbech. 26. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 40 cm, výška: 55 cm, váha: 25 kg

3. HOLOUBKOV

3. 1. Obecní domek

1	obecní domek	?

Zvonek od neznámého autora. Během první světové války ponechán z důvodu nehodnotného kovu. Neklasifikován, jeho váha je pod 10 kg.³²²

Váha: 8 kg

³²¹ Obecní úřad v Čilé žádá Památkový úřad v Praze o ponechání jediného zvonku. Zpráva z 8. února 1942.

³²² 23. prosince 1941.

4. HRÁDEK

4. 1. Hasičské skladiště čp. 120

1	obecní zvonice	1734

Zvonek od Antonína Briknera. Při horním okraji nápis. Na plášti reliéf. Sloužil jako umíráček a poplachový zvonek. Za první světové války zachován pro malou velikost. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie D, později C.

Průměr: 32 cm, výška: 28 cm, váha: 15 kg

Liti V Antonína Briknera O W Léta Panie 1734

*Ten zvonek liti keczi chvále Pana Boha a Svateho Jana Nepomuckeho zaroz pana Matiege
Hufnekla SSimistra [!] Na Mirossovech*

*Nákladem Slovutných Mistru Václava Pecha SSimona Pecha Antonína Pecha Ospomoci
ginich*

5. HŮRKY

5. 1. Obecní dům čp. 50

1	obecní dům čp. 50	1924

Zvonek od neznámého autora. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A. Rekvírován.

Průměr: 30 cm, výška: 32 cm

6. CHLUM

6. 1. Kovárna čp. 7

Roku 1903 byla zrušena kovárna a přestavěna na stáje a zvonek zavěšen do kaple sv. Ludmily. Kovář Jan Macák nadále zastával funkci zvoníka, kterou později převzal kovář

Václav František Vokál (čp. 25). Za tuto práci směl užívat část louky „Na obecnici“. Po jeho smrti přešlo zvonění na syna (Josefa Vokála).³²³

1	kovárna	1. pol. 19. století

Zvonek od neznámého autora. Ulit nákladem rytíře Matyáše Kaliny z Jäthensteinu (1772–1848). Sloužil jako umíráček. Za první světové války zachován. 4. dubna 1942 rekvírován. Po týdnu byl navrácen pro malou váhu.

Průměr: 10 cm, váha: 1,60 kg

7. KAMENNÝ ÚJEZD

7. 1. Obecní kovárna

1	obecní kovárna	?

Zvon od neznámého autora. Za první světové války ponechán, neboť se jednalo o jediný zvon v obci. Roku 1937 pukl a byl rozlit.

2	obecní kovárna	1937

Zvonek od Rudolfa Pernerera II. ze Suchého Vrbného u Českých Budějovic. Ulit jako náhrada za zvon, který v roce 1937 pukl. Zakoupen 6. dubna 1938. 29. prosince 1941 zařazen do kategorie A. 1. dubna 1942 rekvírován.

Průměr: 30 cm, výška: 35 cm, váha: 22 kg, ladění: D

3	obecní kovárna	1945

Zvonek od neznámého autora. Ulitý nákladem Václava Reichla a Václava Korandy, jako náhrada za zrekvírovaný zvonek.³²⁴ Stav nezjištěn.

³²³ SOKA Rokycany. *Kronika obce Chlum 1933–1976*, s. 17.

³²⁴ SOKA Rokycany. *Kronika obce Kamenný Újezd 1940–1958*, s. 45, 86.

8. KAŘÍZEK

8. 1. Obecní dům

1	obecní dům	1764

Zvonek od Jana Jiřího Kühnera z Prahy.³²⁵ Při horním okraji ornamentální pás. Plášť zdobí reliéf sv. Jana a Pavla. Na dolním okraji iniciály zvonáře a letopočet: I. G. K. 1764. Byl přemístěn z původní dřevěné zvoničky, která byla zrušena roku 1928. Za první světové války ponechán jakož to jediný zvon v obci, dále pro svou malou váhu a špatný hlas. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie C.

Průměr: 31 cm, výška: 33 cm, váha: cca 23 kg

9. PODMOKLY

9. 1. Budova obecní školy

1	obecní škola	kolem r. 1830

Zvonek od Václava Pernera z Plzně. Při horním okraji dvě jednoduché linky, na věnci tři. Plášť zdobí reliéf sv. Josefa (pod ním IOSEPH) z jedné strany, z druhé štítek se jménem zvonáře. Sloužil k odbíjení hodin. Za první světové války zachován, jako jediný zvon v obci. 28. prosince zařazen do kategorie C.

Průměr: 31 cm, výška: 27 cm

NA, SPS, karton 666, Podmokly.

³²⁵ Na návsi stála zvonička, která byly roku 1938 pro havarijný stav zbořena. Zvonek byl přemístěn na obecní dům. In: SOKA Rokycany. *Kronika obce Kařízek 1928–1960 I. díl*, s. 8.

10. PŘÍKOSICE

10. 1. Hasičské skladiště

1	hasičské skladiště	?

Zvonek od neznámého autora. Sloužil jako poplašný. 20. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 36 cm, výška: 30 cm

11. STRAŠICE

11. 1. Dílna masovek a kuchyňského nářadí (majitel Železářny J. Čížinský, dříve Zbirožské železářny)

1	dílna	?

Starý zvonek z vysoké pece (památkový). Bez nápisu. Vyzvání se jím poplach v továrně a umíráček pro celou III. čtvrť. Zavěšen je pomocí čepů na štítě tovární budovy. Během první světové války zachován jako jediný zvonek na huti III. čtvrť coby poplachový a umíráček, neboť kostelní zvony z I. čtvrti (11,5 km vzdálené) není slyšet. 27. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 28 cm, výška: 20 cm, ladění: E

Bez nápisu

12. SVOJKOVICE

12. 1. Obecní domek

1	obecní domek	1926

Zvonek od firmy Roberta Pernerera z Plzně (pravděpodobně jej ulil Jiří Zykmund).³²⁶ Sloužil jako signální. 31. prosince 1941 zařazen do kategorie A.

Průměr: 29 cm, výška: 35 cm

³²⁶ V roce 1926 ještě stále firma fungovala pod názvem Perner Robert. Od roku 1895 ve zvonárně pracoval manžel dcery Roberta P. Jiří Zykmund, který roku 1903 zvonárnu přebírá a zvony dále nesou signaturu „Lil Robert Perner zvonář v Plzni.“

13. TYMÁKOV

13. 1. Márnice na hřbitově

1	márnice na hřbitově	1939

Zvonek od neznámého autora. Zvonilo se jím při pohřbech. 5. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 20 cm, výška: 15 cm

14. VOLDUCHY

14. 1. Škola

1	škola	1919

Zvonek od neznámého autora. Bez nápisu. Sloužil k ohlašování začátku a konce vyučování. 2. ledna 1942 zařazen do kategorie A.

Průměr: 12 cm, výška: 13 cm, váha: 2 kg, materiál: (není z bronzu)

Bez nápisu

ZÁVĚR

Zvonařství patří mezi jedno ze starých a uznávaných řemesel, které se zachovalo téměř v původní podobě do dnes. Stále je kladen důraz na kvalitu materiálu, ruční výrobu a zachování tradic. Od 14. století dochází k utváření a stabilizaci zvonařství jako řemesla a zvyšuje se produkce. Tento proces vývoje je po dobu husitských válek narušen, naopak dochází k poškozování sakrálních objektů a ztrátám zvonového inventáře. Následné obnovy jsou pozvolné, ovšem nabízejí možnost zvonařským mistrům zdokonalovat techniku odlévání a kvalitu výzdoby. Rozkvět nastává v 16. století, kdy se dílny soustřeďují ve větších městech (Praha, Plzeň, České Budějovice etc.) a zvyšuje se produkce. Stabilní zázemí poskytovalo zvonařům dostatek prostoru pro inovace v oblasti tvaru zvonu a výzdoby. V tomto směru byl přední postavou Brikcí z Cimperka.

Zlom přichází ve druhé čtvrtině 17. století v důsledku pobělohorských demografických změn v českých zemích. Národnostně čeští zvonaři během válek buď zemřeli nebo odchází do ciziny a na jimi uprázdněná místa se dostávají mistři především z Německa (Pernerové, Heroldové etc.) a Lotrinska (rod Pricqueyů, Michelinů etc.). Tradiční česká výroba mizí a nastupuje styl nově příchozích, v jehož důsledku se celkově mění akustika, umělecká výzdoba a jazyk nápisů (češtinu vytlačuje němčina a latina). Kvalitu zvonoviny to ovšem neovlivňovalo. Situace se nijak výrazně nemění ani v 18. a 19. století. Zaznamenávám pouze nárůst menších zvonků pro kapličky a zvoničky.

O „vzkříšení“ tradičního českého zvonařství se zasloužil Rudolf Manoušek st., který začal odlévat zvony v Brně roku 1906. Ve své dílně se věnuje zdokonalování zvonového žebra, které výrazně ovlivňuje kvalitu „hlasu“ zvonů. Také se věnuje restaurování puklých zvonů bez nutnosti jejich přelítí.

Vzestup výrobních inovací zastavila v roce 1914 první světová válka, během které se z důvodu nedostatku barevných kovů zavedly povinné rekvizice. Jedním z objektů určených pro válečný průmysl byly i zvony obsahující měď a cín. Během roku 1915 byly zahájeny přípravy pro plošný soupis tzv. „Katastr zvonů pro Čechy.“ Česko-německé formuláře obsahovaly rubriky s informacemi o místě a okresu doplněné tabulkou s údaji o jednotlivých zvonech (rok ulití, zvonař, váha, výška, nápisy etc.). S jejich pomocí byla dále vyhodnocována památnost a historická hodnota zvonů. K samotným rekvizicím se přistoupilo v srpnu 1916 a za zvonovinu se platilo 4 K za 1 kg. Když nedostatek i nadále převládal přistoupilo se následující rok k druhé vlně, která ještě více zdecimovala zvonový inventář.

Majitelé zvonů zde kladli silnější důraz na zachování památných zvonů a zvonů potřebných pro obec. Během první světové války tak bylo na Rokycansku zabaveno 46 zvonů.

Po ukončení války obyvatelé farností věřili, že k podobné události již nedojde a ve veřejných sbírkách věnovali značné prostředky na náhradu zrekvírovaných zvonů. Dle výše získaných financí se pořizovaly buď levnější ocelové nebo dražší ze zvonoviny. Objednávky farnostem vyřizovalo Chrámové družstvo v Pelhřimově, které vypisovalo výběrová řízení. V rozmezí let 1918–1940 bylo ve zmapované oblasti doplněno 71 zvonů, vzhledem k cenám a dostupnosti materiálů se jedná o vskutku značné množství nových zvonů. Z této doby se jich však mnoho nedochovalo, neboť byly za druhé světové války klasifikovány jako historicky bezcenné, a tudíž byla většina zrekvírována hned v počátcích.

V září roku 1939 vypuká druhá světová válka a již v březnu 1940 je vydáno nařízení k shromáždění barevných kovů. Jednalo se především o bronzové zvony a měděné prvky na budovách. Tak jako za první světové války i tentokrát byly sestaveny soupisy pomocí „*Ohlašovacích listů pro bronzové zvony*.“ Do česko-německých formulářů se vyplňoval název obce, kostela, vlastníka zvonu, dále technické parametry (váha, průměr, výška, ladění), datace, jméno zvonaře, nápisy, výzdoba, způsob zavěšení, jeho využití a důvod ponechání za první světové války. Památkové ústavy následně jednotlivým zvonům přiřadily kategorie A, B, C a D, které určovaly jejich následný osud. Skupina A byla zvýrazněna zelenou barvou a náležely do ní „nejmladší“ zvony (na Rokycansku 106 zvonů), B (pouze čtyři), C (45) a kategorie D s červeným označením pro památné zvony (22). Po sejmutí byly zvony sváženy d centrální sběrný, která se nacházela v Praze na Manínách. Odtud je loď převážely do přístavu v Hamburku. S jistotou lze doložit cca 81 rekvírovaných zvonů mezi lety 1942–1943. Po skončení války (1945) se do obcí navrátilo deset zvonů.

Stáří zvonů	Počet (ks)
1300–1399	1
1400–1499	6
1500–1599	24
1600–1699	22
1700–1799	61
1800–1899	68
1900–1999	89
2000–2023	7

Neurčeno	58
Celkem	336

Tabulka č. 5 s přehledem množství zvonů ulitých v různých časových obdobích s celkovým součtem.

Na rozdíl od období mezi lety 1918 až 1940 nebyly obnovy po druhé světové válce, konkrétně po roce 1945, tak výrazné, pouze 22 zvonů. Obyvatelstvo bylo finančně vyčerpáno a politická situace církevnímu životu příliš nepřála. V roce 1948 také docházelo ke znárodnování zvonařských dílen a jejich centralizaci v Brně. Mnoho z nich po tomto období, již činnost neobnovilo. Na konci 60. let se daří některým zvonařům činnost obnovit (př. R. Manoušek v Praze na Zbraslavi).

Během průzkumu jsem zmapovala celkem 336 zvonů od 58 určených zvonařů a firem ve 129 objektech; kostely (216 zvonů), kaple (104) a ostatní (16). Většinu kostelů a kaplí jsem osobně navštívila. Bohužel některé ze zvonů nelze časově zařadit a autor bývá taktéž neučten. V množství případů, se jedná o menší zvonky z kapliček a ostatních objektů. Z celkového počtu zvonů bylo 161, kde se mi nepodařilo určit výrobce. Podrobněji se v práci zabývám zvonaři, kteří odlili větší množství zvonů pro danou oblast. Jedná se především o Bartoloměje Pražského, Brikiho z Cimperka, Fridricha Michaela a Antonína Schönfeldtovi, zvonařskou dílnu Pernerů v Plzni a v Českých Budějovicích. Dále pak o firmu Richarda Herolda v Chomutově, Jana Jiřího a Jana Václava Kühnera, Karla Bellmanna, Josefa a Arnošta Diepoldy, firmu Oktáva Wintera v Broumově, R. Manouška etc. Zvonařští mistři, kteří ulili pouze jeden (výjimečně čtyři) jsou uvedeni v souhrnné tabulce.

Katalog, který tvoří druhou část práce je souhrnem veškerých dostupných informací, které bylo možné nashromáždit studiem archivních pramenů, dostupné literatury a terénním výzkumem. Práci doplňuje fotografická příloha, pořízená v jednotlivých objektech, kam jsem měla přístup. Přináší tím vhled do současného stavu zvonového inventáře v obvodu okresu Rokycany a mohla by posloužit jako podklad pro další využití v oblasti kampanologie.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Národní archiv:

Archiv Pražského arcibiskupství

Farářské relace 1677, B 13/4B, Radnice, Vojenice, Volduchy, Drahoňův Újezd, Zbiroh.

Farářské relace 1700, B 13/10, Mirošov, Rokycany

Fond Zemský památkový úřad (ZPU)

Karton 46, sign. 21, Válečná sbírka zvonů, všeobecná korespondence 1915–1916 a 1917.

Fond Státní památková správa

Karton 664, 666, 668, sign. 30. Památná místa. Ohlašovací listy pro bronzové zvony.

Archiv Národního muzea

G – Eichlerova topografická sbírka, Plzeňsko.

Pachlova sbírka nápisů na zvonech, karton 1–3.

Fond Antonína Podlahy

SOkA Rokycany

SOkA Rokycany, fond Archiv města Rokycany, III. odd., Oprava zvonu sv. Trojice 1884, ev.

N 136, inv. č. 2146/1, sign. VI/6.

Kronika fary Lhota pod Radčem 1787–1922

Kronika fary Mlečice 1836

Kronika fary Mýto 1836–1977

Kronika fary Stupno 1836–1966

Kronika města Rokycany 1907–1918 III. díl

Kronika města Rokycany 1938–1947 V. díl

Kronika města Zbiroh 1842–1967 I. díl

Kronika obce Borek 1938–1957 II. díl

Kronika obce Borek 1957–1960 III. díl

Kronika obce Březina 1928–1951 I. díl

Kronika obce Bušovice 1920–1928 I. díl

Kronika obce Bušovice 1925–1938 II. díl
Kronika obce Dobřív 1923–1928 I. díl
Kronika obce Dobřív 1929–1951 II. díl
Kronika obce Hradiště 1834–1895
Kronika obce Hřešihlavy 1975–1986, I. díl
Kronika obce Chlum 1933–1976.
Kronika obce Chomle 1888–1929
Kronika obce Chomle 1924–1996
Kronika obce Kamenný Újezd 1940–1958
Kronika obce Kařez 1922–1945 I. díl
Kronika obce Kařízek 1928–1960 I. díl.
Kronika obce Klabava 1928–1946 I. díl
Kronika obce Kladruby 1920–1975 I. díl
Kronika obce Kornatice 1921–1969 I. díl
Kronika obce Lhota pod Radčem 1927–1931 I. díl
Kronika obce Líšná 1928–1929 I. díl.
Kronika obce Litohlavy 1926–1979
Kronika obce Mešno 1924–1995 I. díl
Kronika obce Mirošov 1905–1951
Kronika obce Mlečice 1873–1918
Kronika obce Olešná 1915–1960
Kronika obce Olešná 1915–1960.
Kronika obce Sklená Huť 1932–1982 I. díl
Kronika obce Stupno 1939–1953 II. díl
Kronika obce Třímány 1967–1972 II. díl
Kronika obce Vitinka 1924–1954
Kronika obce Volduchy 1922–1927 I. díl
Kronika obce Volduchy 1924–1949 II. díl
Kronika obce Vranovice 1938–1964 III. díl
Kronika obce Zvíkovec 1918–1938
Kronika obce Zvíkovec 1918–1938.
Kronika obecné školy Klabava 1877–1935
Kronika obecné školy Volduchy 1910–1932

Prameny tiskem vydané

LUNGA, Radek – ROHÁČEK, Jiří. *Umlčené hlasy: rekviziční dokumentace zvonů českého, moravského a slezského pohraničí z let 1942-1943 = Zum Schweigen gebrachte Stimmen : Requisitionsdokumentation der Glocken der böhmischen, mährischen und schlesischen Grenzgebiete aus den Jahren 1942-1943*. Překlad Stefan BARTILLA. Druhé, doplněné vydání. Praha: Artefactum, 2021. 3 svazky (2063 stran). Epigraphica & sepulcralia. Monographica, 4.

KŘIČKA Z BITÝŠKY, Vavřinec. *Návod k lití a přípravě děl, kulí, hmoždířů, zvonů, konví ke zvedání vody, k vodotryskům a p. četnými kresbami opatřený*. Praha 1947.

Literatura

DOBRODINSKÝ, Jaroslav. *Památková ochrana zvonů*. In: Zprávy památkové péče 15/1955, č. 3, s. 99–104.

DOMEČKA, Ludvík – SÁL, Ladislav František. *Královéhradecko*, 1. díl, 1. část. Místopis soudního okresu královéhradeckého. Hradec Králové 1928.

FLODR, Miroslav. *Lotrinští zvonáři a České země*. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Studia minora Facultatis philosophicae Universitatis Brunensis. C, Series historica 28, 1981, s. 157–176.

FLODR, Miroslav. *Nápisy na středověkých zvonech*. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity: řada historická. Brno 1973, s. 143–157.

FLODR, Miroslav. *Technologie středověkého zvonářství*. Brno 1983.

HOFMAN, Karel. *Kostel Panny Marie Sněžné v Rokycanech*, Rokycany 1991.

HRUŠKOVÁ, Daniela. *120 let zvonářství rodu Manoušků*. Praha: vlastním nákladem Petr Rudolf Manoušek, 2020.

CHVÁTAL, Tomáš – KRČMÁŘ, Luděk: *Obrazy z dějin českého zvonářství. Rekviziční fotografie z první světové války ze sbírek Západočeského muzea v Plzni*. Domažlice 2006.

KONEČNÝ, Stanislav. *Zvony v Poličce a na Poličsku*. Polička 1999.

KVÁŠOVÁ, Miroslava. *Chránové družstvo*. In: Vlastivědný sborník Pelhřimovska. Pelhřimov, č. 12, 2001, s. 47–54.

KYBALOVÁ, Ludmila – LUNGA, Radek – VÁCHA, Petr. *Pražské zvony. S úvodní studií o zvonářství, výrobě zvonů a dějinách jejich výtvarné výzdoby*. Praha 2005.

- LUNGA, Radek – SOLAŘ, Jaroslav. *Kostelní věže a zvonice. Kampanologie, navrhování, poruchy, rekonstrukce a sanace*. Praha 2010.
- LUNGA, Radek – VÁCHA, Petr. *Památková ochrana zvonů – ohlédnutí po pěti desetiletích*. In: Zprávy památkové péče, ročník 69/2009, č. 1, s. 3–10.
- MANOUŠEK, Petr Rudolf. *Zvonařství*. Praha 2006.
- PETRÁŇ, Josef a kol. *Dějiny hmotné kultury I/1*. Praha 1985.
- PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém, Řada první: Arcidieceze Pražská*. Praha 1910. sv. 4.
- PODLAHA, Antonín: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Rokycany*. Praha 1900.
- POCHE, Emanuel - kol. autorů. *Umělecké památky Čech. Svazek první. [A/J]*. Praha 1977.
- POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek čtvrtý. [T/Ž]*. Praha 1982.
- POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek druhý. [K/O]*. Praha 1978.
- POCHE, Emanuel–kol. autorů: *Umělecké památky Čech. Svazek třetí. [P/Š]*. Praha 1980.
- PRAŽSKÝ, Pavel. *Nahlédnutí do historie – Kostel sv. Jana Nepomuckého v Kařeze*. In: Kařez. Oficiální zpravodaj obce. 2021, č. 3, s. 10–11.
- RYBIČKA, Antonín. *O českém zvonařství*. Praha 1886.
- SILOVSKÝ, Ladislav. *Slavné plzeňské firmy a podnikatelé*. Plzeň 2019.
- SPAL, Michal. *Kronika obce Svinná u Hlohovic*. Hlohovice 2010.
- ŠLEHOFEROVÁ, Tereza. *Střípky z velké války a oslav vzniku Československa v roce 1918*. In: Bušovický zpravodaj 2018, č. 2, s. 12–15.
- ŠUTTOVÁ, Aneta. *Augustiniánský klášter Svatá Dobrotivá v Zaječově*. Plzeň 2022.
- VÁCHA, Petr. *Hellichova dokumentace zvonů z let 1916–1918 (k 70. výročí úmrtí Jana Hellicha)*. In: Vlastivědný zpravodaj Polabí. Ročník 34/2000, s. 88–116.
- VÁCHA, Petr. *Krádeže zvonů po roce 1989*. In: Zprávy památkové péče, ročník 69/2009, č. 1, s. 17–18.
- VÁCHA, Petr. *Rekvizice zvonů v Čechách v 1. světové válce*. In: Zprávy památkové péče, ročník 74/2014, č. 4, s. 310–313.
- VÁVROVÁ, Dagmar. *Drobná sakrální architektura mikroregionu Radnicko*. Plzeň 2014.
- WINTER, Zikmund. *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v 14. a 15. století*. Praha 1906.
- WINTER, Zikmund. *Zvonaři čeští v XVI. věku*. In: Zlatá Praha, roč. 25/1908, č. 47.
- WIRTH, Zdeněk. *Pražský kalendář 1946. Kulturní ztráty Prahy 1939-1945*. Praha 1945.
- WIRTH, Zdeněk: *Umělecké památky Čech*. Praha 1957.

Internetové zdroje

<http://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/pernerove>. Citováno: 20. 7. 2023 [aktualizace: nezjištěna].

http://www.farnostrokycany.cz/x_kos.html Citováno dne: 5. 8. 2023 [aktualizace: nenalezena].

http://www.mistopis.eu/mistopiscr/podbrdsko/vu_brdy/kolvin/kolvin.htm. Citováno 8. 8. 2023 [aktualizace: 1. 12. 2007].

<http://www.znicenekostely.cz/?load=detail&id=13311> Citováno: 8. 7. 2023. [aktualizováno: 4. 11. 2017].

<https://pamatkovykatalog.cz/kaple-sv-vaclava-se-sochou-sv-jana-nepomuckeho-15465355>. Citováno 8. 8. 2023 [aktualizace: nezjištěna].

<https://www.ejpovice.cz/obec/historie-obce/> Citováno dne: 5. 8. 2023 [aktualizováno: 4. 8. 2023].

<https://www.hrady.cz/kaple-se-zvonickou-teskov>. Citováno 8. 7. 2023 [aktualizace: 7. 7. 2023].

<https://www.skorice.cz/obec/o-obci/> Citováno: 8. 7. 2023. [aktualizováno: 7. 7. 2023].

LUNGA, Radek. *Rekvizice českých zvonů za 2. světové války*.

<http://pamatky.bcb.cz/Zvony/Rekvizice-ceskych-zvonu-za-2-svetove-valky>.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

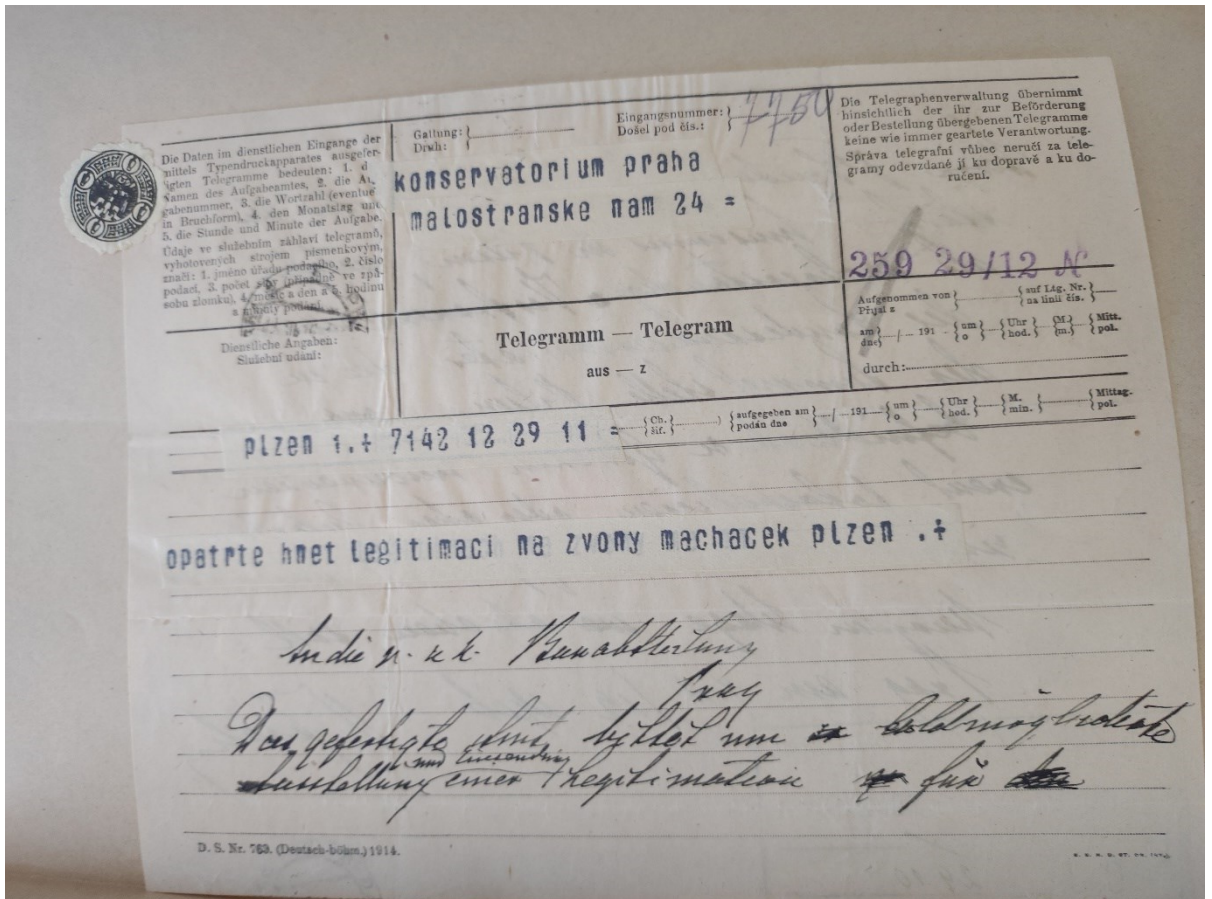
<u>Bezirk Rikitzan.</u>		
O r t	Die Bisherige Zahl der D Glocken	Umgruppierung
1. ✓ Sbirow	✓ 1 - XVI. Jahrh.	
2. ✓ Rikitzan	2 - a/1612 b/1612	C
3. ✓ Wäsek	✓ 1 - 1533	
4. ✓ Hradek	1 - 1734	C
5. ✓ Strapol	1 - Barock	C
6. ✓ Litochbu	1 - 1765	C
7. ✓ Drahan Oujezd	2 - a/ b/1523	C
8. ✓ Paschowitz	✓ 1 -	
9. ✓ Mauth u.B.	✓ 1 - 1491	
10. ✓ Stiahlau	✓ 2 - a/XVI. Jahrh. b/XVI. "	C
11. ✓ Eschesina	1 - 1760	C
12. ✓ Herschichlau	✓ 2 - a/1498 b/1500	C
13. ✓ Lahowitz	✓ 1 - 1516	
14. ✓ Hosenhof	1 - 1707	C
15. ✓ Lhota u.d.Radsch	✓ 1 -	
16. ✓ Fliskau	1 - 1745	C
17. ✓ Swikowetz	2 - a/XVII. Jahrh. b/1777	C
18. ✓ Chomle	1 - 1777	C
	23	12

NA, SPS, karton 666. Seznam zvonů na Rokycansku zařazených do kategorie D, později na C (avers).

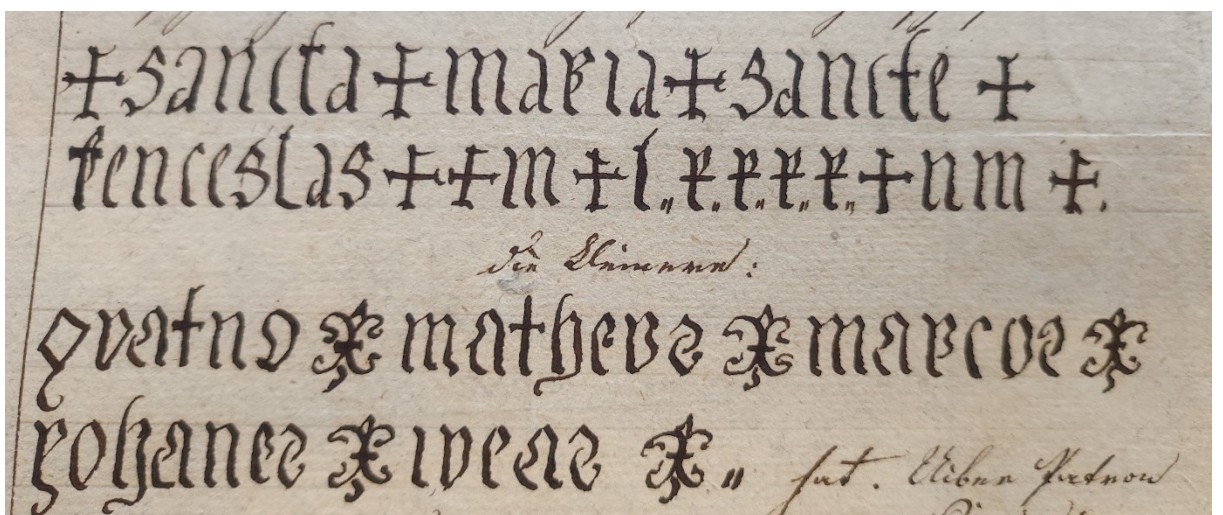
- 2 -

Ort	Die Bisherige Zahl der D Glocken	Umgruppierung
19/ Klabawa	1 - 1660	C
20/ Padert	1 - 1728	C
21/ Rakowa	1 - 1722	C
22/ Stupno	1 - 1484	
23/ Trimen	1 - 1737	C
24/ Stischlau	1 - 1668	
25/ Miroschau	1 - 1590	
26/ Zbivov	1 - 1722	
31	Stück D	16 C
-16	" C	
15	Stück D	

NA, SPS, karton 666. Seznam zvonů na Rokycansku zařazených do kategorie D, později C (revers).

Dr. Fridolín Macháček žádal o opatření vojenského průkazu k prohlídce zvonů ve sběrně v Plzni (29. 12. 1916). Průkaz byl vystaven (NA, ZPÚ, karton 46, sign. 21, všeobecná korespondence 1915–1916).

ANM, Eichlerova topografická sbírka – G, Plzeňsko. Opis nápisu na zvonech v kostele sv. Jana Křtitele ve Vojenicích u Kladrub.

PRAG

Kreissammellager

Gruppe **B**

Sonstige Kennzeichnung der Glocke /durch Kreishandwerksmeister/
 P.P. 4048

Ort Dobruška

Bezirk Rokytan - Rokycany

Ablieferer / Kirchengemeinde /
 politische Gemeinde Dobruška

Unterer Durchmesser in cm 24

Höhe mit Krone 30

Höhe der Krone 8

Gussjahr 1755

Giesser Jos. Perner

Umgegossen

Kurze Beschreibung /z.B. Besonderheit der Form, Art und Anbringung
 der Beschriftung, ornamentale Friese,
 figürlicher Schmuck Giesserzeichen,
 Wappen, Pilgerzeichen u. dergl./

*Pod kramem našeho dvířka praveky jméno
 kronář a letopočet, pod ním velký volutový
 pás. V něm jsou eliptický medailon s věm
 P. Marie Klotové, na druhé straně se stejným
 medailonem s Josef. Nad věnem = tři a
 na věnu dva kladké praveky.*

Text der Inschriften
 IOS: PERNER GOS MICH IN PILSEN 1755

Hierzu Photos
 Hierzu Durchschreibung, Abdruck
 Vermerk über etwaige Klanganalyse

NA, SPS, karton 666. Evidenční list (r. 1942) zvonu z r. 1755 v obecní kapličce (Dobruška).

Gemeindeamt - Chlum - Obecní úřad

Pol. Bezirk Rokitzan,
Post Swikowitz.

č. j. 61.

Pol. Okres Rokycany,
Pošta Zvikovec.

7.2.42.

Přít.
Památkový úřad,
Losew III. 1347.

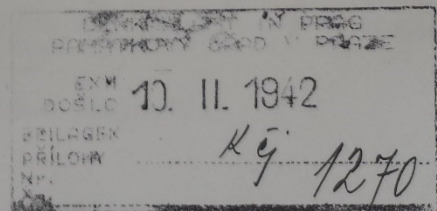
Kč. bdenzdám zvonu.

K čis. jed. 1270/42 z d. 3. II., doste 6. d. 42.
sdělují, že po odborní prohlídce zvonu jsem zjistil
stár zvonu lesopočtem který jest na zvonu vyřid.
Označen jest rok 1868 16. května, na památku
náhladem obce chlumské.

Froničku založil snad 7¹² rok pyšiv kalina
z Jakous seinu majitel dvorů Chlum, Zvikover.
Jest to zvon skutečně památný, vyhledem
Zahradaseli.

Kupč st.

Wato na ředamí - Zalcati!

10/II 92

NA, SPS, karton 666. Vyjádření obce Chlum k tamnímu zvonku v kapličce. Odesláno Památkovému úřadu v Praze 10. 11. 1942.

Samostatně stojící zvonice při kostele Nejsvětější Trojice v Hlohovicích.

Zvonice při kostele sv. Petra a Pavla v Líšné.